דבר

היום 12 עמודים ● המחיר 1.30 ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.13 ש"ח

יום שני, ח' בתשרי תשמ"ט, 19 בספטמבר 1988 ● גליון 19524

מזג האויר

(ע)– תחזית מזג האויר ליום ב': עליה נוספת בטמפרטורות. הטמפרטורות החזויות: ירושלים: 22־34, רמת־הגולן: 19־34, חיפה: 20־31, טבריה: 22־37, עפולה: 21־36, שומרון: 21־36, תל־אביב: 22־33, לוד: 20־33, יריחו: 22־39, עזה: 22־30, באר־שבע: 20־37, אילת: 25־41.

היום בדבר

110 מיליון מהקיצוץ עומד האוצר לקחת מהסובסידיות – ייקור של 10־30 אחוזים

רוב שרי הממשלה מתנגדים לקיצוצים במשרדיהם (190 מיליון ש"ח) ● נבון: אם יקצצו את תקציב החינוך אתפטר

מאת אבנר אמור, מדור הכלכלי של „דבר"

משרד האוצר מציע לקצץ 300 מיליון ש"ח מתקציב המדינה: 190 מיליון יקוצצו מתקציבי משרדי הממשלה, ו־110 מיליון יופחתו מתקציב הסובסידיות. האוצר מציע גם להקפיא קליטת עובדים במגזר הציבורי, לייקר את החלב ב־30 אחוז, את מחירי התחבורה הציבורית, הביצים והעוף הקפוא בכ־15 אחוז ואת מחיר המים ב־10 אחוזים. ייקור המצרכים המסובסדים אינו מצריך אישור הממשלה וככל הנראה יבצע האוצר את ההתייקרויות כבר בעתיד הקרוב.

בישיבתה הקרובה תדון הממשלה בהצעות שהעלה אתמול שר האוצר משה נסים לקיצוצים בתקציב המדינה.

כבר בשלב זה ברור כי הצעת האוצר לא תזכה לתמיכת שרי הממשלה וכי שר האוצר יאלץ להכניס שינויים בתוכניתו המקורית.

שרי המערך מתנגדים לסעיפי הקיצוץ שמציע האוצר ובמיוחד לקיצוצים בתקציבי הבטחון, המשטרה, הבריאות והחינוך. שר החינוך יצחק נבון איים אתמול להתפטר מתפקידו אם יקוצץ תקציב משרדו. לדבריו, הגענו אל הקו האדום ואין יותר ממה לקצץ בתקציב החינוך. גם בקרב שרי הליכוד קיימת התנגדות לקיצוצים והשרים דוד לוי, משה קצב וחיים קורפו כבר הודיעו על התנגדותם להצעה.

המהיר – והאיטי

השחיין המהיר ביותר בעולם, האמריקאי מאט ביונדי (בתמונה) עומד להשתתף לפנות בוקר במשחה הגמר ל־100 מטרים חופשי. השחיין הישראלי אייל שטיגמן כשל אתמול באולימפיאדה וסיים את משחהו במקצה המוקדם במקום השמיני והאחרון גם מתאבקי ישראל יצאו אתמול ממעגל התחרויות – המתאבק בן־חיים חוייב להופיע ביום הכיפורים. (ראה מדור הספורט, עמ' 11). (צילום: א.פ).

גורמי הרפואה מודאגים: התגלו עוד שני חולים עם חשד לפוליו

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

כפי שפורסם אתמול ב„דבר", משרד הבריאות שוקל לשנות את מדיניות החיסונים נגד מחלת הפוליו, נוכח התפרצות מחודשת של המחלה בשומרון המערבי.

דובר משרד הבריאות מסר כי נגיפי הפוליו שבודדו בישראל בקרב החולים שלקו במחלה, יישלחו בהקדם למעבדות של ארגון הבריאות העולמי בז'נבה, כדי לבדוק אם החיסונים הניתנים היום בארץ, פועלים גם נגד הנגיף שתקף תושבים באיזור אור־עקיבא.

שמיר אמר, כי הוא סבור שהפרסומים בנושא הפוליו גרמו עול לעיירה ותושביה וכי הוא מקווה כי ביקורו בה יתרום לתיקון עול זה.

ירי נשמע ברחובות ראנגון לאחר ההפיכה השקטה של צבא בורמה

בבוקר ציינו דיפלומאטים כי לא נראו תנועות צבא חריגות והמצב בראנגון הוגדר כשקט. בהודעה מאוחרת יותר ברדיו ראנגון נאמר כי שר ההגנה סאו מאונג, שהוא גם הרמטכ"ל, חתם על הוראת ההפיכה.

ההפיכה באה אחרי שהממשלה סילקה את כל נציגי הצבא ועובדי המדינה ממפלגת התוכנית הסוציאליסטית השלטת ביום שישי האחרון. צעד זה נועד להשיג את תמיכת האופוזיציה בתוכנית ממשלתית לקיום בחירות רב־מפלגתיות, שהיא הדרישה העיקרית של האופוזיציה בחודשים

גם השוטרים מפגינים

צבא בורמה תפס אתמול את השלטון בהפיכה שביצעה לאחר חודשים של הפגנות מחאה. בחלק מן ההפגנות הצטרפו שוטרים וחיילים אל המפגינים נגד הממשלה ובעד הדמוקראטיה. (צילום: א.פ)

גורמים רשמיים מסרבים להגיב על „שיגור לוויין ביון ישראלי"

מאת טלי ליפקין־שחק, סופרת „דבר"

ראש הסוכנות הישראלית לחלל, פרופ' יובל נאמן, הכחיש אמש בראיון ל„קול ישראל" כי בתוכניתה של הסוכנות לשגר בקרוב לוויין ביון לחלל, ושלל את הקשר בין ההתפתחות הטכנולוגית שסוכנות החלל הישראלית מקדמת, לבין הצרכים הצבאיים המיידיים וסוגי הטיפול

הטלוויזיה 'סי.בי.אס' נשאל פרס, האם הוא יכול לאשר דיווח שישראל שיגרה או עומדת לשגר לוויין ביון. פרס ענה על כך: „אינני חושב שיש לי מה להצהיר בנושא זה", והוסיף: „אם אתייחס למשא כמו לספקולציות אחרות יתפתח מזה סיפור אידיוטי, אך אם לממשלת ישראל יהיה מה להצהיר היא תצהיר על כך בבירור ובפומבי כשיבוא הזמן".

קיסר: אחרי החגים צפוי גל של פיטורים במשק

הווע"פ אישר תוכנית הרפורמה לחברת העובדים

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

בקרוב צפויים במשק פיטורים בקנה מידה נרחב, שעוכבו עד אחרי החגים – העריך אתמול מזכיל ההסתדרות ישראל קיסר.

קיסר, שדיבר בישיבה של מליאת הוועד הפועל של ההסתדרות, ציין שלא רק במפעלי חברת העובדים נימבעים קשיים, אלא מגזרי תעשיה שלמים מצויים במשבר עמוק עקב ההאטה במשק. בענף הטכסטיל לבדו, המפרנס בין היתר עיירה שלמה, נסגרו מראשית השנה קרוב ל־30 מפעלים.

המתח בין המפלגות, נוכח הבחירות הקרבות, נתן אותותיו בישיבת הוועד הפועל שהתנהלה תוך חילופי קריאות נזעמות בין אנשי הליכוד לנציגי המערך וסיעות השמאל הקטנות.

מצב שבו חברי ההסתדרות מסכסכים חוזי העסקה שמגים בקבוצות 'הפועל'. מנהל במפעל של חברת העובדים לא יהיה עוד עובד קבוע והמשך העסקתו יהיה תלוי בהצלחתו. גם תנאי העסקתו של המנהל יהיו ידועים מראש."

תקרית מילולית חריפה התפתחה בין יו"ר סיעת הליכוד, ח"כ יעקב שמאי, לבין מזכיר מועצת פועלי חדרה, שלמה צור, על רקע ההשבתה המתמשכת של מפעל 'אליאנס'. ח"כ שמאי טען שבחברת העובדים קורסים מפעלים ועובדיהם מפוטרים, אך איש אינו נותן את הדין. „המשק ההסתדרותי במשבר בגלל שיטת ניהול סוציאליסטית", אמר והוסיף: „מועצת פועלי חדרה לא נחלצה להגנתם של עובדי 'אליאנס' המפוטרים."

שלמה צור: „אתה אחראי לעובדה שעובדי 'אליאנס' מובטלים כבר ארבעה חודשים".

משרדך אמרו שאינך מטפל בהם." צור: „אתה הסתת את ועד העובדים נגדי ונגד קיסר והקשחת את עורפו."

תקרית אחרת התפתחה כאשר סוהיל דיאב מחד"ש גינה את „ההתקפה על האיגודים המקצועיים הפלסטיניים ע"י כוחות הבטחון". דבריו עוררו מהומה בספסלי הליכוד וקיסר הודיע כי לא מקובל עליו שתחת המסווה של איגודים מקצועיים בשטחים ייעשו פעולות עויינות למדינה.

אהוד ספוריש (ר"צ) טען, שהרפורמה לחברת העובדים שקיסר מציע תפגע בעובדים, בעוד שצבי חבל ממפ"ם גרס שצפוי משבר כלכלי „המסכן אותנו יותר מצבאות ערב".

עיקרן תחילה

● שריר: אין לי מועמד עדיף על דורית ביניש לפרקליטות המדינה – עמ' 2.
● 16 נפצעו בתקריות בגדה – עמ' 3.
● תלמיד תיכון ערבי שהותקף בעכו פצע קשה את אחד מתוקפיו – עמ' 3.
● מתאבקי ישראל יצאו ממעגל התחרויות; המתאגרף בן־חיים חוייב להופיע

הטיסות הושעו לפני שהחלו:

הונגריה מסרבת לאשר סידורי בטחון לאל־על

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

יחסי התעופה בין ישראל והונגריה הושעו עוד בטרם יכנסו לתוקפם בשל סירובם של ההונגרים לאשר את סידורי האבטחה לנוסעי 'אל־על' ולמטוסיה בנמל־התעופה של בודאפשט, כפי שמקבל ביצעים אחרים של המוביל הלאומי הישראלי. טיסת

(המשך בעמוד 2)

שר התרבות הספרדי:

לא נרחיב את קשרי התרבות עם ישראל

מאת מירי פז, שליחת „דבר" בספרד

סאן סבסטיאן (מיוחד לדבר)– שר התרבות בממשלת ספרד חורחה סמפרון, אמר כי לא יעשה בעתיד הקרוב לעידוד קשרי התרבות בין ישראל לספרד. הדבר היחיד שנראה לו כבסיס ראוי לשיתוף פעולה בעתיד הוא הפרוייקט „ספרד 1992".

שר התרבות הספרדי היה ביומיים האחרונים אורח פסטיבל הקולנוע הבינלאומי ה־36 בסאן־סבסטיאן. השר, שהתמנה רק

(המשך בעמוד 2)

בראיון לטלוויזיה בארה"ב

פרס: אשב עם כל פלשתיני, לא חשוב מה היה – חשוב מה הוא רוצה...

מאת מרים סוקם, סופרת „דבר" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד לדבר). – „אני מקווה שאבוא, ואז אפנה לירדנים ואפנה לפלשתינים ואומר: 'ארונים, אין כל דרך אחרת בשבילכם ובשבילנו מלבד להניח את הנשק ולנהל משא ומתן'", אמר אמש מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס בראיון לתוכנית הטלוויזיה „אל מול פני האומה". ברשת הטלוויזיה 'סי.בי.אס'

(המשך בעמוד 2)

גנראל חדש

גנראל פרוספר אבריל

האיטי: גנראל אבריל הדיח גנראל נאמפי

פורט או פרינס (ע"ר ע"צ).– שליטה הצבאי של האיטי, גנראל הנרי נאמפי, הודח שלשום בהפיכה, וגנראל פרוספר אבריל הכריז על עצמו כעל נשיא במקומו. בעת מסירת הידיעה, בלילה שבין שבת לראשון, עדיין נמשכו בהאיטי חילופי האש – מסרו דיפלומאטים ועדי ראייה.

אבריל הופיע בטלוויזיה הממלכתית אתמול בבוקר והוצג על ידי חיילים כמנהיגה החדש של האיטי. גנראל ז'אן קלוד פול, מפקד הגדוד הגדול ביותר בצבא האיטי, מונה למפקד הצבא. גורלו של גנראל נאמפי לא ברור עדיין. חלק מן המקורות טענו כי הוא מצא מקלט בשגרירות הרפובליקה הדומיניקנית בפורט או פרינס וחלק טענו כי הועלה על מטוס והוברח מהאיטי.

מאוחר בערב שתפס שידור מארמון השלטון דיווח כי חיילים שם דנו כיצד להעלות את נאמפי על מטוס ולהוציאו מהאיטי.

סירת דיג עזתית טובעה ושלושה דייגים נפצעו

גורמים צבאיים ממתנים התגובה על תקרית הירי מהמסוק המצרי

מקורות לא־רשמיים: עצבנות מסויימת ביחסי מצרים־ישראל

מאת טלי ליפקין, הכתבת הצבאית של „דבר"

גורמים צבאיים ביקשו להנמיך אמש את פרופיל התגובה לתקרית המסוק המצרי שפגע בספינות דיג בים ליד רפיח. בישראל לא יוחסו כוונות מדיניות מרחיקות לכת לצעד המצרי ינצא הרומן והכוונה בהריפותו לנוכח 'גניבת הגבול' של ספינות הדיג. עם זאת, עמדו גורמים לא־רשמיים על העצבנות המסויימת הניכרת בצד המצרי.

יחסי הגבול בין ישראל והמצרים נמצאים ברמה קבועה פחות או יותר של פתיחות מסויימת מלווה בחשדנות עמוקה בצד המצרי. הוועדה המשותפת הישראלית־מצרית עסוקה בעת האחרונה בתלונות חוזרות ונשנות, ולא לגמרי מבוססות, של המצרים על חדירות אווירית והפרות שוליות אחרות של הסכמי ההפרדה.

אתמול היתה ההערכה שאין כי אין כל קשר ישיר בין תקרית המסוק לתקרית האבטחה הישראלית מן השבוע שעבר,

(המשך בעמוד 2)

הוכחה עיראקית

זה מראה ממטוק של הכפר הכורדי באמארנק, שחיילים עיראקים כבשו אותו במתקפתם על המורדים הכורדים בחודש שעבר. מלווים עיראקים לקחו כתבים מערביים לסיור בכמה מקומות כאלה, כדי „להוכיח" את טענתם שלא השתמשו בגאזים רעילים במלחמתם במורדים הכורדים. במקומות אחדים אכלו המלווים ענבים בכרמים שסביב הכפרים, כדי להוכיח שהפרי לא הורעל בנשק כימי. (צילום: אב)

טראנספר לכורדים בגבול עם איראן

דהוק, (ע"ד).– עיראק רוקנה לפחות 200 כפרים כורדים ליד הגבול עם איראן באיזור כורדיסטן העיראקית והעבירה אלפי כורדים לאזורים אחרים, – כך מסר מושל העיר הכורדית דהוק.

המושל אמר שלשום לכתבים כי פינוי הכפריים הכורדיים נעשה בעקבות החלטת ממשלת עיראק להקים „קו באורך" בגבול עם איראן לאורך 1200 קילומטר. הוא סיפר כי הטרנספר החל לפני כמה שנים והושלם במהרה עליו הוא מופקד.

שר ההגנה העיראקי הודיע עוד ביום חמישי שעבר כי על רקע הנסיגות של עיראק במלחמתה עם איראן, איש לא יורשה להתגורר מעבר לקו האדום, הנמשך ברוחב של עשרה עד עשרים קילומטר מן הגבול לתוך שטח עיראק.

ממשלת עיראק הודיעה כי כל המורדים הכורדים בצפון עיראק גורשו מן המדינה במתקפה הצבאית הגדולה שנפתחה במחצית יולי, מיד לאחר שנקבע תאריך הפסקת האש במלחמת איראן־עיראק.

ירידה חדה ברווחיות של 'כלל': 2.3 מיליון מול 14.2 מיליון ש"ח

מאת סופרו הכלכלי של 'דבר'

ירידה חדה נרשמה ברווחיות קונצרן 'כלל' במחצית הראשונה השנה; הרווח הנקי הסתכם בכ־2.3 מיליון ש"ח לעומת 14.2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הנהלת הקונצרן מציינת כי הירידה ברווחיות משקפת נסיגה במרבית מגזרי הפעילות של הקבוצה הנובעת מההאטה בפעילות הכלכלית של המשק, ירידה ברווחיות הפיננסית והמחיר הגבוה בתוצאות מהמיסוי הכלכלי במספר מקורי פעילות בעייתיים.

התוצאות העסקיות של 'כלל' הושפעו במחצית הראשונה השנה מהריווחיות האפסית בתעשייה, ומההפסדים בבנייה לעומת ריווחיות יציבה בביטוח ומהפעילויות בשוק ההון.

לעומת המחצית הראשונה של 1987 הושפעה תוצאת הרווח גם מהיעדר פיחות. בתקופה המקבילה אשתקד נהנתה "כלל" מרווח של כ־7 מיליון דולאר על הנכסים הדולאריים שהוחזקו על ידה לאחר פיחות ה־5.5 אחוזים.

יו"ר הנהלת 'כלל' ומנהלה הכללי אהרן דברת מציין בדו"ח המנהלים לתוצאות החצי־שנתיות כי רכישת 'שלגת', לצד הסיכויים שהיא זימנה לקבוצה מלווה ביישום מכאיב של תוכנית הבראה אשר תשאיר מערכת תעשייתית בריאה בעלת פוטנציאל ריווחיות.

חברה זו סיימה את המחצית הראשונה השנה בהפסד של 17 מיליון שקל.

הפסד כבד נוסף נרשם בחברת 'אורדן': זו השנה השלישית שהחברה סובלת מהירידה בתקציב הבטחון משחיקת רווחיות היצוא. התארגנות החברה, שכללה לאחרונה גם את החלפת ההנהלה והבדיקה המחודשת של התוכניות להבראתה, עלו בהפסד של 15 מיליון שקל במחצית הראשונה השנה.

גם חברת 'אורים' המשיכה להציג הפסדים בשל פיגור ברישום ההשתכות בהשוואה לתוכנית השוכת...

ומהחלטת החברה לצאת מפרוייקטים שבהן היתה שותפה בחו"ל.

ראשי 'כלל' מצטערים על כך שלחברה אין הכנסות קבועות מדמי שכירות, כפי שקיים בחברות נכסים אחרות והיא תלויה בהבשלת פרוייקטים, שאורך החיים הכלכלי והחשכונאי שלהן, גורם לתנודות חדות בריווחיות.

ראשי הקונצרן מציינים את המשך התרומה לרווחיות של הפעילות בשוק ההון, למרות השחיקה שחלה השנה גם בתחום זה. שוק ההון תרם לרווח הנקי של הקבוצה כ־12 מיליון שקל.

שריר: אין לי מועמד עדיף מבייניש לפרקליט המדינה

מאת טובה צימוקי, סופרת 'דבר' בירושלים

שר המשפטים אברהם שריר אמר אתמול לוועד ארגון הפרקליטים כי אין לו מועמד לתפקיד פרקליט המדינה אותו הוא מעדיף על פני דורית בייניש.

שריר נפגש אתמול עם ועד הפרקליטים, שמחה בפניו על מגמת הפוליטיזציה המסוכנת המסתמנת עם החילופים הצפויים בפרקליטות המדינה. ועד הפרקליטים הודיע לשר על תמיכה במינויה של בייניש לתפקיד פרקליטת המדינה.

השר אמר כי כל המינויים במשרד המשפטים היו, עד כה, מינויים מקצועיים ללא אבחנה פוליטית ובדעתו לנהוג כך גם במינוי פרקליט המדינה. לדבריו, „הבחישה התקשורתית" במינוי פרקליט המדינה היא חמורה והדבר מקשה עליו לפעול בענין המינוי ללא לחצים.

'קול ישראל' מסר אתמול כי ביום שהודיע יונה בלטמן על פרישתו מתפקיד פרקליט המדינה הציע שריר לבייניש להתמנות כשופטת מחוזית, תפקיד אותו דחתה בעבר. בתגובה אמרה בייניש כי בעובדה שאין השר מציע לה את תפקיד פרקליט המדינה היא רואה הבעת אי־אמון מוחלטת.

השר והמפכ"ל 'יאזרחו' את משרד מבקר המשטרה אדן

מאת נתן רועי, סופר 'דבר' לענייני משטרה

שר המשטרה, חיים בר־לב, ומפכ"ל המשטרה, רב ניצב דוד קראוס, החליטו על 'אזרוח' משרד המשטרה, בראשו עומד אלוף (מיל.) אברהם אדן, שלא היה שותף להחלטה.

גורמים המקורבים למשרד המשטרה מצפים זה זמן רב לתוכניות חשאיות של המפכ"ל ושל השר לפגוע במוסד הביקורת. נודע כי עד היום לא קיבלה המשטרה אף אחד מדו"חות הביקורת של המבקר ופרט לדו"ח המבקר שעסק ב"פרשת סיוסה" ולווה במסע ציבורי. מדובר בדו"ח המבקר בנושא הסמים, בסיור, ליווי עצירים ,ומודיעין, וכן בדו"ח שעוסק בשוטרים החשודים בעבירות ובטיפול המשטרה בהם.

דובר משרד המשטרה אמר אתמול כי 'אזרוח המשרד היתה כוונת השר עם כניסתו למשרד. נעשו נסיונות לעשות זאת אבל ללא הרבה הצלחה. גם כשאדן נכנס למשרד היתה כוונה כזאת, ועכשו בסבב המינויים הקרוב יש כוונה לקבל אזרחים לביקורת, שלא תהיה להם כל בעיה לערוך ביקורת אובייקטיבית".

110,000 דונאם קרקע בנגב – ליהודים בחו"ל

(ע). – ועדת השרים לענייני הנגב החלה לאחרונה לפעול למכירת 100 אלף דונאם קרקע בנגב ליהודי התפוצות. ממכירה זו צפויים להתקבל כבליארד שקל, שיופנו לפיתוח האיזור, על כך מסר אתמול סגן שר החקלאות, אברהם כץ־עוז, בישיבה של מועצת גבהרי הנגב. שהתקיימה בבאר־שבע.

דבר DAVAR

מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פרחצור
מזכיר המערכת: ד"ר יורם פרי

המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב
רח' שינקין 45, ת.ד. 199
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032

סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאזיה קומה ג'
טלפון 242203, מ. 94229

חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 3־2־642111, מ 33104

מת מנחם קפליוק

(ע).– הסופר והעתונאי הוותיק מנחם קפליוק נפטר אתמול בתל־אביב לאחר מחלה ממושכת. הוא היה בן 88.

מנחם קפליוק עלה לארץ ב־1922 מרוסיה כחבר 'ההלוך' והיה חבר בגדוד העבודה. מאז 1927 פירסם בעתוני הארץ רשימות מחיי העולם הערבי, שזכו לפופולריות רבה. במשך יותר מ־30 שנה שימש סופר 'דבר' לענייני ערבים.

קפליוק היה חלוץ המתרגמים לעברית מהספרות הערבית החדשה, עוד בשלהי תקופת המנדט. הוא פירסם סיפורים על נושאים שונים בבמות ספרותיות, ושני קבצי סיפורים בספריית פועלים – 'ימי נפי חלחוליתא' וסיפורים של נג'יב?.

השאיר אשה, יוכבד, בת, שני בנים – אבנר קפליוק ב'ידיעות אחרונות' ועודד, בנאי סוכנים ובן נכדים רבים.

הלווייתו תצא היום בשעה 12.45 בצהריים, משער בית העלמין בחולון.

12,000 עובדים נוספו ב־88 לשירות הציבורי
5,600 עובדים פרשו מהתעשייה

מאת סופרו הכלכלי של 'דבר'

כ־12,000 עובדים נוספו לשירות הציבורי במחצית הראשונה של 1988, מרביתם לחינוך, מינהל מקומי ובריאות. לעומת זאת פחת מספר העובדים בתעשייה בכ־5,600 עובדים בתקופה האמורה. בסך הכל נוספו למעגל המועסקים במשק בתקופה זו 55,000 איש, רובם פנו לענפי השירותים, כך עולה מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

לדברי ראש האגף לכלכלה וסחר חוץ בהתאחדות התעשיינים חזי גוטמן, קשה להבין את הגידול בשירות הציבורי במקביל למשבר בתעשייה ובעיקר כאשר הממשלה קוראת לתעשייה כל העת להתייעל. גוטמן אומר, כי שינויים מבניים אלה במשק, שהתבטאו גם בעלייה הגדולה יותר בשכר בענפי השירותים מאשר בסקטור הפרטי, וכן בעלייה בצריכה הפרטית וביבוא, משקפים למעשה את תוצאות המדיניות הכלכלית של הממשלה, הנותנת עדיפות ברורה למגזר הלא־יצרני.

ראש אגף הכלכלה בהתאחדות התעשיינים מציין עוד, כי פליטת העובדים בתעשייה אינה משקפת רק צעדי התייעלות לטווח הארוך, אלא היא מבטאה נזק בלתי־הפיך, שכן עובדים מיומנים רבים הנפלטים ממעגל העבודה לא ישובו אליו עוד.

תוספת העובדים למשק התפלגה כך: 12,000 בשירות הציבורי, 17,000 בענפי המסחר, שירותי האוכל והאירוח, כ־15,000 בשירותים פיננסיים ושירותים עסקיים, וכ־11,000 בשירותים אישיים.

גורמים צבאיים

(המשך מעמוד 1)

מעידות שתי התקריות על עצבנות כלשהי ביחסי ישראל־מצרים.

אחת ההערכות העלתה אפשרות של קשר בין מועדי מלחמת אוקטובר ורצח סאדאת המתקרבים לבין העצבנות הגוברת, לעומת הערכה אחרת שהעבידה את המהלכים המדיניים הפלשתיניים ואי־בהירות עמדתה של מצרים בעניין זה בבסיס חוסר המנוחה.

כאמור, הערכות רשמיות יותר העדיפו שלא לייחס כוונות או מגמות לתקריות המקומיות הללו.

מצרים עושה מאמצים למנוע חדירת חוליות מחבלים לישראל, כמו גם לרדוף את תופעת הברחות הסמים והסתננות הלוך וחזור מישראל ואליה של מובטלים מצרים. לא מן הנמנע כי תגובת־היתר של המסוק המצרי היתה בהקשר זה.

מסוק תקף בידי מהאוויר

המסוק של הצבא המצרי תקף אתמול בידי מהאוויר שלוש סירות דייגים ממחנה הפליטים שאטי, והיכנע את אחת הסירות, שעה שאלה עברו את הגבול באיזור רפיח. שלושה דייגים נפצעו והצילו את עצמם לרפיח בסירה שלא טובעה.

שלוש סירות הדיג משאטי חצו אתמול בבוקר את הגבול הימי מישראל למצרים. מסוק של צבא מצרים זיהה את הסירות מדרום לרפיח, ובנסיבות שטרם הוברחו, ירה לעברן מהאוויר. כאמור, אחת הסירות עלתה באש וטבעה.

הפצועים הם: עזם מוחמד בכר (27), שאושפז לטיפול בפציעות ידי המורות בידו וברגלו, האחיו, תגסם מחמד בכר (18), שנפצע מפגיעת קליע ברגלו, טופל בבית החולים 'שיפא' ונעצר לחקירה בידי גורמי הבטחון. הפצוע השלישי הגיע לבית החולים 'נאצר' בחאן־יונס.

נציג דובר צה"ל אישר את פרטי התקרית הימית מדרום לרפיח. לדבריו, מעדויות הדייגים עולה, ששלוש סירות חצו את הגבול הימי מישראל לכבדים באיזור רפיח. אחת הסירות חזרה מייד על עקבותיה ולא היתה מעורבת בתקרית. רק לאחר מכן הגיעה עוד סירה ובה הפצועים, שדיווחו על הטבעת הסירה השלישית בידי מהמסוק המצרי.

המארונים דוחים את הסכמת סוריה־ארה"ב לבחור בדאהר

מאת דן אבידן, סופר 'דבר' לענייני ערבים

המנהיגים המארונים בביירות דחו אמש את ההסכמה שהושגה בין סוריה לארצות־הברית ברבר בחירתו של חבר הפרלמנט הלבנוני הפרו־סורי מיכאיל דאהר לנשיאה הבא של לבנון ביום ה' הקרוב.

בהודעה שפרסמו אמש סמיר ג'עג'ע, מפקד המיליציה של הפלאנגות, ועוזרו המדיני כרים פקרדוני, נאמר שהמארונים יטילו וטו על בחירתו של דאהר לנשיאות משום שהוא מוחזה עליהם כמנהיג המוכן להקנות לסוריה שליטה מלאה על המדינה הלבנונית.

רשת הטלוויזיה של הפלאנגות מסרה, כי גם הנשיא ג'ומייל המנהיג הרוחני של המארונים, הפטריארך ספייר, הביעו את התנגדותם לבחירת דאהר לנשיאות.

קודם לכן פירסם מפקד הצבא, הגנרל המארוני מישל עאון, הודעה הרוחה אף היא את הנסיון של סוריה וארה"ב לכפות את עו"ד מיכאיל דאהר, בן 60, כנשיאה הבא של לבנון, ולעקוף את זכותו של הפרלמנט לבחור נשיא ודרש בדרכים דמוקרטיות.

ריצ'ארד מרפי בא אתמול מדמשק לביירות ודיווח למנהיגים הלבנונים על ההסכם החדש, שלפיו אמור המועמד הקודם לנשיאות סלימאן פרנג'יה, להסיר את מועמדותו. מקורות לבנוניים סיפרו כי המנהיגים המארונים קיוו שבתיווכו של מרפי יסכימו הסורים להצגת כמה מועמדים לנשיאות שמהם יבחר הפרלמנט את הנשיא, עתה חשים המארונים שמועמדותו של מיכאיל דאהר נכפתה עליהם בשל הגיבוי האמריקאי שלו זכה מנהיג זה.

אתמול דיווח הנשיא אסד לסלימאן פרנג'יה בדמשק על ההסכם הסורי־אמריקאי החדש בענין הבחירות לנשיאות בלבנון. מקורות המקורבים ליו"ר הפרלמנט הלבנוני סיפרו כי הוא עשוי להקדים את מועד הבחירות מיום ה' למחר, כדי למנוע את עריכתן יום אחד בלבד לפני שג'ומייל יפרוש מכהונתו.

ישראל נענית להזמנת צ'כיה לשיחות

מאת יקיר צור, סופרו המדיני של „דבר"

„ישראל מקבלת בברכה את הודעת פראג בדבר נכונות לקיים שיחות רשמיות עם ישראל ותהיה מוכנה בכל עת לקיום שיחות עם ממשלת צ'כוסלובקיה ולנורמאליזציה ביחסים בין שתי המדינות", אמר אתמול דובר משרד החוץ, ד"ר אלון ליאל, בתגובה להודעת ממשלת צ'כוסלובקיה על רצונה לקיים שיחות רשמיות עם ישראל, למרות העובדה שבין שתי המדינות אין יחסים דיפלומטיים.

בהודעת דובר משרד החוץ הצ'כי, דוזאן רובנסקי, שנמסרה בסוף השבוע שעבר, נאמר כי צ'כוסלובקיה גם מכינה ועידת שלום בענייני המזרח התיכון, בהשתתפות גורמים לא־ממשלתיים. בין השמות שהוזכרו כמוזמנים פוטנציאליים לוועידה נמצאים נשיא ארה"ב לשעבר, ג'ימי קרטר, שר החוץ לשעבר חו"כ אבא אבן, שר החוץ המצרי לשעבר מחמוד ריאד, וחבר הפרלמנט הבריטי טוני מרלו. דובר משרד החוץ הצ'כי טען כי אש"ף ודרום תימן כבר הביעו נכונות להשתתף בוועידה.

הספקת הגאז מתחדשת

הספקת הגאז לצרכנים מתחדשת הבוקר לאחר שאסיפה כללית של ארגון סוכני הגאז החליטה על כך אמש „מתוך התחשבות בציבור הצרכנים, שחלקו נשאר ללא גאז לחג", כדברי הסוכנים.

הסוכנים גם נענו לפניית שר האנרגיה שהבטיח לטפל בתביעותיהם.

הסוכנים מקווים להתגבר על הפיגור תוך שבועיים שלושה.

הונגריה מסרבת לאשר

(המשך מעמוד 1)

הבכורה של התזמורת ההונגרית שעמדה לצאת היום – בוטלה.

לסופר 'דבר' נודע, כי ראש־הממשלה יצחק שמיר דן בנושא זה עם מארחיו בעת ביקורו בבודאפשט בשבוע שעבר. גורם מוסמך בלשכת ראש־הממשלה אמר כי מדובר בנושא טכני הטעון טיפולם של הדרגים המקצועיים, וכי אין ספק שהוא יוסדר תוך ימים אחדים. „בכל מקום חדש שאליו מתחילה 'אל־על' לטוס, יש אותן בעיות ואחר כך זה מסתדר. לזרים קשה כנראה להבין את צרכי הבטחון שלנו", הסביר המקור.

לא נרחיב את קשרי

(המשך מעמוד 1)

בחודש יולי האחרון לכהונתו הנוכחית השיב לראשונה מאז מינויו על שאלות עתונאים.

סמפרון נשאל בין השאר האם אין הוא רואה סתירה בין היותו במשך שנים רבות גולה פוליטי שעשה מחוץ לגבולות ארצו לבין מינויו האחרון כשר תרבות.

„האמנם אין השר רחוק במקצת מתרבותה של ספרד בשנים האחרונות?" נשאל סמפרון. השר, שהופתע מן השאלה השיב כי תמיד היה קרוב אל התרבות הספרדית ועקב אחר התפתחותה, גם בשנות גלותו בצרפת.

„הייתי משרת ציבור כששימשתי כפונקציונר במפלגה הקומוניסטית. נאלצתי לגלות, זה לא הרחיק אותי מן התרבות הנוצרית בספרד. אני רואה את עצמי קודם כל כיוצר וכסופר ורק אחר כך כפוליטיקאי", אמר סמפרון.

פרס: אשב עם כל

(המשך מעמוד 1)

לדעת פרס אין פתרון אחר למצב הקיים בשטחים אלא משא ומתן מדיני וכל מאמציו מכוונים להרבות „כמעט ללא תנאים מוקדמים", עם נציגות ירדנית פלשתינית או עם נציגויות ירדנית ופלשתינית נפרדות.

לשאלת המראיינת, מה על יאסר ערפאת להגיד ולעשות כדי שישראל תהיה מוכנה לקבלו כשותף למשא ומתן, ענה שר החוץ שישראל עוקבת אחרי מעשיו של ערפאת והוכחת לאן הם יביאו אותו, והוסיף: „על הפלשתינים להפסיק את הפרות האלימות, ולקבל כבסיס מוסכם למשא ומתן, החלטות האו"ם 242 ו־338".

„באם יצהיר ערפאת כי הוא מקבל זאת, האם תקבלו אותו כשותף למשא ומתן?" חזרה ושאלה המראיינת. „אשב עם כל פלשתיני לא חשוב מהו היה אך חשוב מהו רוצה" ענה פרס.

גנדי הובלות

'גנדי הובלות בע"מ' – שלט זה עיטר את המשאית שחסמה את כניסת ביתו של רחבעם זאבי (גנדי) ברמת־השרון. עם המשאית הגיעו 30 מצעירי מפ"ם כדי למחות נגד משנת הטראנספר של גנדי ותנועתו, תנועת 'מולדת'. במשך כשעה חסמו הצעירים את הרחוב. המשטרה שהוזעקה למקום איימה על המפגינים בפיזור ובמעצרים בכוח. לאחר כשעה עצרה המשטרה לחקירה את אילן גילאון, יו"ר המטה הצעיר, ופתחה נגדו תיק פלילי בעקבות תלונת גנדי.

תלמיד תיכון ערבי שהותקף בעכו פצע קשה אחד מתוקפיו היהודים

הנדקר – נער מטירת כרמל • בודקים אם הרקע לקטטה לאומני

מאת יוסי ליבוביץ, סופר דבר

סכסוך אלים בין נערים גרם לדקירתו של נער בן 16 מטירת כרמל. הצעיר מאושפז במצב קשה בבית־החולים 'כרמל' בחיפה ובעת מסירת הידיעה עדיין לא יצא מכלל סכנה לחייו. הדוקר, תלמיד תיכון מעכו העתיקה בפנימיית הנוער במרי־גלים בן 16 נפצע גם הוא מחתך עמוק בידו, ואושפז לקבלת טיפול רפואי.

המשטרה בודקת את האפשרות שהאירוע התרחש על רקע לאומני.

אתמול, סמוך לשעה 12 בצהריים, הגיעו כמה נערים מטירת־הכרמל לפנימיית כפר גלים הסמוכה. מסיבות שטרם הובררו החלו הנערים להתגרות בתלמיד הערבי מעכו, ואף תקפו אותו במהלומות.

אחד מהתוקפים הגביר את מכותיו והתלמיד הערבי שלף סכין כדי להתגונן, ודקר את תוקפו בחזה.

צוות ניידת טיפול נמרץ טיפל במשך כ־20 דקות בצעיר. הוא קיבל חמש מנות עירוי נוזלים בלחץ. רופא מגן־דוד־אדום זאב מן אמר כי הסכין פגעה בליבו של הנער.

לפנימיית כפר גלים הגיעו חוקרי הנוער במרחב חיפה, שהחלו לגבות עדויות ממורים ומתלמידים. שאר תוקפי התלמיד נמלטו, והמשטרה מתחקה אחר עקבותיהם.

אביו של הנער הנדקר סיפר אמש ליד מיטת בנו, כי לפי מיטב ידיעתו, הבן העומד לפני גיוסו לצה"ל הלך לבקר את ידידתו בכפר גלים. הוא סיפר כי על דקירת בנו נודע לו מנערים מטירת הכרמל, שהגיעו מכפר גלים לאתר המעשה. הוא הביע את פליאתו איך הנהלת המוסד מאפשרת לנער ערבי להסתובב עם סכין בתוך כותלי בית־הספר.

זעזוע במשרד החינוך

יעל פישביין מוסרת:

מקרה הדקירה בכפר גלים זעזע אתמול את בכירי משרד החינוך. באחרונה הושקעו משאבים רציניים בשיפור תדמיתו של כפר הנוער, על מנת למשוך אליו תלמידים טובים. מאמצים אלה ירדו לטמיון כתוצאה מהמקרה אתמול.

במשרד החינוך נערכים לטיפול כולל בהשלכות המקרה על כלל התלמידים ועל אנשי הצוות. השאלה שתיבדק היא איך יכול היה מקרה מסוג זה להתבצע בזמן הלימודים וכשטח בית הספר.

16 נפצעו בגדה • פחות תקריות אך יותר תושבים ערבים נפגעים

מאת דני רובינשטיין, יקיר צור ודני צדקוני, סופרי דבר

16 פצועים היו אתמול בשורה של תקריות באזורי ג'נין ושכם. מבית החולים „אל־מקאסד" במזרח ירושלים נמסר, כי מצבה של נערה בת 17 נהיל איתוחי ממחנה הפליטים אל־אמערי שנפצעה שלשום הוא אנוש והחששים לחייה. בעיירה דהרייה הרס המינהל האזרחי שישה בתים שנבנו ללא רישיון. עוצר שהוטל בתשעה ישובים בגדה המערבית.

אמש בשעות הערב נמשכו תקריות במחנה הפליטים של ג'נין, לאחר שבמשך שעות אחר־הצהריים נפצעו בעיר ובמחנה הפליטים שבעה צעירים, רובם מירי. שניים מתוכם פצועים קשה.

משכם נמסר אמש על שני פצועים מירי וממחנה הפליטים עסכר הסמוך לעיר נמסר על שני פצועים.

עוד פצועים היו בתקריות בכפר עלאר בנפת טול־כרם ובכפר ברוקין מדרום לשכם. בעלאר תקף צעיר קצין של צה"ל ומקור צבאי מסר כי הוא נורה ונפצע. התברר שהצעיר היה מבוקש ע"י כוחות הבטחון.

צה"ל הסיר את הסגר הממושך (53 יום) שהיה על הכפר הקטן ארתל שמדרום לשכם.

עוצר שרר אתמול בעיירה דהרייה שם נהרסו שישה בתים שנבנו ללא רישיון. עוצר היה גם בעיירה קלקיליה, בכפרים עזון, רנאבה חוסאן ובעיירה עראבה שבנפת ג'נין, במחנות הפליטים של טול־כרם, במחנה קלנדריה ובאל־אמערי הסמוך לרמאללה.

הוסר העוצר שהוטל על כמתנית מתושבי רצועת עזה

צה"ל הסיר אתמול לפנות בוקר את העוצר שהוטל בסוף השבוע על כמתנית מתושבי רצועת עזה.

מאז יום ו' לפנות בוקר היו נתונים בעוצר־מתנע מחנות הפליטים ג'בליה, שאטי, אל בוריג', נציראת ואנדיתם.

במקביל לירידה במספר האירועים בשטחים שנרשמו בשבוע שעבר, חלה עלייה במספר הנפגעים הערבים במהלך האירועים. כך נמסר אתמול בישיבת הממשלה, בדיווח השבועי של מערכת הבטחון.

ירידה במספר האירועים חלה גם בתוך תחומי מדינת ישראל. שר המשטרה, חיים בר־לב, דיווח על 73 מקרים של יידוי אבנים, חסימות כבישים, הנפת וציור דגלי אש"ף, לעומת 90 מקרים בשבוע שעבר. בירושלים נרשמו 47 אירועים, ביניהם חילול 71 מצבות בהר הזיתים.

סקר 'מכון ישראל למחקר חברתי':

ישראל נוקטת יד רכה מדי בשטחים – אומרים 73 אחוז

(ע). – רוב ברור של האוכלוסיה היהודית – 73 אחוז – סבורים שממשלת ישראל נוקטת יד רכה מדי מול התסיסה הערבית בשטחים, ו־85 אחוז מן האוכלוסיה סבורים כי יהודים אינם יכולים לטייל בחופשיות וללא פחד באזורים ערביים, בעוד שכמעט כל יהודי ישראל – 95 אחוז, בטוחים שהערבים יכולים לטייל בשטחים המאוכלסים ביהודים ללא כל חשש ופחד.

ממצאים אלה הם חלק מתוצאות סקר דעת קהל שהוזמן על־ידי המכון ללימודים איסטראטגיים ופוליטיים מתקדמים בירושלים, ובוצע בידי 'מכון ישראל למחקר חברתי שימושי'.

הסקר נערך בראשית יולי. רואיינו 1,882 איש תושבי 35 ישובים [illegible]

בעניין העקרון של „שלום תמורת שטחים" נמצא, כי רוב של 73 אחוז ישראליים גורסים שהערבים רואים בו סימן לחולשה מצד ישראל, ואילו רוב של 56 אחוז גורסים שהאמריקאים רואים בעיקרון זה סימן של חוזקת ישראל. הישראלים עצמם מחולקים בדעתם על „שלום תמורת שטחים", כאשר 57 אחוז רואים בכך עמדה של חולשה מצד ישראל ואילו 34 אחוז – עמדת חוזק של ישראל.

באשר לעקרונות מוסריים, מתפלגת האוכלוסיה לשני מחנות כמעט שווים. 50 אחוז קובעים כי יש מקום לדרישה שעל ישראל להתנהג טוב יותר מיתר אומות העולם, בעוד 48 אחוז טוענים את ההיפך ורואים קביעה זו כמסכנת את שלומה של ישראל. [illegible]

היום משפט רוני לבקוביץ' מפקד בית המעצר דרום

הוא לא יודח מתפקידו – מעריכים גורמים בשב"ס

מאת נתן רועי, סופר 'דבר' לענייני משטרה

סגן גונדר רוני לבקוביץ', מפקד בית המעצר דרום, לא יודח מתפקידו בעקבות בריחתו של האסיר הרצל אביטן – העריכו אתמול גורמים בשירות בתי הסוהר. היום יישפט לבקוביץ' על ידי נציב שירות בתי הסוהר גונדר לוי שאול.

סגן־גונדר רוני לבקוביץ' נמנה עם קבוצה של שישה קצינים שוועדת מן, שמונתה לבדוק את נסיבות בריחתו של הרצל אביטן, המליצה להעמידם לדין משמעתי. החמישה, פרט ללבקוביץ', הם יעקב ארביב, מפקד משמרת, מישר משה סיטרוק, קצין תורן בבית המעצר דרום, כלאי שמעון אבוטבול, קצין בטחון בבית מעצר דרום, רב כלאי מארקו, שוקרון, סגן מפקד בית המעצר דרום, סגן גונדר אשר גרבוב, מפקד בית המעצר דרום לשעבר, וקצין בטחון במרחב הדרום במטה שירות בתי הסוהר.

ועדת החקירה בראשותו של שלום מן, המליצה להעמיד את רוני לבקוביץ' לדין משמעתי ולהעבירו לתפקיד ניהול של יחידה קטנה, שאינה בעלת רמת בטחון גבוהה.

חשודים בסיוע לאביטן ייעצרו

שופט השלום בכפר־סבא קבע אתמול כי יצחק ביטון ויצחק מלכה (בכר) תושבי הוד־השרון, החשודים בכך שסייעו להרצל אביטן לברוח מן הכלא, יישארו במעצר עד ליום שישי. באותו יום ייקבע, אם ייעצרו עד תום ההליכים נגדם, כפי שמבקשת פרקליטות מחוז המרכז.

התובעת, עו"ד מירי דיסקין טענה, כי השניים ידעו שמדובר באסיר עולם, ובסכנה הממשית שהיתה לציבור לאחר בריחתו, מהכלא. בריחתו, לדעת התובעת גרמה לא רק לבהלה, אלא גם לגיוס כוחות משטרתיים בקנה־מידה נרחב, שעלותו נאמדת בסכומים גבוהים, וגרמה לשיבוש תיפקודה התקין של המשטרה.

המשטרה בהארכת מעצר הרופא החשוד:

אילו המשיך ד"ר קפלן בשיטתו היה מגיע לשחרור גדוד שלם

(ע). – בית משפט השלום בפתח תקוה האריך אתמול בתשעה ימים נוספים את מעצרו של הרופא ד"ר סלומון קפלן, בן 51 תושב בת־ים, החשוד כי סיפק חוות דעת רפואיות כוזבות, לאפשר לאנשים שטענו אליו להשתחרר משירות בצה"ל במרמה, תמורת מתן שוחד.

ראש היחידה לחקירת פשעים במשטרה תת־ניצב שמעון סביר, הופיע אישית בדיון. הוא אמר לשופט כי ד"ר קפלן חשוד בכך, כי יחד עם סרן עזרא גבאי, קצין שלישות, שיחרר במחצית השנה האחרונה אנשים שמספרם מגיע לפלוגה. „אם היה ממשיך בשיטות אלה היה מגיע לשחרור גדוד", אמר סביר.

בהחלטתו להאריך את המעצר בתשעה ימים, כתב השופט שלי סימן: „מדובר בעשרות שמות של אנשים, שקיבלו ממנו אישורים כוזבים לשימוש אצל שלטונות צה"ל, העבירות שהתגלו עד כה בפרשה זו חמורות ממה שנוטה הציבור לחשוב".

תת־ניצב סביר אמר כי הרופא משתף פעולה עם חוקריו.

הסניגורית עו"ד אסתר דורון אמרה בבית המשפט, כי מרשה רופא במקצועו והנזק שייגרם לו חמור. „האיש מתפקד עם כליה אחת. בנו יחידו נפטר מסרטן לפני שנה". עו"ד דורון ביקשה מבית המשפט לשחרר את ד"ר קפלן בערבות.

כאמור קבע השופט סימן שאין אפשרות לשחררו.

בניגוד לעמדתו של שרון

'מבני תעשייה' לא תרכוש המבנים של 'שטיחי כרמל'

מאת סופרו הכלכלי של 'דבר'

ההצעה שלפיה תרכוש חברת מבני תעשייה את המבנים של חברת שטיחי כרמל ירדה בכל הנראה מן הפרק. למרות הלחצים שהופעלו בעניין שר התעשייה והמסחר אריאל שרון, התברר, כי להצעה אין רוב במועצת המנהלים של 'מבני תעשייה', ולפיכך לא הועלה הנושא בישיבת הדירקטוריון ביום חמישי כדי לא לפגוע בשר שרון.

מבני תעשייה סרבה להסכים להצעה משום שהובהר לה שלא תוכל לקבל ערבות מדינה על נכסי שטיחי כרמל שתקנה.

רשת שטיחי כרמל מחזיקה בכ־49 אלף מ"ר של מבני תעשייה ברחבי הארץ, ששוויים לפי הערכת שמאי שהוזמן ח"כ שפירא הוא 13 מיליון דולר. רכוש זה משועבד להלוואה בסך 9 מיליון דולר, שנטלה שטיחי כרמל מהבנק לפתוח תעשיה.

שפירא, הגישה מאמצים גדולים להשיג הון חוזר למפעליו הציע, כי חברת מבני תעשיה תקנה ממנו את המבנים תמורת 13 מיליון דולר, והוא ימשיך להחזיק בהם בשכירות. עוד ביקש שיוסר השיעבוד מעל הנכס הזה וכי הכסף שיקבל יוחדים למפעלים ולא ילך לבנק.

חברת מבני תעשיה הודיעה, כי תהיה מוכנה להסדר בתנאי שתקבל ערבות כפולה, הן לאבטחת תשלום דמי השכירות והן למקרה ששטיחי כרמל תפשוט רגל. במקרה כזה, ביקשה החברה להבטיח שהמדינה תקח את המבנים ותחזיר לה את הכסף. יש לציין שמרבית המבנים הם יעודיים לתעשיית השטיחים וקשה יהיה לעשות בהם שימוש אחר.

כידוע, מתן ערבות מדינה מחייב אישור האוצר ועדת הכספים והוברר שאין לכך סכוי, לפיכך נגנזה ההצעה בשלב זה, למרות שהשר אריאל שרון הפעיל לחץ הן על מבני תעשיה הן על הבנק לפתוח תעשיה להגיע להסדר.

חברת מבני תעשיה היא חברה בשליטת ממשלת ישראל, אך כחברה ציבורית הנסחרת בבורסה היא מחוייבת לדווח לציבור על פעולותיה העסקיות. יש לציין, כי לפני מספר חודשים, בעת שהחברה יצאה בהנפקה לציבור, צויין בתשקיף במפורש שהממשלה לא תתערב בניהול החברה וזו תפעל לפי שיקולים עסקיים בלבד.

אלי כהן־קגן המועמד לציר לענייני עבודה

מאת חיים ביאור, סופר 'דבר'

סגן המזכיר של הסתדרות המהנדסים, אלי כהן־קגן, הוא המועמד היחיד של מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר למשרת ציר לענייני עבודה בשגרירות ישראל בוואשינגטון.

משרת הציר לענייני עבודה בוואשינגטון התפנתה ב־31 ביולי השנה, לאחר שדני בלוך סיים את כהונתו בתפקיד ומועסק עתה במסגרת מגבית ההסתדרות בארה"ב.

כהן־קגן, 37, הוא מהנדס כימיה ומוסמך האוניברסיטה העברית במינהל עסקים. עלה לארץ מלטווייה לפני 16 שנה. גורמים בהסתדרות מסעימים כי שיגורו של כהן־קגן לתפקיד הבכיר בוואשינגטון הוא חלק ממאמצי ההתקרבות בין המזכ"ל קיסר לבין הסתדרות המהנדסים, שבעבר הלא רחוק איימה לפרוש מההסתדרות הכללית.

השגריר בקאהיר שמיר מגיש היום את האמנתו

מאת יקיר צור, סופרו המדיני של 'דבר'

שגריר ישראל במצרים, פרופ' שמעון שמיר, אמור להגיש היום את כתב האמנתו לנשיא מצרים, חוסני מובארק. פרופ' שמיר החל לכהן בתפקידו לפני כחודש ימים.

בירושלים ציינו אתמול בסיפוק את כניסתו ה'חלקה' של שמיר לתפקידו והביעו שביעות רצון מקבלת הפנים בה התקבל שמיר במצרים ומהעובדה שהמצרים לא ניסו לדחות את הגשת כתב האמנה עד לאחר מתן פסק הבוררות על טאבה.

צרפת מכינה מחווה של ידידות מיוחדת לפרס

מאת גדעון קיץ, סופר 'דבר' בצרפת

פאריס (מיוחד ל'דבר').– הממשל הצרפתי מכין מחוות ידידות מיוחדות לשר החוץ שמעון פרס, שיבקר בסוף השבוע בפאריס, ככל הנראה כדי למחוק את רישומה של פגישת יאסר ערפאת עם שר החוץ הצרפתי.

מיד עם בואו ביום ששי, יתקבל פרס על־ידי ראש הממשלה מישל רוקאר בארמונו ואחר־כך ישתתפו מרבית השרים הבכירים בממשלת צרפת, ובתוכם שר החוץ רולאן דיומא, וכל יועצי הנשיא בסעודת צהריים לכבוד פרס בביתו של שגריר ישראל עובדיה סופר.

למחווה זו חשיבות גם על רקע ההתקפות בעתונות נגד סופר, בגלל המסע שניהל נגד ביקור ערפאת.

אחר־הצהריים יוועד פרס עם הנשיא מיטראן ולמחרת יבוא אליו שר החוץ דיומא לפגישה נוספת במלונו.

מנהיג הימין הקיצוני ז'אן מרי לה־פן המשיך, מצידו, בניצול הזמנת ערפאת לנסיון פיוס עם הקהילה היהודית והכריז כי „אלה המזמינים טרוריסט אנטישמי כמו ערפאת הם האנטישמים האמיתיים".

בחירות 88 • בחירות 88 • בחירות 88

ההפרעות מהקהל פעלו הפעם נגד נתניהו בעימותו עם ביילין

מאת עליזה ולך, סופרת 'דבר' לענייני מפלגות

אמש טעם בנימין (ביבי) נתניהו את טעמן המר של הפרעות מצד הקהל, לאחר שחברי מפלגת העבודה לא הותירו הפעם את האולם הפקר לחבלני הליכוד.

יום העימות בין בנימין נתניהו ובין יוסי ביילין היה ארגון מסיימי האוניברסיטה העברית, והקרב המילולי ניטש בבית־סוקולוב.

עיקר הדיון התמקד בנושאי השלום והביטחון, וכמובן בסוגיית הדמוגרפיה. ביילין האשים את הליכוד בהחמצת ההזדמנות לקדם את תהליך השלום, ברחותו את יוזמת שולץ. הוא הזכיר שהסכם המבורך, שמלאו לו אתמול עשור, הסכם קמפ־דייוויד, „קבע את העיקרון של שלום תמורת שטחים".

נתניהו התריע מפני הנסיון „לפתור את בעיית האוכלוסיה הערבית, שאינה בעיה קיומית, על־ידי אובדן שטח", שבעקבותיו „נחדור את המצב לזה שהיה לפני מלחמת ששת הימים".

ביילין לא נפל למלכודת שניסה נתניהו לטמון לו בהתרסה אם יהיה מוכן לדבר עם אש"ף. הוא ציטט את עמוס עוז, שהגדיר את אש"ף כאחת התנועות המכוערות ביותר ואמר כלגלוג שנסיעתו של ערפאת לשטרסבורג היתה בזבוז של כרטיס נסיעה. על גישת הליכוד, שנתניהו חזר עליה, כי ממשלה של הליכוד תספק את האוטונומיה של ערביי יו"ש, ליגלג ביילין באמירה: „על רקע המוסיקה הפסטוראלית של האינתיפאדה אנחנו נציע אוטונומיה והם גם יבואו לדבר איתנו עליה".

התבטה האפקטיבית ביותר של ביילין בנתניהו היתה כשהוציא לו על עמידתו, „בכישרון ובתבונה", מבודד כמעט מול כל העולם בתקופת שירותו באו"ם ושאל אותו: „לך יהיה קשה לעמוד מול ועידה בין־לאומית?"

איך יצביעו האסירים

ועדת המשנה של הכנסת לבחירות סיירה אתמול בכלא איילון כדי לבדוק את תנאי ההצבעה של האסירים. (צילום: יצחק הררי)

43 יום לבחירות

רפ"י־אומץ דוחה שיבוץ שובל במקום ה־40

מאת עליזה ולך, סופרת 'דבר' לענייני מפלגות

ראשי רפ"י־אומץ דוחים את הצעת שרי הליכוד מאתמול לשבץ את זלמן שובל במקום ה־40 ברשימת הליכוד. הנימוק הוא ש„קידומו" לסוף העשירייה הרביעית, לעומת הכוונה המקורית להציבו במחצית השנייה של העשירייה החמישית, אף היא הפרת ההסכם, שבו יועד לו מקום בעשירייה השלישית.

את החלטת שרי הליכוד מאתמול בישר ליגאל הורביץ ולזלמן שובל רוני מילוא. שני ראשי רפ"י־אומץ הבהירו לו שהם רואים בהחלטה הפרת הסכם ולפיכך הם דוחים אותה.

יצויין, כי ערב יציאתו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, להונגריה, הוא אישר באוזני שובל כי בכוונתו לכבד את ההסכם כלשונו וכי יודיע על כך אחרי שובו. החלטת שמיר לכבד את ההסכם נשענה על איתותים לנזק אלקטוראלי שנגרם, ועוד ייגרם, לליכוד בגין הפרת ההסכם. בין יתר צעדים שעשויה רפ"י־אומץ לנקוט גם הגשת תביעה משפטית שכבר הוכנה.

ארנס לערבים: רק הליכוד יכול

מאת סופרת 'דבר' לענייני מפלגות

„הליכוד הוכיח שהוא מקיים מדיניות שתביא לשילוב מלא של האוכלוסיה הערבית בחיי המדינה", אמר במוצאי־שבת יו"ר מטה הבחירות של הליכוד, משה ארנס, בכינוס שבו פתח הליכוד את מערכת הבחירות שלו במגזר המיעוטים.

הכינוס התקיים בנצרת ונכחו בו כ־1,000 איש. מנהל מטה המיעוטים של הליכוד, מנשה אביזת, אמר בכינוס, כי „העצרת רבת המשתתפים מחזקת את הערכת הליכוד, כי בעקבות אכזבת הציבור הערבי מהמערך יתחזק כוחו של הליכוד בציבור זה".

זווילי לשרון: תן לכל המפעלים כמו לשפירא

מאת עליזה ולך, סופרת 'דבר' לענייני מפלגות

יו"ר מטה ההסברה של המערך נסים זווילי, קרא אתמול לשר המסחר והתעשייה אריאל שרון, לדאוג לכל המערכות המתמוטטות במשק כפי שהחליט לדאוג לאברהם שפירא. זווילי ציין, כי יוזמת שרון מוכיחה שהיה אפשר למנוע התמוטטות משקית, אבטלה המונית ופגיעה באלפי מפרנסים בערי הפיתוח ושכונות המצוקה, לו ננקטה המדיניות הנכונה בזמן.

כרגיל, אמר זווילי, מכיר הליכוד, ושרון בתוכו, מאוחר מדי באחריותו, וגם במועד זה שמיר אומר „לא".

המתקדמת: למנוע את סיורי הליכוד בשטחים

מאת סופרת 'דבר'

היועץ המשפטי של הרשימה המתקדמת לשלום פנה אתמול ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית בדרישה שיוציא צו מניעה נגד הליכוד, לאסור את הסיורים בשטחים במסגרת „מבצע חיים".

הנימוקים שהעלתה „המתקדמת" לעצירה זו הם: הסיורים הם התגרות באוכלוסיה הערבית שבשטחים; הם מחייבים ליווי צמוד של צה"ל ובכך הם מהווים לא רק נטל על צה"ל, אלא גם עירובו בפעילות פוליטית; הסיורים נוגדים את חוק התעמולה, האוסר תעמולת בחירות באמצעות כלי־רכב; הסיורים הם שוחד בחירות.

„המתקדמת" פנתה אל כל מפלגות השמאל להצטרף אליה במאמץ להביא לפסילת המבצע.

בפגישה בכפר־תבור

הערבים מחו על 'יד הברזל' של יצחק רבין

מאת יצחק מרידור [illegible], סופרי 'דבר'

„שיחה טובה וגלויה לכל", כך הגדיר יצחק רבין, את הפגישה שהתקיימה בכפר־תבור במוצאי שבת, בביתו של מיכה גולדמן.

עשרות ראשי מועצות, מחנכים ונכבדים ערבים מהגליל ומהמשולש הצפוני הביעו באוזני רבין הזדהותם עם האינתיפאדה ואת מורת רוחם ממדיניותו של שר־הבטחון, אותה הגדירו כ„יד של ברזל"... מדיניות זאת מקשה עלינו 'למכור' את מפלגת העבודה ואת יצחק רבין, לערביי ישראל", אמרו.

שר הבטחון דחה הטענות ואמר שלצה"ל הוראות ברורות ומחמירות בכל הנוגע לפתיחה באש, ועמד על המאמצים שהוא משקיע בשכנוע מנהיגים מקומיים, ביניהם גם כאלה הידועים כתומכי אש"ף, להפסיק את הפרעות הסדר ואת השחור, כדי לאפשר דיאלוג.

פועלים מחזק מערך האשראי

מאת סופר הכלכלי של „דבר"

בנק הפועלים עורך שינויים מרחיקי לכת במערך האשראי שלו במגמה לחזק את תחום האשראי ולהתאים את הפעילות בו להתפתחויות במשק. שינויים אלה כוללים היערכות ארגונית חדשה ומינויים של עובדים בדרג בכיר שהם בעלי ניסיון מקצועי רב בתחום האשראי.

שינויים אלה אושרו על ידי מועצת המנהלים של הבנק והם משקפים את המקום המרכזי שתופס תחום האשראי בבנק הפועלים, שהוא הבנק המוביל במערכת הבנקאות בישראל בתחום האשראי. חלקו של הבנק באשראי הבנקאי מגיע ליותר מ־45% כולל גם במגזרים הפרטיים והממשלתיים.

מסקר פנימי שנערך באחרונה בבנק עולה כי כ־25% מ־150 החברות התעשייתיות הגדולות בישראל, לפי הדירוג של DUN'S GUIDE נמנים על לקוחות הבנק. מרבית החברות האלה משתייכות לסקטור הפרטי והממשלתי.

המטרות העיקריות העומדות ביסוד השינויים במערך האשראי הן: העמקת הפעילות העסקית עם המגזרים היצרניים ועם מגזרי השירותים, תוך גיבוש פתרונות אינדיבידואליים לכל חברה, המותאמים לצרכים המיוחדים שלה. כמו כן יושם דגש על פיתוח שירותי אשראי משולבים שיאפשרו לתת טיפול כוללני ללקוח ולהעמיד לרשותו מכשירי מימון חדשים.

במסגרת ההתארגנות החדשה יפעלו בתחום האשראי מספר אגפים ויחידות באחריותו של יוסי האוזר, שמונה באחרונה כסגן מנהל כללי האחראי על תחום האשראי בבנק:

★ אגף אשראי ללקוחות עסקיים, שבראשו יעמוד יעקב אלינב. הוא שימש עד לאחרונה כמנהל סניפי הבנק בניו־יורק, וכיהן קודם לכן כמנהל אזורי של הבנק בירושלים.

אגף זה ירכז את פעילות האשראי השוטפת והטיפול בלקוחות גדולים ובינוניים. פעילותו תחולק לפי ענפי המשק השונים: תעשיה, חקלאות, בניה, שירותים וכו'. שירותי האשראי שיוצעו ללקוח יתבססו על הערכה כלכלית של הענף שאליו הוא משתייך, על ניתוח עסקי כולל של הלקוח ועל תכנון משותף של העבודה אתו בטווח הקצר ובטווח הארוך יותר.

במסגרת ההתארגנות החדשה צורפו לאגף עובדים בדרג בכיר ששמשו עד לאחרונה כמנהלי סניפים בכירים.

★ אגף שירותי מימון ומינהל לקוחות שבראשו יעמוד רן יחם, שמילא בשנים האחרונות תפקידים בכירים בתחום האשראי בבנק. אגף זה ירכז את הטיפול בלקוחות העוברים תהליך של שיקום והבראה. הקמת האגף באה על רקע מגמות ההאטה במשק והקשיים שאליהם נקלעו ענפים וגופים עסקיים, ופעילותו מבוססת על גישתו העקרונית של הבנק, שלפיה, כבנק מוביל בישראל, עליו לסייע ללקוחות שנקלעו לקשיים זמניים, באותם מקרים שבהם ללקוח יש פוטנציאל כלכלי.

נושאי תפעול ובקרה ירוכזו בידיו של שאול רפפורט, שהיה עד לאחרונה כמנהל מחלקה בתחום האשראי. הכוונה היא לחזק את מערך התפעול והבקרה בתחום האשראי, ובמסגרת תפקידו החדש יהיה רפפורט אחראי על מספר מחלקות ויחידות העוסקות בתפעול בקרה והדרכה והיחידה המשפטית של מחלקת האשראי.

מסקר פנימי שנערך באחרונה בבנק מתחוור כי כ־85 אחוז מ־150 החברות התעשייתיות הגדולות בישראל, לפי הדירוג של Dun's Guide נמנים על לקוחות הבנק. רוב חברות אלו משתייכות לסקטור הפרטי הממשלתי.

הפיתוח עלול להתעכב עקב חוסר הרשאה להתחייבויות

מאת דויד מרשיוב

הקמתם של פרוייקטים תיירותיים שונים ברחבי ישראל בהיקף של 500 מיליון שקל עלולה להיפסק אם לא יוגדל סכום ההרשאה להתחייב להמשך פיתוחם – נמסר אתמול במשרד התיירות.

הפרוייקטים כוללים, בין השאר, הקמת בתי מלון ואטרקציות תיירותיות מיוחדות. בין הפרוייקטים הנמצאים כיום בטיפול משרד התיירות הוסר בגינם בדרישת הרשאה להתחייבות נוספת: כ־2000 חדרי מלון באילת. בעיר זו יש מקום, לפי תוכניות הפיתוח, לתוספת של 4,500 עד 5,000 חדר והשנה אפשר להגדיל את היצע החדרים ב־2,000.

באיזור ים המלח התכנית היא להקים מלון חדש ובו 250 חדרים וכן פרוייקט פיתוח שירותי חוף.

באיזור המרכז יש תוכניות להשקעות בכלל תוספת פונקציות במלונות קיימים והרחבת כפר הנופש בשפיים. באיזור סובב כינרת יש תוכנית לתוספת 330 חדרי מלון ואילו בהרי יהודה וירושלים מתוכננת תוספת 470 חדרים.

בחיפה ובאיזור הצפון מתוכננת הקמת אולם קונגרסים, הרחבת מלון קיים ונוסף על כך תוספת של 80 חדרים ופונקציות נוספות במסגרת פרוייקטים תיירותיים קיימים. בכנרת התוכנית היא להוסיף שני בתי מלון ולהרחיב שניים קיימים.

כדי לאפשר את הטיפול בכל הפרוייקטים הללו, העביר משרד התיירות בימים אלה פנייה למשרד האוצר כדי להבטיח הרשאה להתחייבויות נוספות.

יצויין, כי החל מ־1 באפריל השנה אושרו על ידי מנהלת מרכז השקעות פרוייקטים תיירותיים בהיקף של 113 מיליון שקל ובמסגרת זו נוצל מלוא סכום ההרשאה להתחייבות. עם זאת הסכום שנוצל אינו עונה על צרכי התיירות לפיתוח אטרקציות תיירותיות ומוקדי תיירות נוספים ואינו מאפשר קידום וטיפול ביוזמות הקיימות וכן היענות לביקוש ווי בנושאי פרוייקטים תיירותיים.

החל קטיף האשכוליות הבכירות; יצוא ההדרים השנה 180 מ' דולר

מאת דויד מרשיוב

קטיף האשכוליות הבכירות החל אתמול בפרדסי בקעת הירדן, שם הן מקדימות להבשיל. המועצה לייצור ושיווק ההדרים מצפה לייצוא בשלושת השבועות הקרובים של כמיליון תיבות אשכוליות בכירות, הזוכות בדרך כלל למחירים טובים באירופה. משלוח ראשון אמור לצאת בסוף השבוע לארצות צפון־מערב אירופה.

כן מצפה המועצה להכפיל את יצוא הפומלית, האשכולית המתוקה, וכן אשכולית אדומה מהזן „סנרייז". מאשכולית זו ייצאו השנה שני מיליון תיבות לעומת מיליון אשתקד ואילו מהפומלית ייצאו השנה 400,000 תיבות לעומת 200,000 בשנה החולפת.

בתי האריזה והנמלים בארץ נערכים בימים אלה לעונת ייצוא ההדרים המתחילה עכשיו.

בגלל נזקי השרב שהיה במאי השנה, יקטן יבול ההדרים השנה ב־300,000 טונה בקירוב והיבול השנה מוערך בכ־1.1 מיליון טונות.

בגלל הירידה ביבול מעריכים כי היקף יצוא ההדרים השנה יגיע ל־180 מיליון דולר, כמו בעונה שחלפה.

גידול של 100% במכירות הרעפים של „אקרשטיין"

גידול של 100% נרשם בחודשים האחרונים במכירות של רעפים בישראל על ידי תעלובת „אקרשטיין". בחודש האחרון הן הגיעו ל־18,000 מטרים רבועים וביידי החברה צבר הזמנות לחודשים הקרובים ב־18,000 עד 20,000 מ"ר לחודש.

מנכ"ל התעלובת, נתן חק, אמר כי בתום שנה של הרצת מפעל רעפי הלחץ בגשן, כבר הצליחה החברה להגדיל את חלקה במכירות הרעפים בישראל עד כדי 20%. בישראל צורכים כל שנה 15 עד 18 מיליון רעפים (כמיליון עד מיליון ורבע מ"ר) שמרביתם היו עד כה מייבוא. להערכתו תצליח החברה בתוך שנתיים להגדיל את נתח השוק שלה עד כדי 50% מכלל המכירות בשוק המקומי.

מימוש רווחים במניות

מאת ישראל ורזבל

★ לאחר עליות שערים שנמשכו תקופה ממושכת הגיע אתמול תור מימוש הרווחים. ★ הקונים העיקריים היו קרנות הנאמנות של הבנקים הגדולים. הצהרות ראשי כלל על המיתון הצפוי במשק בתקופה הקרובה ריפו את ידי המקורבים. ★ גם הצעת הקיצוץ בתקציב של שר האוצר הכוללת בתוכה הקפאת התקשרות לא תרמה לאווירה הכללית בבורסה. ★ נמשכת המגמה החיובית ועליות השערים בצמודי המדד. ★ בנק ישראל ממשיך לרכוש בנקאיות 88 ונמשכים הביקושים לבנקאיות 89. ★ הבנקים ממשיכים בהסתערות על כספי הבנקאיות. ★ נמשכת הירידה בריבית השקלית.

לאחר תקופה ארוכה של עליות שערים הגיע אתמול תורו של מימוש הרווחים לשוק המניות. סוחרי ומקורבי הבורסה לא היו מופתעים ממימוש הרווחים שכן אין ספק ששוק אשר עלה תקופה ארוכה מזומן בסופו של דבר מוכרים ומכאן נובע מימוש הרווחים. עיתוי המימוש הוסבר ע"י הסוחרים בהערכות שפרסמו ראשי קונצרן כלל באמצעי התקשורת עם פרסום המאזן החצי שנתי של כלל ישראל וכלל תעשיות.

כזכור פרסמו ראשי הקונצרן הערכה כי המשק צפוי להכנס בעתיד הקרוב למיתון. לא ברור מדוע החליטו ראשי כלל מה שהחליטו אך הויכוח בין האופטימים לפסימיים הוא האם המשקיעים הנוכחים בשוק המניות מביאים בחשבון את המיתון הצפוי. כמו כן ראוי להתייחס למסקנות של ראשי קונצרן כלל בזהירות ובערבון מוגבל שכן ראשי הקונצרן טעו בהערכותיהם בחודש אוקטובר 1987 ובחודש אפריל 1988 ואין כל סיבה שהערכותיהם לא יהיו מוטעות פעם נוספת.

סיבה נוספת שהשפיעה לרעה על שוק המניות היתה הצעת הקיצוץ בתקציב של משרד האוצר. הצעה זו הכוללת קיצוץ בסובסידיות ובתקציבי המשרדים השונים מדברת גם על הקפאת ההתקשרויות של משרדי הממשלה עם גופים כלכליים במשק. קשה לדעת אם אכן תצא התוכנית הזו לפועל אך גם אם כן ברור שהיא תשפיע רק על חלק קטן ביותר מהחברות שמניותיהן רשומות למסחר בבורסה. הקונים העיקריים אתמול בשוק המניות היו קרנות הנאמנות של הבנקים הגדולים אשר המשיכו לגייס גם אתמול סכומי כסף מן הציבור. רב הכספים שגוייסו היו לקרנות הסולידיות אך גם קרנות המניות החלו לאחרונה לגייס כספים אם כי בהיקפים נמוכים יחסית. עצם הפסקת הפדיונות שהיו עד לפני תקופה לא ארוכה אפשרו לקרנות הנאמנות להעדיך מעט היו עלולה להיות להם בעיה אם שוק המניות ימשיך לעלות והיקפי הגיוס יהיו גדולים יותר. המחזור אתמול בשוק המניות הסתכם בסך 9.65 מ' ש"ח. מדד מניות המשתנים ירד אתמול ב־2.54%.

באגרות החוב צמודות המדד והקונצרניות נמשכו גם אתמול הביקושים ועליות השערים. עליות אלה נובעות כנראה מהמשך גיוס הכספים בקרנות הסולידיות וכן מחיפוש אחרי כיסוי לתבניות הוסכן צמודות המדד. במניות הבנקאיות שבהסדר המשיך אתמול בנק ישראל בפדיון המוקדם שהוא מבצע בתקופה האחרונה וקלט את ההיצעים בדרך כלל ללא שינוי בשער. בבנקאיות שבהסדר לשנת 89 אשר הן למעשה אג"ח דולרי עם טווח פדיון של כשנה נמשכו גם אתמול הביקושים ועליות השערים.

שינוי שער במניות

במניות הבאות נרשמו אתמול תנודות שערים חריגות: טפחות מסוכרות ע"ס – 10% – ללא מחזור, הוד אופציה 6.2%–, ציון 1 – 10%+ ללא מחזור, אינטרגמא 5 – 10%+, קריסטל 1 – 8.1%–, קרור 0.1 – 10%+, עזובה 0.1 9.8%+, ארזים – 9.2%+, מרלו 9%+, מת"ם אופציה 15.6%+ ללא מחזור, מישגאל 8%–, יצור אופציה – קונים בלבד, ליבת – מוכרים בלבד, עמק אופציה – 13.9%–, אלקו 9%+, רים 4 – 10%–, אגרין 5 – 10%–, אי.די.בי. פתוח אופציה – 8.4%–, פז השקעות – 7.8%–, אמגנים – מוכרים בלבד.

ירידה נוספת בריבית על פקדונות שקליים

בימים האחרונים הסתמנה ירידה נוספת בריבית שהבנקים מוכנים לשלם בעבור פקדונות שקליים. הריבית בפקדונות הפת"ק נעה עתה בין 9 ל־11 אחוזים לשנה. הריבית לבעלי פקדונות ג'מבו מגיעה לשיעור של 12 אחוזים לשנה. הבנקים מעריכים כי עקב הגדלת המכרזים המוניטריים ע"י בנק ישראל לא יגלשו הבנקים לגרעונות נזילות תאת למרות התשלומים ששולמו ביום ה' לשלטונות המס.

המסחר ב„ישרוטל" יחודש ביום ה'

הבורסה החליטה לחדש את המסחר במניות „ישרוטל" ביום ה', 22 לספטמבר 1988. החלטה של הבורסה באה על רקע ההתפתחויות הדרשות סביב מאבק השליטה בחברה. „קבוצת־איזנברג" השיגה צו מניעה וזמני האוסר על ביצוע ההקצאה הפרטית של מניות ישרוטל ליהושע פורר, הקבוצה המתחרה, בראשותו של נתי־קירש בקשה לבטל את צו המניעה, והנושא ידון בבית המשפט ב־10 לאוקטובר השנה.

חברת צים מחדשת צי המכולות

חברת צים הודיעה לבורסה על כניסתו לתוקף של חוזה שנחתם עם מספנה גרמנית לבנית 4 אוניות מכולות. בהשקעה כוללת של כ־150 מליון דולר. מסירת האניות תבוצע מאמצע שנת 1990 ועד אמצע שנת 1991. רק 10 אחוזים מהמימון העיסקה יבוא ממקורות עצמיים של החברה, השאר יגוייס בהלוואות.

בזק תנפיק אג"ח ב־55.6 מליון ש"ח

חברת בזק הגישה לבורסה טיוטת תשקיף להנפקת אג"חים בסך כולל של 55.6 מליון ש"ח. תמורת ההנפקה תשמש את החברה להון חוזר.

הצלחה להנפקת האג"חים של חברת־החשמל

הנפקת האג"חים של חברת החשמל, שנערכה ב־15 לספטמבר 1988, זכתה להצלחה רבה. בהנפקה הוצעו אגרות חוב בסך 55 מליון ש"ח, עם אופציה להגדלת סכום ההנפקה בהתאם להזמנות. הביקוש להנפקה הסתכם בכ־190 מליון ש"ח, ולפיכך הונפקו סך־הכל 95 מליון ש"ח במחיר 92. המזמינים במחיר נמוך יותר לא נענו, והמזמינים במחיר המנימום קיבלו כ־2.5 אחוזים מהזמנתם.

רווח נאה למזמיני אמיסיות „אגר" ו„הבשרת הישובי"

אתמול נסחרו לראשונה ניירות הערך החדשים שהתקבלו מאמיסיות „הכשרת־הישוב" ו„אגר". לברות אווירת הבימוש בבורסה זכו ניירות הערך החדשים לביקושים גדולים ולעליות תלולות. מזמיני אמיסית „אגר" הרוויחו 12 אחוז על ההקצאה ונקי הכל אחוז על ההזמנה. מי שקנה יחידות של „הכשרת־הישוב" ומכר אתמול את ניירות הערך שקיבל בתמורה, הרוויח 19 אחוז על ההשקעה.

שערי מטבע חוץ ביום 18.9.88

המטבע	בנקנוטים – לאומי – קניה	בנקנוטים – לאומי – מכירה	בנקנוטים – הפועלים – קניה	בנקנוטים – הפועלים – מכירה	בנקנוטים – דיסקונט – קניה	בנקנוטים – דיסקונט – מכירה	העברות והמחאות – לאומי – קניה	העברות והמחאות – לאומי – מכירה	העברות והמחאות – הפועלים – קניה	העברות והמחאות – הפועלים – מכירה	העברות והמחאות – דיסקונט – קניה	העברות והמחאות – דיסקונט – מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	1.61	1.68	1.61	1.68	1.61	1.68	1.6318	1.6522	1.6358	1.6562	1.6358	1.6564	1.6442
1 מארק גרמני	0.86	0.90	0.86	0.90	0.85	0.90	0.8715	0.8825	0.8736	0.8845	0.8741	0.8851	0.8774
1 לישט"ש	2.69	2.81	2.69	2.82	2.69	2.82	2.7365	2.7707	2.7353	2.7725	2.7399	2.7744	2.7553
1 פרנק צרפתי	0.25	0.26	0.25	0.27	0.25	0.26	0.2559	0.2591	0.2569	0.2601	0.2563	0.2596	0.2580
100 ינים יפאניים	1.20	1.25	1.20	1.25	1.19	1.26	1.2169	1.2321	1.2180	1.2332	1.2198	1.2351	1.2261
1 גולדן הולנדי	0.76	0.79	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7712	0.7808	0.7743	0.7840	0.7745	0.7842	0.7778
1 פרנק שויצרי	1.02	1.06	1.02	1.07	1.01	1.07	1.0315	1.0444	1.0353	1.0482	1.0361	1.0491	1.0400
1 כתר שודי	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2522	0.2553	0.2527	0.2558	0.2528	0.2560	
1 כתר נורבגי	0.23	0.24	0.23	0.24	0.23	0.24	0.2355	0.2385	0.2357	0.2387	0.2357	0.2387	
1 כתר דני	0.22	0.23	0.22	0.24	0.22	0.24	0.2269	0.2298	0.2273	0.2301	0.2275	0.2304	
1 מארק פיני	0.36	0.38	0.36	0.38	0.36	0.38	0.3676	0.3722	0.3688	0.3734	0.3684	0.3730	
1 דולר קנדי	1.32	1.37	1.31	1.38	1.31	1.37	1.3343	1.3509	1.3375	1.3542	1.3358	1.3526	
1 דולר אוסטרלי	1.23	1.35	1.26	1.36	1.27	1.36	1.3063	1.3226	1.3090	1.3254	1.3099	1.3264	1.3443
1 ראנד דרא"פ	0.43	0.52	0.40	0.55	0.42	0.59	0.6639	0.6722	0.6663	0.6746	0.6649	0.6733	
10 פרנקים בלגיים	0.40	0.42	0.40	0.43	0.40	0.42	0.4098	0.4149	0.4166	0.4217	0.4163	0.4215	
10 שילינגים אוסטריים	1.22	1.27	1.22	1.28	1.22	1.28	1.2370	1.2525	1.2421	1.2576	1.2425	1.2581	
1000 לירטות איטלקיות	1.15	1.21	1.15	1.22	1.15	1.24	1.1684	1.1830	1.1703	1.1849	1.1726	1.1873	
1 „סלי" (ECU)	—	—	—	—	—	—	1.8048	1.8273	1.8089	1.8315	—	—	
1 דינר ירדני	3.82	4.06	3.89	4.14	0.05	—	—	—	—	—	—	—	4.1269
10 לירות לבנוניות	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1 לירה מצרית	0.68	0.72	0.63	0.67	0.61	0.67	—	—	—	—	—	—	

שערי מניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

בהסדר הצמדה ל־88

בהסדר הצמדה ל־89

[illegible]

בנקים למשכנתאות

[illegible]

מוסדות מימון

[illegible]

ביטוח

[illegible]

מסחר ושרותים

מסחר

[illegible]

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

[illegible]

תעשייה

מזון ומכסה

[illegible]

כימיה, גומי ופלסטיק

[illegible]

נסחרות בסט"ח

דלק ונפט

[illegible]

רשימה מקבילה

שרותים

[illegible]

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

[illegible]

מוצרים כמיים, גומי ופלסטיק

[illegible]

"כור" מאיימת בסגירת "פניציה"־ירוחם אם תידחה תוכניתה

מפסיד כל חודש מאז אוקטובר 87 700,000 דולר

מאת סופרו הכלכלי של "דבר"

"כור" מאיימת בסגירת מפעל הבקבוקים "פניציה"־ירוחם אם תידחה תוכנית ההתייעלות שגובשה המחייבת פיטורי 50 עובדים. מאז אוקטובר 87 מפסיד המפעל כל חודש 700,000 דולר.

בימים אלה מנהל ועד העובדים מאבק להטבת תנאי העסקתם (דמי הבראה, שי לחג) ולמניעת פיטורי ה־50 מתוך 290 עובדי המפעל.

הרקע הישיר לעימות היה הוצאת 50 מכתבי פיטורים שנשלחו לאחר שמשא ומתן שנוהל במשך כחודשיים עם הוועד ומועצת הפועלים בירוחם הגיע למבוי סתום. עימות זה מונע את הפעלתה של תוכנית ההתייעלות הנדרשת לאור מצבו הכספי של המפעל.

הנהלת "כור" מציינת כי בחמש השנים האחרונות, למעט 1987, המפעל הפסיד.

בסוף 1986, עם כניסתה של הנהלה חדשה בראשותו ד"ר דוד טייבר, הונהגו שיטות ייצור מתקדמות ויעילות אשר תרמו לתוצאות החיוביות של הפעילות העסקית ב־1987. בתחילת 1987 הושקעו כ־14 מיליון דולר בהקמת תנור שני בקיבולת של 38,000 טונה בשנה.

באוקטובר 1987 קרס התנור הקיים במפעל, שקיבולו כ־64,000 טונה, ומאחר שהתנור השני עוד לא פעל, שותק למעשה הייצור.

בינואר 1988 הופעל התנור החדש ובהפעלתו מועסקים כ־160 עובדים, כך שיותר מ־100 איש מובטלים מאונס עד היום.

כדי לבסס את המפעל, יש להשקיע כ־10 מיליון דולר בשיפוץ התנור שקרס ולבצע תוכנית ייעול הכוללת אוטומציה בעבודות בקרה ומיון ויישום תקנים חדשים בתחנות העבודה השונות, כמקובל בארצות מערב אירופה. פעולות אלה דורשות צמצום נוסף בכוח אדם ועל רקע זה נשלחו כ־50 מכתבי הפיטורים.

דולב קורא לשקול מחדש ייצור אבקת חלב בישראל

מאת דויד מרשיוב

מנכ"ל המועצה לייצור ושיווק חלב, אבשלום דולב, קורא לבחינה מחודשת של מדיניות הייצור של רכיבי חלב נוכח העובדה שמחיר אבקת חלב בחו"ל התייקר ב־70 אחוז, מ־1,000 דולר הטונה סי"פ ל־1,700.

בשנתון המועצה, שראה אור בימים אלה, קבע דולב כי מחיר זה של אבקת החלב מהווה 69 אחוז מעלות ייצור אבקת חלב כחושה בישראל. עד היום מייבאת ישראל כ־2,400 עד 3,000 טונה אבקה בשנה כהשלמה לייצור המקומי של מלוא צריכת השומן. היום, כאשר האבקה אינה זולה ואף קשה להשיגה, צריך לבחון, לדברי דולב, אם ראוי לשנות את מדיניות הייצור הלאומית ולייצר יותר אבקה כאן תוך התמודדות עם עודפי השומן שיבואו בעקבות כך.

בסקירה בשנתון נאמר עוד כי חלק מהכנסות הרפתן הוא התמורה המתקבלת ממכירת בשר כתוצרת לוואי. לקראת סוף השנה חלה ירידה במחירים בגלל האירועים בשטחים ודבר זה השפיע על התאמת מספר החולבות ברפת וגרם חריגה מהמכסות בייצור החלב.

בשנה הנסקרת בשנתון, 1987/88, לא היתה עליית מחירים של החלב ומוצריו וכתוצאה מכך עלה שיעור הסובסידיה ממחיר המטרה לחלב מ־19.9 אחוז באפריל 1987 ל־49.8 במארס 1988.

47 מיליון דולר – היקף הייצוא של יכין־חקל

מאת דויד מרשיוב

היקף הייצוא של חברת יכין־חקל ב־1988 יגיע ל־47 מיליון דולר – עליה בשני מיליון דולר לעומת השנה הקודמת – מסר מנכ"ל החברה עו"ד אריה גבע.

יכין־חקל היא מהמובילות בענף ההדרים הן בשטחי הפרדסים שבבעלותה הן בשטחים שהיא מעבדת בשביל גורמים אחרים. לחברה ארבעה מפעלי תעשיה בתחום ההדרים, השימורים וייצור הפקטין.

היא עוברת עתה רה־ארגון שבמסגרתו נערכות פעולות צמצום וייעול בתחומים שונים, תגבור מערך השיווק והכנסת מוצרים חדשים.

במפעלי עיבוד פרי ההדר בפתח תקוה ובחוף השרון יש כושר סחיטה של פרי הגדול ביותר בארץ, אולם בגלל ירידה ביבולים, הם יעבדו מתחת לכושר הייצור.

הסכם על האינטרפרון ביתא מהנדסה גנטית

חברת "אינטרפארם" חתמה בימים אלה על הסכם פטנטים עם קבוצה של חברות פרמצבטיות ומכוני מחקר יפאניים בנושא האינטרפרון ביתא מהנדסה גנטית. ההסכם יחזק את יכולתה של החברה לשווק מוצר זה, שהדרישה העולמית לו הולכת וגדלה בעולם. גם החברה היפאנית משווקת את האינטרפרון ביתא והחתימה ביניהן תאפשר לכל אחת שיווק מבלי שיהיו חשופות לתביעות זו נגד זו.

השוק העולמי של אינטרפרון ביתא מוערך בכמה מאות מיליוני דולרים. "אינטרפארם" נמצאת בשלבים סופיים של פיתוח אינטרפרון ובעזרת הידע שרכשה בשיווק האינטרפרון ביתא הטבעי, היא מתכוננת להחדיר לשוק מוצר עם פוטנציאל גבוה יותר ובעלויות נמוכות יותר.

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5457.84	5419.13
אבטקה	376.59	369.28
אבן	297.95	292.22
אגם	113.49	111.31
אדיר	1985.55	1946.52
אדם	156.21	153.17
אופיר	177.64	176.42
אור	452.24	448.30
אוריון	130.31	127.72
אורלי	319.90	317.61
אורן	896.16	878.66
איל	5898.23	5782.65
איריס	5908.82	5787.61
איתן	852.12	845.29
אלון	704.38	690.10
אלמוג	704.07	697.92
אנליסט		
אנ"ח	112.39	110.78
אנליסט		
גמישה	106.93	104.38
אנליסט		
מניות	97.85	95.47
אנקור	100.48	99.61
ארז	303.59	301.38
אש	138.34	135.29
אשל	196.15	192.30
אתגר	87.01	86.25
אתרוג	283.00	280.24
בדולח	151.72	148.81
בהט	559.97	549.07
ברק	491.03	481.16
ברקת	352.73	350.16
גביש	1683.00	1650.29
גבע	125.01	123.25

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
גורן	496.34	492.18
גיא	115.95	112.30
גיל	3399.18	3334.20
גלית	721.57	712.52
הדרכן	367.68	364.10
הרכישה	540.46	535.69
חלב	278.23	272.51
דורון	158.58	155.66
דותן	303.38	297.80
דליה	619.04	608.11
דרור	338.51	332.43
דקל	363.05	355.97
הדס	412.80	410.00
הילה	444.19	442.17
הוד	603.90	593.21
זהר	120.71	119.01
זיו	149.54	147.45
זינוק	103.44	101.25
זק	81.06	79.09
זמיר	430.53	426.75
חוחית	189.25	187.59
חליפין	15?.51	157.09
חלמיש	225.44	223.93
חץ	165.09	164.68
טופז	130.08	127.25
טל	6795.98	6721.29
יובל	503.17	498.92
יהלום	169.25	166.00
יסודות	365.19	361.96
יערה	490.28	486.67
כוכב	295.99	293.39
כחל	136.03	134.83
כלנית	673.64	661.79
כספית	299.49	297.33

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
כרמל	[illegible]	[illegible]
כתר	[illegible]	[illegible]
להב	[illegible]	[illegible]
למשקיע	[illegible]	[illegible]
לפיד	[illegible]	[illegible]
לקס	[illegible]	[illegible]
לשם	[illegible]	[illegible]
מבחר	[illegible]	[illegible]
מבטח	[illegible]	[illegible]
מגד	[illegible]	[illegible]
מגדן	[illegible]	[illegible]
מור	[illegible]	[illegible]
מורן	[illegible]	[illegible]
מזה	[illegible]	[illegible]
מיטב	[illegible]	[illegible]
מכלול	[illegible]	[illegible]
מעוף	[illegible]	[illegible]
מעיין	[illegible]	[illegible]
מקשה	[illegible]	[illegible]
מרווה	[illegible]	[illegible]
מרום	[illegible]	[illegible]
נובה	[illegible]	[illegible]
נסיך	[illegible]	[illegible]
נסע	[illegible]	[illegible]
נילי	[illegible]	[illegible]
סביון	[illegible]	[illegible]
סגולה	[illegible]	[illegible]
סלע	[illegible]	[illegible]
סבונית	[illegible]	[illegible]
סער	[illegible]	[illegible]
ספיר	[illegible]	[illegible]
סייף	[illegible]	[illegible]
עדית	[illegible]	[illegible]
עידן	[illegible]	[illegible]

הבנקאיות: מרחיבים ההטבות

מאת סופרו הכלכלי של "דבר"

הבנקים מרחיבים את ההטבות למחזיקי המניות הבנקאיות המגיעות לפדיון. ההערכה היא שהתחרות ביניהם תביא בשבועות הקרובים למבצע הטבות נוספות.

הבנק הבינלאומי: יתן הלוואה ללא ריבית עד 31.10.88, מועד פדיון מניות הבנקים שבהסדר לחוסכים שיפתחו בימים אלה תוכנית חיסכון מסוג ברירת דולר־מדד – "אוצר משופר". התוכנית מיועדת בעיקר לבעלי מניות בנקאיות, אך גם חוסכים שאין להם מניות בנקאיות יוכלו ליהנות מן ההלוואה הניתנת חינם ומאפשרת לחוסכים להתגונן כבר עתה מפני פיחות או אינפלציה. תוכנית החיסכון היא בשיעורי ריבית גבוהים מאלה שמציע האוצר לפודי מניות הבנקים או בתוכניות חיסכון מסוג ברירת דולר־מדד.

חוסכים שיצטרפו לתוכנית החיסכון כבר בימים אלה, ירוויחו את מדד ספטמבר שצפוי להיות גבוה יחסית – כ־1.5%, וכך בהתחשב בהלוואה ללא ריבית תגיע התשואה האפקטיבית השנתית במסלול המודדי לשיעורים שבין 2.6% עד 3.6% בהתאם לתקופת החיסכון.

במסלול הדולרי יקבל החוסך ריבית שנתית צמודה לדולר בשיעור של 8% (נכון ליום הפרסום), המבוססת על הריבית הנקבעת על ידי האוצר בתוספת 1.625% לשנה. בהתחשב בהלוואה ללא ריבית שיקבל החוסך תגיע התשואה האפקטיבית במסלול הדולרי עד 8.5%. (הריבית הדולרית בתוכנית נקבעת על ידי האוצר כל שבוע לתקופה של ששה חודשים, אך הבנק הבינלאומי ישלם לחוסך תוספת ריבית של 1.625% מעל לריבית שיקבע האוצר).

בנק הפועלים: מפעיל פיקדון חדש בשקלים לתקופה של שני חודשים, המאפשר לקבל ריבית גבוהה של פריים בתוספת 4% לשנה (כיום: ריבית נומינלית של 19% לשנה, החל מ־10 באוקטובר – ריבית נומינלית של 17.8% לשנה.) ריבית זו היא הגבוהה ביותר במערכת הבנקאות.

המפקיד יקבל ריבית זו אם יפקיד את כספו בתום תקופת הפיקדון באחד מאפיקי החיסכון וההשקעה העיקריים, לפי בחירתו: באחת מתוכניות החיסכון של הבנק, בקופת גמל, בפיקדון "השקל הרווחי", בפיקדון במט"ח או בקרן נאמנות מקבוצת בנק הפועלים.

פיקדון זה מיועד למי שטרם החליט במה להשקיע את כספו לטווח הארוך יותר, הוא מבקש להפקיד לתקופת ביניים בפיקדון שקלי הנושא תשואה גבוהה במיוחד.

חברת "אילנות־דיסקונט": מציעה למחזיקי המניות הבנקאיות שמועד פדיונן באוקטובר 1988, להחליפן בקרנות נאמנות של "אילנות דיסקונט" ללא עמלת מכירה ובמחיר מועדף.

לקוח שיצטרף למבצע יקבל בעד המניות הבנקאיות את מחירן בהתאם לשער הבורסה ביום מתן ההודעה הלקוח ולא יחוייב בעמלת מכירה כלשהי. תמורת הבנקאיות יקבל הלקוח את אחת מ־20 קרנות הנאמנות המנוהלות על־ידי "אילנות דיסקונט", במחירן המופחת ובתוספת רבע אחוז בלבד. המבצע יחל מחר, 20 בספטמבר, וימשך עד ליום המסחר האחרון במניות הבנקאיות (18 באוקטובר).

12,000 נוספו לשירות הציבורי ב־88

מאת סופרו הכלכלי של "דבר"

כ־12,000 עובדים נוספו לשירותים הציבוריים, מרביתם לחינוך, למינהל מקומי ובריאות, במחצית הראשונה של 88', בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. לעומת זאת, בתעשיה פחת מספרם בכ־5,600 בתקופה האמורה. כך מתחוור מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סך הכל נוספו למשק במחצית הראשונה של 88' כ־55,000 עובדים ישראלים שנקלטו רובם ככולם בענפי השירותים השונים.

ראש אגף כלכלה וסחר־חוץ בהתאחדות התעשיינים, חזי גוטמן, סבור כי קשה להבין את הגידול בשירות הציבורי, אשר קלט כאמור פי שניים עובדים מאלה שנפלטו מהתעשיה, בעוד שהממשלה מטיפה לתעשיינים להתייעל.

לדעתו של גוטמן שינויים מבניים אלה במשק, שהתבטאו גם בעליה המהירה הרבה יותר בשכר בענפי השירותים מאשר בתעשיה, בגידול בצריכה הפרטית, בעליה ביבוא ובירידה החדה בחיסכון הפרטי – משקפים למעשה את תוצאות המדיניות הכלכלית של הממשלה, הנותנת עדיפות ברורה למגזר הלא־סחיר, שאין לו תחרות עם העולם, לעומת המגזר הסחיר ובראשו התעשיה, שכושר התחרות שלה נפגע קשות בשל אותה מדיניות כלכלית.

55,000 העובדים שנוספו בענפי השירותים הציבוריים והפרטיים מתחלקים כך: בשירותים הציבוריים כ־12,000, בענפי המסחר ושירותי האוכל והאירוח כ־17,000, בשירותים הפיננסיים והעסקיים כ־15,000, בשירותים אישיים ואחרים כ־11,000. רק בענף החקלאות, כמו בתעשיה, היתה ירידה במספר העובדים בכ־6,300.

מרכז מידע טלפוני במזרחי לפודי בנקאיות

בנק המזרחי הקים בימים אלה מרכז מידע טלפוני למתן ייעוץ ללקוחות שהמניות הבנקאיות שבהסדר המוחזקות על ידם יפודו ביום 31.10.88.

המידע יינתן על ידי יועצי הבנק בנושאי השקעות ויפעל ברציפות בימים א'־ה' בין השעות 8.30 עד 19.00 וביום ו' בין השעות 8.30 עד 13.00.

ביתן לפנות טלפונית ל־629211, 629561/2.

תעשייני פלסטיקה מבקשים להגביל יבוא באורח זמני

בשבועות האחרונים נתקלים יצרני הפלסטיקה המייצרים מוצרים מפוליסטירן כמו אריזות למזון ולציוד, בתחרות קשה מיבוא, טוען מאיר בראל, מנהל איגוד יצרני הפלסטיקה בהתאחדות התעשיינים.

בפניה אל מנכ"ל משרד התמ"ס יורם בליזובסקי כותב בראל כי באחרונה נוצר עיוות כאשר היצרן הישראלי משלם בעד הפוליסטירן – שהוא אחד מחומרי הגלם העיקריים לתעשיית הפלסטיקה – 30% יותר מאשר היצרן האירופי או האמריקאי.

מחיר טונה פוליסטירן עולה ליצרן בארץ כ־2,200 דולר, בעוד שהמחיר הממוצע באירופה הוא כ־1,700 דולר. היצרן האירופי משלם 1,450 דולר לטונה בלבד. בראל מציין כי גם אם יחליט יצרן הפלסטיקה הישראלי לרכוש פוליסטירן בחו"ל, הוא יתקשה בכך בשל המחסור החמור הקיים בכל חומרי הגלם הפלסטיים.

מצב זה, טוען מנהל איגוד יצרני הפלסטיקה, גורם למוצר הישראלי העשוי מפוליסטירן להיות יקר בעשרות אחוזים מהמוצר האירופי המקביל וחושף את התעשיה בארץ ליבוא גואה של מוצרים העשויים מחומר גלם זה.

מאחר שתופעה זו, לדעת בראל, זמנית בלבד ונוצרה בעיקר בשל מדיניות המחירים הבלתי־יציבה של חומרי הגלם בעולם, הוא מבקש ממשרד התמ"ס להגביל באורח זמני את יבוא מוצרי הפלסטיקה העשויים מפוליסטירן, או לחילופין להטיל היטל משווה על יבוא מוצרי פוליסטירן כדי לא להפלות לרעה את התעשיה המקומית, הנאלצת כאמור לרכוש חומר הגלם במחירים גבוהים.

משרד הכלכלה והתכנון מציע תוכנית־חומש להבראת המשק

מאת סופרו הכלכלי של "דבר"

משרד הכלכלה והתכנון פרסם את תוכנית המשק הלאומי לשנים 1988־1992. מטרתה להעלותו על פסים של צמיחה ולקטוע את המגמות השליליות שהחלו להסתמן בו בשנה האחרונה. התוכנית היא פרי מחקר של הרשות לתכנון לאומי וכלכלי, ולצורך הכנתה שמשו מודלים מקרו־כלכליים שהכינו הרשות עצמה ומומחי הסביבה.

התוכנית מגדירה יעדים שאפשר להגיע אליהם אם יבוצעו המלצותיה:

★ הגדלת הצמיחה בקצב ממוצע של 5 אחוזים בשנה.

★ גידול ביצוא בקצב של 7 אחוזים בשנה.

★ הקטנת הגרעון במאזן התשלומים בסוף שנת 1992, מ־1.8 מיליארד דולר ל־0.95 מיליארד.

★ הקטנת החוב החיצוני כך שיעמוד על 51 אחוז מהתוצר הלאומי הגולמי, במקום 80 אחוז כיום.

לצורך השגת יעדים אלה ממליצה התוכנית על ביצוע צעדים בכל מגזרי המשק. העיקריים המומלצים הם:

★ הקטנת הפער בין ריבית הזכות והחובה.

★ שמירה על איזון בתקציב המדינה.

★ הגדלת החיסכון על ידי שמירה על שער ריאלי יציב ... [illegible] בהתאמת שער החליפין.

★ הגבלת הגידול בצריכה הפרטית ל־1.6 אחוזים בשנה.

★ הקטנת הסקטור הציבורי ומכירת החברות הממשלתיות, כולל מניות הבנקים שבידי הממשלה.

לדברי פרופ' שלמה מישל, מנהל הרשות לתכנון לאומי וכלכלי, ידרוש ביצוע התוכנית קיום מנגנון להסכם חברתי־כלכלי. ההסכם יתחדש כל שנה ויקבע את השכר ושערי הריבית ושערי החליפין על בסיס הסכמה לאומית רחבה. ללא קיום תנאי זה תישאר לדבריו התוכנית על הנייר, והמגמות השליליות שהחלו במשק בשנה ... [illegible] להחריף עד כדי סכנת משבר במשק.

שבוע העבודה המקוצר בבורסה יחול בימים ראשון עד חמישי

מאת סופרו הכלכלי של "דבר"

דירקטוריון הבורסה החליט שהימים ראשון עד חמישי יהיו ימי העבודה בבורסה כאשר יעבור המשק לשבוע עבודה מקוצר. כן החליט שהבורסה תפנה לבנק ישראל כדי להבהיר את עמדתו בנושא זה.

ככל הידוע מעדיפים הבנקים לבחור דווקא בימים שני עד שישי כימי העבודה בשבוע המקוצר על־מנת להתאים את עצמם לימי העבודה הנהוגים בעולם במוסדות הפיננסיים. מכאן שכאשר יעבור המשק לשבוע עבודה מקוצר, עלולה להיווצר בעיה של קיום מסחר בבורסה ביום א' ללא השתתפות הבנקים. לבעיה זו לא ניתן עדיין פתרון והדירקטוריון הבורסה ישוב לדון בנושא זה במהלך אוקטובר 1988.

החלטות נוספות של דירקטוריון הבורסה:

★ "קרגל" – אישור רישומים למסחר של האג"חים וכתבי האופציה שיתקבלו בהנפקה הצפויה.

★ "מתכת־פרופיל", "אלקול", "לנדקו", "ישרס" – אישור המשך הפסקת מסחר.

★ "הראל־מחסני־ערובה" – ייפתחו הליכי מחיקה מהבורסה.

★ "יאנה", "גלי ווהר" – יימחקו מהמסחר בבורסה.

★ "אלומית", "עדי" – המשך הפסקת מסחר עד החלטת הוועדה לענייני הצעות רכש, או עד 15 באוקטובר 1988, לפי המוקדם.

עבודה ומיסוי / איתן יעקבסון

מתי דירת ירושה פטורה ממס

מכירת דירה שנתקבלה בירושה חייבת במס שבח מקרקעין. אולם סעיף 49 ב' (4) לחוק מס שבח מעניק פטור ממס למכירה של חלק בדירה שהוא פחות מ־50% ממנה שאותו קיבל המוכר בירושה. הפטור ממס מותנה בכך שהמוכר לא מכר במסגרת צורת מגורים אחרת שקיבל באותה ירושה.

יצויין ששני אחים שירשו דירה במשותף ובחלקים שווים מהוריהם, לא יוכלו ליהנות מפטור ממס. גם אם יעבירו האחים חלק מזכותם בדירה לצד ג', ייחשב הדבר לעסקה מלאכותית ולא יינתן להם הפטור.

לכן, בעת עריכת צוואה, כדאי לרשום רק 45% מהדירה לשני הילדים ואת 10% הנותרים להוריש לנכדים או לקרובים אחרים. כאשר יש יותר משני ילדים אין בעיה. כאשר יש ילד אחד, מוכרחים להוריש גם לנכד ולעוד קרוב כדי לזכות בפטור.

דמי ביטוח לאומי על בסיס נמוך יותר

במשרד העבודה והרווחה מתגבש בסיס חדש לחישוב דמי ביטוח לאומי לעצמאים. עד כה היה הבסיס ההכנסה החייבת לצרכי מס של המבוטח. הבסיס שעליו עובדים בעת צודק יותר ויהיה – ההכנסה החייבת לצרכי מס פחות התשלומים ששולמו במשך השנה לביטוח לאומי. עקב שינוי הבסיס ישלמו העצמאים פחות ביטוח לאומי ושיעור ההקלה בדמי הביטוח יהיה 10% בממוצע.

השאלה הנשאלת היא מה יהיה הבסיס לתגמולי מילואים ודמי לידה? ייתכן שהבסיס יהיה ההכנסה החודשית בניכוי התשלום החודשי לביטוח לאומי. כך נשלם פחות ונקבל פחות והנכס יישאר בערך אותו הדבר.

הפסד מעסקה עתידית והכרה לצרכי מס

נציבות מס הכנסה פרסמה הנחיות מקצועיות בקשר להוצאות של נישום בגין עסקה עתידית שעשה. לפי ההוראות, כאשר נגרמת לפלוני הוצאה בגלל עסקה עתידית הכרוכה ברכישת נכס עסקי, ההוצאה תהיה הונית ותיזקף למחירו של הנכס. על סך הכל המחיר ניתן יהיה לקבל פחת בעתיד. כאשר העסקה העתידית כרוכה בהוצאה שוטפת, למשל רכישת מלאי, ההוצאה בגין העסקה העתידית תוכר כהוצאה שוטפת. ככלל, אם יש לפלוני הוצאה עקב עסקה עתידית, או היה לו הפסד מהעסקה ואם יש לו הכנסה, היה לו רווח ממנה.

נשאלת השאלה מה המצב במקרה של הכנסה?

ההוראות שפורסמו לא עסקו בסוגיית הרווחים מעסקות עתידיות אלא בהפסדים בלבד. אולם, מבחינה סימטרית ניתן להבין שרווח מעסקה עתידית הכרוכה במכירת נכס ייחשב לרווח הוני. במקרה כזה הרווח יחוייב במס נמוך יותר. אם עסקה עתידית כרוכה בפעילות עסקית שוטפת, הרווח ממנה יהיה רגיל ויחוייב במס רגיל על פי השיעור השולי שבו מצוי הנישום.

פירוק תאגיד אינו עילה לפיצויים

עובדים בתאגידים שהתפרקו נוטים לחפש להם מקומות עבודה ולהתפטר כאשר הם מוצאים עבודה. הסיבה הם חוששים לעבוד בתאגיד שהוא בתהליכי פירוק בגלל הסיכון שיפוטרו. כאשר עובד כזה מתפטר, הוא אינו זכאי לפיצויים. בית הדין לעבודה קבע בפסק הדין קודם לנצר נגד "הירדנים בע"מ" שהעובדה שחיי תאגיד הפכו לזמניים עקב הפירוק אינה גורמת הרעה מוחשית בתנאי העבודה ולכן העובד אינו זכאי לפיצויים אם הוא מתפטר מעצמו.

בל"ל מצטרף להורדת הריבית

בנק לאומי הודיע אתמול על הורדת ריבית החובה ללקוחות מסחריים וכן על הורדתה על הלוואות בשקלים בריבית קבועה.

הפחתת הריבית בחשבונות חח"ד ללקוחות מסחריים היא באמצעות הורדת תוספת הסיכון המירבית מ־13.8% לשנה (1.15% לחודש) ל־12% לשנה (1% לחודש).

אשר להלוואות בשקלים בריבית קבועה, תחול הורדה שנתית בשיעור של 1.2% לשנה והריבית שתיגבה תהיה בשיעורים שלהלן:

בהלוואות ל־3 עד 6 חודשים – 2.1% לחודש ללקוחות מסחריים ו־2.3% ללקוחות פרטיים. בהלוואות לתקופה של 7 עד 12 חודשים – ריבית של 2.3% ללקוחות מסחריים ו־2.5% ללקוחות פרטיים.

בנק לאומי לא הפחית את ריבית הפריים משום שלדעתו אין להורידה ללקוחות המפקידים כספים בפקדונות נושאי ריבית הצמודה לריבית הפריים. כמו כן סבור הבנק כי אין הצדקה כלכלית להורדה, אלא יש לצמצם את התוספות על ריבית זו כדי להתקרב למקובל בעולם בנושא זה.

עם זאת ראוי לציין כי מהורדת תוספת הסיכון לא ייהנו כל הלקוחות המיסחריים של הבנק מאחר שיש לקוחות מועדפים שתוספות הסיכון המירביות אינן חלות עליהם. כמו כן, לקוחות פרטיים אינם נהנים כלל מהורדה זו. מבחינה אפקטיבית עלות ההורדה של הריבית תהיה קטנה מההורדה התעריפית (1.8% בשנה) ושיעורה תלוי במבנה תיק האשראי של בנק לאומי.

הורדת הריבית תחול ב־13.10.88.

אגף שיווק חדש ברשות הדואר

רשות הדואר הכריזה על הקמת אגף שיווק חדש שישקוד על פיתוח ושיווק מוצרים קיימים וחדשים תוך ניצול התשתית הפיסית של הרשות.

בראש האגף יעמוד אסף בקר, יו"ר הצוות לתכנון אסטרטגי ברשות. בהכנת תוכנית האסטרטגיה השיווקית יעזר אגף השיווק בפרופ' מיכאל פרי מאוניברסיטת חיפה.

בקר, אשר שימש עד כה כדובר רשות הדואר, ינהל את מערך השיווק של הרשות באמצעות שמונה אנשי השיווק הפרוסים ב־60 מרחבים בארץ, בשירות הבולאי ובשירות הבנקאי [illegible] אגף השיווק.

באגף השיווק תוקם יחידת מידע ממוחשב ו[illegible] בתחומים מחקרי שוק קבועים שישמשו לאיתור שווקים פוטנציאליים למוצרים ולשירותים שנותנת הרשות ב־600 סניפים וב־52 קווי דואר נע, תוך ייזום מבצעים ופיתוח מוצרים בהתאם לצרכים החדשים המתעוררים בשוק.

לדברי בקר, היעדים החשובים העומדים בפני אגף השיווק הם:

★ הרחבה ניכרת של נפח השימוש בדואר, במיוחד כאפיק פרסום באמצעות דיוור ישיר והפצת עלונים ללא כתובת.

★ הגדרת שיטות שיווק ומכירה באמצעות הדואר, בשירות גוביינא ובפרסום קטלוגים למכירה דוארית.

★ שיווק מערך השליחים שהרשות עומדת להקים בקרוב.

★ שיווק שירותי התקשורת האלקטרוניים הנכללים בפרוייקט החדש של הרשות בשיתוף עם חברת "דיגיטל" ו"מלם מערכות".

★ שיפור מערך המכירות ומתן השירותים בסניפים, כולל השירות הבנקאי והבולאי.

שריג ורבינוביץ' סמנכ"לים ב"כלל"

חברת "כלל" (ישראל) החליטה להעלות את הדרג הניהולי של שניים מבכירי עובדיה:

עו"ד יעקב שריג (42), היועץ המשפטי ומזכיר החברה, והרו"ח יוסף רבינוביץ (52), חשב החברה ומנהל מחלקת המיסים, מונו לסגני מנהל כללי.

נדל"ן

אושר פרוייקט עיר הווילות בראשל"צ

שר הפנים אישר באחרונה סופית את התוכנית להקמת עיר הווילות בחולות ראשון לציון בשטח הממוקם בין שכונת רמת אליהו לאזור התעשיה.

בפרוייקט כולו, שיהיה אחד הגדולים מסוגו בארץ, מתוכננת הקמת שכונה בת כ־950 יחידות דיור בבתים דו־משפחתיים, על שטח של 250 מ"ר וכמה בניני קומות בגבולה המזרחי.

עד כה נמכרו כמה מאות מגרשים שמתוכם רכשו חברי "שכונת תפארת ראשון לציון" 340. עבודות יישור השטח כבר יתבצעו, ועתה, לאחר קבלת האישור תחל עבודת פיתוח התשתיות בשכונה. העיריה פרסמה בימים אלה את המכרז הראשון לעבודות הפיתוח בו מבקשת העיריה לקבל הצעות להנחת צנרת תיעול וביוב בשטחי המגורים של השכונה.

לצד עמותת "חולות ראשון לציון" נרכשו מגרשים נוספים לבניה בשיטת "בנה ביתך". מחירי המינימום למגרשים בני 250 מ"ר מסתכמים היום ב־45,000 דולר (ללא מע"מ ופיתוח), והם גבוהים בכ־20% יותר מהמחיר ששלמו משתכני העמותה.

משתכני העמותה יהנו לא רק ממחיר מופחת למגרשים, אלא גם מחיסכון בעלויות הבניה כתוצאה מהקמה משותפת של הפרוייקט בסדר גודל של 30 מליון דולר.

ביקוש לדירות בראשל"צ

ביקוש גבוה במיוחד היה בחודשיים האחרונים בחברת "אשדר" לדירות בשכונת קריית ראשון שבצדה המערבי של העיר: נמכרו 17 דירות מתוך 32 שהיא מציעה בבניין השלישי שהיא בונה בשכונה זו.

בבניין בן שמונה הקומות דירות בנות 3.5 חדרים בשטח של 88 מ"ר, שמחירן כ־142,000 שקל (כולל מע"מ ופיתוח), הדירות ארבעה חדרים בשטח של 95 מ"ר, שמחירן כ־155,000 שקל.

החברה מציעה לרוכשי דירות אלה גם שירותים סביבתיים כמו כושר, חדר ייבוש כביסה ואנטנה לקליטת שידורי לוויין. מן החברה נמסר עוד כי לאחרונה ניכרת התעניינות רבה גם באתרים נוספים, שהיא בונה בראשון־לציון.

הצלחה ל"מגדלי אילת"

יותר ממחצית הדירות בפרוייקט "מגדלי אילת" באילת נמכרו. כך מסר אריק הראל, ממנהלי סוכנות "אנגלו סכסון" במקום שקיבלה לידיה באופן בלעדי את מכירת הפרוייקט. לקראת החגים הורדו מחירי הדירות ב־10%.

מדובר בבניין בן 14 קומות הנמצא בנקודה הגבוהה ביותר באילת ובו 144 דירות שכולן פונות אל הים. בניית הפרוייקט מבוצעת על־ידי חברת "אחי דוהר" שהיא מבעלי הפרוייקט, נוסף על חברת "רוגריא". הפרוייקט אמור להסתיים ביולי 1990.

מחירי הדירות נעים מ־60,000 דולר לשני חדרים, 75,000 ל־2½ ו־90,000 דולר לשלושה חדרים.

הושכר חצי "קניון ישראל"

בקניון החדש בירושלים שפתיחתו צפויה בדצמבר הקרוב, הושכרו כבר יותר מ־50% של שטחי החנויות ואולמות התצוגה.

בקניון, הממוקם בלב רובע תלפיות, נבנו כ־20,000 מ"ר ובו 60 מקומות חניה שיהיו חופשיים לכל מבקר. הקניון הוקם בידי חברת "האחים ישראל" המתמחה מזה 28 שנה בבנית בתי מגורים, מרכזים מסחריים ובניני משרדים. בפרוייקט החדש יופעלו כ־80 חנויות של רשתות ומפעלים מובילים בישראל.

לדברי בועז ישראל, מנהל הפרוייקט, נחתמו עד כה חוזי השכרה עם: רשת בתי המרקחת "סופר פארם", "מדי סטור", קונצרן "לפיד־נעמן" לכלי בית, "פרוות כרמל", "רשת קרביץ" לריהוט וציוד משרדי, "סלון סיני" למוצרי חשמל, הוצאת המוסיקה הישראלית I.M.P., "קומפיוטר־סנטר" – מחשבים וטכנולוגיה, רשת "אמריקן בורגר", "אמריקן קוקיס", "אמריקן אייס קרים".

עזרה לנפגעי שכטר

שלד בניין בראשית הקמתו, בליבה של ראשון־לציון, שבנייתו הופסקה עקב הסתבכותו הכספית של הקבלן מאיר שכטר, "נגאל" בימים אלה ובתוך שמונה חודשים יתנשא במקום בניין בן חמש קומות ובו 16 דירות יוקרה בנות ארבעה חדרים, ובקומתו העליונה פנטהאוז.

סיפור "גאולתו" של הבניין שייך לחברת "האחים ישראל", הפועלת בעיקר בירושלים.

לפני זמן מה נודע לראשיה על שטח וראשיתו של בניין, שנזנחו בידי הקבלן מאיר שכטר ברחוב ביל"ו בליבה של ראשון לציון. "האחים ישראל" ערכה הקבלנים הסכם עם המפרק ולפי קביעת בית המשפט שלמה לו את מלוא התמורה במזומן לרכישת הבעלות הזכויות וקבלה את המגרש נקי מכל חוב ושעבוד.

החברה מסרה ערבות בנקאית לסיום הפרוייקט לבעלי המגרש ובנק הפועלים עומד מאחורי העסקה.

"האחים ישראל" כבר בונים מזה חמישה חודשים ברחובות שבי ציון ובלקין בראשון לציון בניין בן 188 חדרים. כיום מתנשא שלד הבנין בקומתו השלישית וסיום בניתו לגובה שמונה קומות צפוי תוך 16 חודש.

נמכרו 75% מ"לב הצפון"

חברת "רנקו" מכרה 75% (29 דירות) מפרוייקט הבניה "לב הצפון" הנמצא בפינת הרחובות ארלוזורוב־ארם הכהן. ב"לב הצפון" שלושה מגדלי מגורים, שתי דירות בכל קומה, שבע קומות מגורים בגובה תשע קומות. נותרו למכירה תשע דירות בלבד בהן הפנטהאוז האחרון בן 200 מ"ר, חמישה חדרים, המוצע למכירה ב־600,000 דולר. שאר הדירות שנותרו למכירה: 310,000 – 260,000 דולר לדירות ארבעה חדרים ו־250,000־216,000 לדירות שלושה חדרים. המחירים כוללים מע"מ ופיתוח.

ב. מ. וו. מחדירה מוניותיה

(אריה ארד). – יבואני ב.מ.וו. מקווים למכור בשנת הדגם 89 200 מוניות מדגם 524TD (40,000 שקל, חמישה אחוזים פחות ממרצדס 190). זו פעם ראשונה שב.מ.וו. מנסה לחדור לשוק המוניות הישראלי. הדגם המיועד למוניות הוא חלק ממשפחות ה־5 החדשה, שהוצגה בפני כתבי הרכב הישראלים בסוף השבוע שעבר. ייחודו של הדגם המיועד למוניות הוא מנוע הדיזל החזק והשקט. בדגם זה, כבכל דגמי הסדרה, מזגן מקורי בעל פתחי יציאה מיוחדים ליושבי המושבים האחוריים. סדרת ה־5 החדשה תימכר בארץ בשלוש גרסות בנזין: 520 במחיר 112,000 שקל, 525 ב־140,000, ו־535 ב־220,000. שתי הספרות האחרונות במספר הדגם מציינות את נפח המנוע: 2 ליטר, 2.5 ו־3.5. כל המנועים מצוידים במנוע בן שש בוכנות מוזרקות־דלק ובשורה של מחשבים לניהול המנוע ולהתרעה מפני תקלות. למרות עיצובה החדיש אין קווי הסידרה החדשה שונים באורח מהפכני מקווי הסידרה הישנה. אולם מקדם הגרר הורד ל־0.30. חסרונם העיקרי של דגמי ה־5 החדשים הוא במושבים האחוריים. למרות שהמרכב הוארך במידה ניכרת, לא הובטחו מושבים מרווחים באמת מאחור. אמנם המצב השתפר מאד לעומת הדגמים הקודמים, אולם גם כאן, כאשר הנהג ארוך־רגליים, יהיה מרווח הרגליים מאחוריו קטן מן הדרוש. ב.מ.וו. תייצר בשנת־הדגם 89 480,000 מכוניות, בהשוואה ל־460,000 אשתקד, והיא נהנית מנתח־שוק של 1.5 אחוזים בשוק העולמי. בישראל זוכה ב.מ.וו. לנתח שוק של שלושה אחוזים, לאחר שבשנתיים האחרונות נמכרו בארץ 5,000 מכוניות מתוצרת זו. בקרוב יוצג בארץ דגם חדש של ה־316 עם מנוע בן 1,600 סמ"ק, שיעלה 53,000 שקל.

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

מתחדשת העבודה ב"סנפרוסט"; הסכסוך עוד לא הסתיים

מאת דני צרקוני
סופר "דבר" בדרום

סיכום שלא הושג במו"מ ישיר בין הצדדים אלא בתיווך של שופט איפשר את חזרתם הבוקר לעבודה של 300 עובדי מפעל "סנפרוסט" להקפאת ירקות של קונצרן "כלל" באשדוד.

כזכור השבת המפעל לפני יותר משבועיים בעקבות החלטת הנהלתו לפטר 27 מעובדיו בפיצויים רגילים. בסוף השבוע שעבר ואתמול הפעילה ההנהלה, לפי צוים שהשיגה בבית המשפט, המשטרה כדי להוציא מזורות ולפנות עובדים מהמפעל.

אתמול בקשה מועצת הפועלים, באמצעות עורכי הדין אבי פישר ודרור גל, מבית המשפט באשדוד לבטל את הצו שניתן בסוף השבוע שאיפשר למשטרה לפנות את הפועלים השובתים מהמפעל. השופט שלמה שוהם החליט לנסות, לפני דיון בעניין זה, להביא להסכם בין הצדדים. הוא זימן ללשכתו את עורכי הדין ואת נציג החברה עו"ד נחום פיינברג. אחר כך העביר את הדיון לאולם כדי שאפשר יהיה לקיימו במתכונת בלתי פורמלית וביקש את נציגי התקשורת להניח לו לנהלו בלי נוכחותם. הם נעתרו לבקשתו.

לאחר מכן קיים דיונים נוספים בלשכתו בהשתתפות מזכיר מועצת הפועלים יהודה בן הרוש וסמנכ"ל החברה דוד הדר. הדיונים, שהחלו בסביבות השעה 11 לפני הצהריים, הסתיימו בשעה 3.30 לאחר שהשופט גיבש, בהשתתפות שני הצדדים, הצעה מוסכמת לפיה יחזרו הבוקר העובדים לעבודה למעט 27 שקיבלו את מכתבי הפיטורים ואשר יקבלו את משכורתם עד 4 באוקטובר. עד אז יהיה על הצדדים לסכם את המו"מ ביניהם על גובה הפיצויים שישולמו למפוטרים. העובדים מצדם התחייבו שלא לנקוט צעדים ארגוניים.

העובדים, רובם נשים, קיבלו אתמול את משכורות אוגוסט, למעט התשלומים על פרמיות ושעות נוספות.

אושרה תרופה יעילה להורדת רמת הכולסטרול — "לובליפ"

מאת ארנון מגן, סופר "דבר"

תרופה חדשה להורדת רמת הכולסטרול בדם, הנחשבת יעילה יותר מכל התרופות הדומות שקדמו לה, אושרה בימים אלה על־ידי משרד הבריאות להפצה ולשימוש בארץ. בארה"ב היא אושרה לשימוש לפני כשנה.

התרופה מיוצרת על־ידי חברת התרופות האמריקאית "מרק" ושמה המסחרי "לובליפ". היא נמצאה יעילה ביותר בניסויים קליניים שנערכו בארה"ב, בישראל ובמקומות אחרים.

במסיבת עיתונאים שנערכה אתמול בבית סוקולוב בתל־אביב סיפר פרופ' שלמה אייזנברג, מנהל היחידה לחקר ליפידים ב"הדסה" בירושלים, על ניסוי שערך ב־60 איש שסבלו מרמות גבוהות של כולסטרול. בכל המקרים הוריד הטיפול ב"לובליפ" את רמת הכולסטרול בעשרות אחוזים ומבחינה זו היא נמצאה יעילה בהרבה מתרופות אחרות המשמשות לאותה מטרה עצמה.

פרופ' אייזנברג מסר על שלושה יתרונות נוספים של התרופה החדשה: היא נוחה מאוד לנטילה (בצורת כדורים, במקום בצורת אבקה), היא פועלת היטב בשילוב עם תרופות אחרות והיא כמעט שאיננה מעוררת שום תופעות לוואי. בניסוי נצפו רק אצל אחד החולים מיחושים קלים, ואצל חמישה אנשים נצפתה פגיעה קלה בכבד או בשריר. אצל שלושה מתוך חמישה אלה נעלמו תופעות לוואי אלה לאחר שהתרופה ניתנה להם כמינון נמוך יותר.

עם זאת הזהיר פרופ' אייזנברג מפני נטילת התרופה החדשה ללא מרשם וללא מעקב רפואי (בארץ היא נמכרת ממילא רק על־פי מרשם, אבל יש חולים שהצליחו להשיגה מקרובי משפחה בארה"ב), מה גם שעדיין לא ידועות ההשפעות האפשריות של "לובליפ" לטווח ארוך: הניסויים הראשונים נערכו בה לפני חמש שנים בלבד.

פרופ' ג'ולד ברוק, מנהל מחלקה פנימית והיחידה לחקר ליפידים במרכז הרפואי רמב"ם בחיפה, סיפר במסיבת העיתונאים על מחקרים חדשים המחזקים את הידוע על הקשר בין רמת כולסטרול גבוהה ובין הסכנה של התקפי לב. נמצא שירידה של אחוז אחד ברמת הכולסטרול גורמת ירידה של שני אחוזים ברמת הסיכון להתקפי לב. כן נמצא כי רמת כולסטרול נמוכה מועילה גם לאנשים שעברו ניתוח מעקף של העורקים הכליליים. הוא הוסיף, כי להורדת רמת הכולסטרול בדם לא די תמיד בדיאטה מתאימה ולפעמים יש צורך גם בטיפול תרופתי. אולם התרופות שנמצאו בשוק עד כה היו בעלות תועלת מוגבלת, ונראה שהתרופה החדשה עשויה לפתור את הבעיה.

שני הרופאים מסרו עוד כי היום מקובל שרמת כולסטרול עד 200 מ"ג לדציליטר דם היא רמה סבירה. רמה של 200 עד 240 מ"ג מצריכה דיאטה מתאימה ומעקב. אנשים עם רמה מעל ל־240 מ"ג זקוקים בדרך־כלל לטיפול תרופתי. סטטיסטיקות מלמדות כי 50 אחוז מבני 25 ויותר נמנים עם הקבוצה הראשונה, 30 אחוז עם הקבוצה השניה, ו־20 אחוז הנותרים עם הקבוצה השלישית.

שיווקה של "לובליפ" בישראל ייעשה על־ידי חברת "אסיאדריול".

בן 48 ניסה להתאבד בחרקירי בגלל חובות ואיומי המלווים

מאת יוסי ליבוביץ
סופר "דבר"

"התאבדתי, אני גוסס. אני מבקש שתדאגו שהגופה שלי לא תישאר בבית ביום הכיפורים" — הודעה זו הגיעה אתמול בשעות הבוקר למוקד תחנת המשטרה בנהריה. האלמוני הספיק למסור את כתובתו לפני שניתק את השפופרת. לדירה הגיע כוח משטרה והשוטרים הודעזעו ממראה עיניהם:

על רצפה מגואלת בדם רב שכב אדם עם פצע גדול בחזהו, נושם בקושי. לידו היתה סכין גדולה.

צוות מד"א העניק לאיש טיפול ראשוני ואח"כ העבירו לבית החולים. הוא הוכנס לחדר ניתוח ומצבו הוגדר קשה.

הסתבר כי האיש, גרוש בן 48, העובד באחד מבתי הקפה בנהריה, ניסה לשים קץ לחייו בחרקירי.

הוא השאיר אחריו ארבעה מכתבים: לשני בניו המשרתים בצה"ל, למנהל הבנק שלו, למעבידו ולמשטרה. במכתבים הוא מסביר כי הסתבך בחובות גדולים בזמנו למלווים בריבית קצוצה המאיימים על חייו עד כי החליט להתאבד.

נהרסו מיתקני אגירת מים לא חוקיים של דרוזים בגולן

מאת שמעון וייס
סופר "דבר" בצפון

עובדי מינהל מקרקעי ישראל בסיוע שוטרים ממרחב הגליל, הרסו אתמול בבוקר מיתקנים ובארות ששימשו לאגירת מים בידי דרוזים מהכפר בוקעתא בצפון הגולן.

המבצע, שנמשך שעות אחדות, עבר ללא התנגדות הדרוזים: המשטרה רכזה כוח רב באיזור הכפרים.

אנשי המינהל, שהיו מלווים בשוטרים וחיילים, פעלו משעות הבוקר המוקדמות לאבטחת ביצוע צווי ההריסה של הבארות והמיתקנים שנבנו שלא כחוק על אדמות המינהל. במשך שעות, כאמור, הרסו אנשי המינהל את הבארות והמיתקנים וסתמו אותם מפני אפשרות של שימוש חוזר.

על המבצע פיקד מפקד מרחב הגליל של המשטרה, סנ"צ יעקב גנות.

עשרות דרוזים צפו בהריסת המיתקנים מחוצות הכפר ומהגגות, אך לא גילו התנגדות, כאמור.

הוקפאו פיטורים ב"ליגת"; "פולגת" מבקשת אישור ל־100 פורטוגאלים

מאת דני צרקוני, סופר "דבר" בדרום

הנהלת מפעל הקונפקציה "ליגת" של תשלובת "פולגת" בקריית גת אינה מתכוונת, בשלב זה, לפטר עובדים. על כך הודיעה מנהלתו שושנה ירון למזכיר מועצת הפועלים אלברט ארז.

אהרון דוברת, מנכ"ל "כלל", בעלת התשלובת, הודיע למועצת הפועלים כי עד לדיון שייערך במצב המפעלים במועצת מנהלי הקונצרן ב־14 בחודש הבא, לא יינקטו כל פעולות במפעלים, ויתכן כי לא יהיה צורך בכך, אם מאמצי הקונצרן להשיג הזמנות בחו"ל ישאו פרי.

לסופר "דבר" נודע כי "פולגת" ביקש משירות התעסוקה להביא 100 פועלים מפורטוגל.

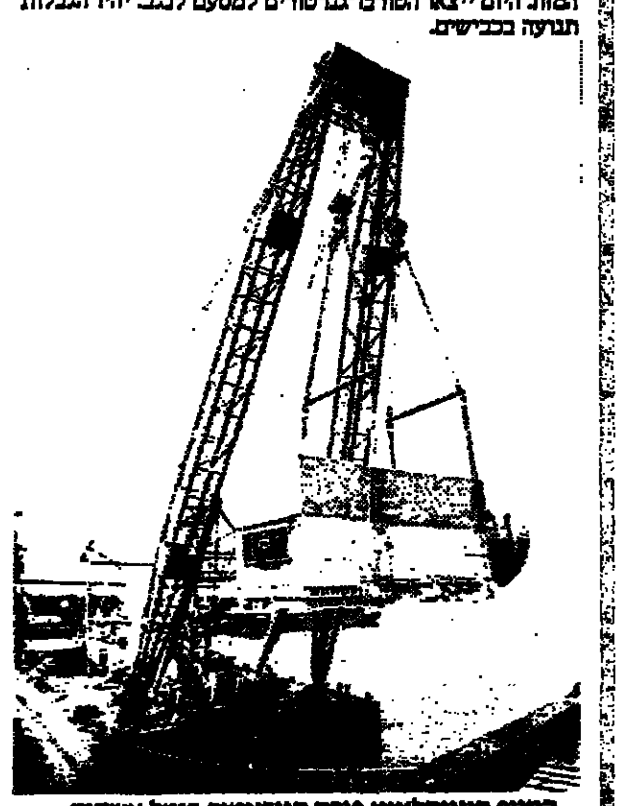
מנוף יוגוסלאווי פירק מטען בן 210 טונה

מאת דני צרקוני, סופר "דבר" בדרום

מנוף צף של חברה יוגוסלאווית הופעל אתמול בנמל אשדוד כדי לפריקת ציוד רב־משקל שהגיע מארה"ב באוניה האמריקאית "שור לייקס" למפעל של חברת החשמל ברמת חובב.

הציוד כלל ארבעה טורבו־גנרטורים שמשקל כל אחד מהם 210 טונה וציוד נוסף ביחידות של 50 טונה. בנמל אשדוד אין מנופים היכולים להרים מטען במשקל של 210 טונה.

המנוף הצף, שהוא דוברה ועליה מנוף, נטל את הטורבו־גנרטורים מהאוניה וממנה למשאיות־גרר מיוחדות על המזח. היום ייצאו הטורבו־גנרטורים למסעם לנגב. יהיו הגבלות תנועה בכבישים.

המנוף היוגוסלאווי פורק הגנראטור בנמל אשדוד
(צילום: אבי הזאב)

28.3 מיליון דולר רווח "צים" בחצי 88

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

"צים" סכמה את המחצית הראשונה של 1988 ברווח של 28.3 מיליון דולר, לעומת רווח של 20.7 מיליון בתקופה המקבילה אשתקד.

בדו"ח המנהלים של החברה, המלווה את המאזן שלה, שהתפרסם אתמול, צויין כי בימים אלה עומד להיחתם בין החברה לבנקים הסדר־פריסה של התחייבויות העומדות לפירעון בטווח הקצר, בסכום כולל 148 מיליון דולר, מהם רק 40 מיליון בערבות המדינה על פני תקופת פריסה ממוצעת של שלוש שנים.

מנתוני מהמאזן עולה כי מחזור ההכנסות ממכבנות ומשירותים נלווים במחצית הראשונה של 1988 הגיע ל־427.9 מיליון דולר שהם 9 אחוזים יותר מבתקופה המקבילה אשתקד. הרווח התפעולי הגולמי לאחר כיסוי הוצאות התפעול והמינהל הגיע בתקופה זו ל־44.9 מיליון דולר לעומת 61 מיליון בתקופה המקבילה אשתקד. לאחר פחת, ריבית והוצאות אחרות נותר רווח בסך 14.6 מיליון דולר.

הדו"ח מציין כי השחיקה בדולר והקפאת שער השקל גרמו פגיעה ברווחיות החברה ב־9.5 מיליון דולר.

המועצה הארכיאולוגית בעד רשות העתיקות

מאת צבי אילן, סופר "דבר"

המועצה הציבורית לארכיאולוגיה קיבלה בברכה את התוכנית להקמת רשות העתיקות והביעה את תמיכתה הבלאה בהקמת רשות כזו, שלדעתה היא הגוף המתאים ביותר לטיפול בעתיקות הארץ. המועצה דנה בדבר בישיבתה האחרונה, לאחר דיווחו של מנהל אגף העתיקות, אמיר דרורי, על החלטתו של שר החינוך והתרבות להקים רשות עתיקות במקום אגף העתיקות שבמשרדו.

המועצה, שבראשה עומד פרופ' בנימין מזר, חיזקה את ידי השר ומנהל האגף להחיש את התהליך החוקתי לאישור חוק רשות העתיקות. לאחר שהממשלה רשמה לפניה בישיבתה הקודמת את החלטת שר החינוך, פועלים עתה כל הגופים הנוגעים בדבר במלוא הקצב להכנת הצעת החוק בנדון.

ההצעה להקמת הרשות, שהוגשה לממשלה בזמן שיא מאז התמנה דרורי כמנהל האגף, נתקבלה בהתלהבות ציבור הארכיאולוגים והקשורים בעתיקות. בחוגי הארגון הם רואים את הדרך הנאותה לשינוי היחס לעתיקות והטיפול הראוי בהן.

התלמיד הישראלי מוטרד מעתידו האישי יותר מאשר מעתיד המדינה

מאת יעל פישביין, סופרת "דבר" לענייני חינוך

בעיות הקשורות בלימודים, בשירות הצבאי ובבחירת מקצוע, מטרידות את תלמידי התיכון בישראל יותר מאשר בעיות פוליטיות. כך עולה מממצאים ראשוניים של סקר שנערך בסוף שנת הלימודים תשמ"ח על־ידי צוות ממכון סאלד בראשות ד"ר יצחק פרידמן, בקרב מידגם מייצג של 1,500 תלמידים מכתות ט' וי"א מכל סוגי בתי־הספר התיכוניים בארץ.

משתתפי הסקר התבקשו להשיב באופן אנונימי על השאלה, "מהם הנושאים החשובים שבהם אתה מתלבט בעת האחרונה, הדורשים קבלת החלטה". מתברר, כי בעיות הקשורות בלימודים כגון בחירת מגמה, לחץ בלימודים, בריחה משיעורים ובחינות בגרות, מטרידות את תלמידי התיכון יותר מכל. תלמידי כתות י"א מוטרדים גם מבעיות הקשורות בשירות הצבאי, כגון: בחירת יחידה או מסלול צבאי, לימודים ושירות במסגרת העתודה האקדמית, ישיבת הסדר או שירות לאומי.

מקומן של הבעיות הפוליטיות בסדר החשיבות של כלל הנשאלים הוא אחרי הבעיות הקשורות בבחירת מקצוע לעתיד ובעיות הקשורות ביחסים בין־אישיים.

אף־על־פי־כן חלק מהתלמידים מעמידים את הבעיות הפוליטיות בראש סולם החשיבויות. תלמיד כתה י"א בבי"ס דתי ניסח את הבעיה הפוליטית המטרידה אותו באופן הבא: "האם צריך לעשות טרנספר גם לשמאלנים?"

תלמיד כתה י"א בבי"ס כללי כתב: "הנושא שאני מתלבט בו בעת האחרונה הוא המצב בשטחים. האם לתת לערבים את השטחים או לגרש אותם מהארץ". תלמיד י"א אחר מבי"ס דתי כתב: "דעתי הפוליטית לא התייצבה. אני מאוד רוצה לנקום בערבים בכל האמצעים שאפשר, כולל מכות ואבנים, אבל לצערי אני בוחל באלימות".

תלמידת כתה ט' בבי"ס כללי כתבה: "בזמן האחרון אני בבעיה של גיבוש דעה פוליטית. יש לי בעיה ביחס לשטחים, זה הדבר הראשון שמטריד אותי". תלמידת ט' אחרת: "האם ישראל היא ארץ דמוקרטית? יש לי ספקות". תלמיד כתה ט' בבי"ס דתי ניסח את בעייתו: "האם לא לצאת לטיול בעל משמעות פוליטית הנוגד את עמדותי ובכך לפרוש מהציבור?"

עבריין בן 19 נהרג בירייה בביתו

אביו סילק את חברו של הבן, עבריין גם הוא, מהבית; כשחזר, פצע את האב בירייה; כשניסה האב להסיט את האקדח, נורתה יריה נוספת, הקטלנית

מאת נבון רונקי, סופר "דבר" לענייני משטרה

גונן זהבי, בן 19, נהרג אתמול בשעות הבוקר המוקדמות מיריית אקדח בבית הוריו ברחוב קיבוץ גלויות 114 בתל־אביב.

זהבי, עבריין מוכר בעבירות רכוש, הועמד באחרונה לדין על מכירת נשק לערבים והרחת עדים. הוא הורשע בתחילת הממתין לגזר דין.

אתמול בשעה 03.30 שב לביתו עם חברו, עבריין בן 57 מתל־אביב שריצה 15 שנות מאסר על שוד מזויין, היה בין נמלטי כלא רמלה לפני כמה שנים והיום הוא עבריין סמים מוכר למשטרה. דוד זהבי (43), אביו של גונן, הורה לו לעזוב את הבית. כשלא הסכים, סילק אותו.

בשעה 06.00 שב העבריין כשהוא רעול פנים ומחזיק באקדח. "את עובדיה לא מסלקים מן הבית", אמר וירה יריה אחת לכיוון הרצפה. האב נפגע ברגלו ושלח ידו לעבר האקדח. העבריין הסיט את האקדח ואז נורתה יריה נוספת.

מן היריה נפגע בחזהו הבן גונן. הוא נפל מתבוסס בדמו ופונה על ידי פועל העובר עם אביו לבית החולים "וולפסון" שם נקבע מותו.

האב, המום מן המקרה, היכה בראשו של עובדיה שפונה ל"איכילוב". האב הועבר לתל־השומר ונחבש שם.

המשטרה פתחה בחקירה ועצרה את העבריין שירה.

★ 100 אישים נענו עד כה לפנייתו של שר המשטרה חיים בר לב להצטרף כחברים במועצה הציבורית לצמצום העבריינות, שכינוס היסוד שלה יערך היום בכפר המכביה. בין האישים נציגי ממשלה, חברות ביטוח ובנקים, ראשי ארגונים ומוסדות ציבוריים, אנשי השלטון המקומי, גורמי מסחר וכלכלה ונציגי אמצעי התקשורת.

★ 42 חודשי מאסר, מהם 12 בפועל, גזר השופט שלמה יפרח בבית המשפט לענינים מקומיים ברחובות, על הקבלן שרון גינזבורסקי, תושב העיר. כן הטיל עליו השופט קנס בסך 15,000 שקל וחייבו ב־1,500 שקל הוצאות משפט. גינזבורסקי הודה כי בנה שלושה קוטג'ים בשטח של 500 מ"ר ללא היתר הוועדה לתכנון ובנייה.

מכתב כב' קדושת אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש לראשית שנת תשמ"ט

(תרגום חפשי)

ב"ה, ערב שבת קודש שובה,
וא"ו תשרי ה' תשמ"ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו עתה מראש־השנה, ובעמדנו בימים הראשונים של השנה, שהיא תהא שנה מבורכת עבור כל יהודי, גבר ואשה וילד, ועבור כלל ישראל.

— ראוי להתעכב על המוטיב המיוחד של השנה, שהיא "שנת העיבור", שנה בת שלושה־עשר חודשים.

[illegible]

במלאת חמש עשרה שנה למלחמת יום כיפור

במלאת חמש עשרה שנה למלחמת יום כיפור
נעלה את זכר יקירינו

אבידב גדעון ז"ל
בניִמיני ארז ז"ל
בן־ברק זהר ז"ל
בן־נתן גד ז"ל
בן־דוד עמוס ז"ל
יפה משה ז"ל
עמית זאב ז"ל

ההזכרה תתקיים ביום חמישי י"א תשרי תשמ"ט 22/9/88 בשעה 16.00 בבית הקברות בנהלל.

המשפחות

דבר היום

מדיניות הטראנספר וטראנספר המדיניות

ג'ורג' שולץ ביצע בסוף השבוע שעבר טראנספר. לא העברה המונית של אוכלוסיה, אלא העברה פומבית וברורה של מדיניות מהמימשל הנוכחי אל המימשל הבא. בעוד הכל מסתינים שמימשלו של הנשיא רונלד רייגן יקיא את ארבעת חודשיו האחרונים, ושבעוד כחודש וחצי ייוודע אם דייר הבא של הבית הלבן יהיה ג'ורג' בוש או מייקל דוקאקיס, המשיך שר החוץ של המימשל הרועד במהלך שמו פותח לפני כמה חודשים: סימן המצע המזרח־תיכוני שישמש את בוש או את דוקאקיס ואת מי שיבוא במקום שולץ בסטייט דיפרטמנט.

מצע זה ניתן לתמצות בנוסחת שטחים תמורת שלום של החלטות מועצת הבטחון, בראיית צד ירדני־פלשתינאי כעומד מול ישראל בגיזרה המזרחית, במחוייבות מקבילה לבטחון ישראל, לקיום ירדן ולשליטה גוברת של הפלשתינאים בחייהם המדיניים והכלכליים, בהתנגדות לסיפוח השטחים ולגירוש מהם. אלה הם גם יסודות תוכנית רייגן מלפני שש שנים ותוכנית שולץ מלפני כשישה חודשים. לא בוש ולא דוקאקיס חולקים על קווים המרכזיים של תוכניות אלה.

למעשה בחר שולץ להדגיש שוב, כי גם אם אין ישראל מסוגלת לתפוס עצמה בציציות ראשה ולהוביל מהלך מדיני, אל לה להשלות עצמה כי תוכל לקיים את שליטתה הצבאית הנוכחית בשטחים לאורך ימים. אם מתעקשת ישראל לבחור בקיפאון, לפחות אל תשתעשע ברעיונות של יוזמה שלילית דוגמת הטראנספר. זכותה להתעלם מצו התבונה ולהותיר את היוזמה לזולתה, בראש ובראשונה לאש"ף (שנקרא שוב לעמוד בתנאים האמריקאיים להידברות עמו) ולמלך חוסיין, שהינתקותו מהתהליך המדיני אינה סופית ואף אינה אפשרית.

ניתן לשער כי דגשים אלה יובלטו שבעתיים לעיני התקשורת בעוד שבוע, בפגישת שולץ ועמיתיו פרס ומגיד בחסות רייגן. ראוי לשבח את רייגן ואת שולץ על נכונותם להשקיע מאמץ בעניין אבוד מבחינתם, כביכול, במועד מאוחר זה, שהרי התועלת האפשרית למסע־הבחירות של בוש עלולה להתקזז באיזכור מחדלי רייגן־בוש־שולץ בשנים הארוכות של מימשלם שהביאו את הסכסוך הישראלי־ערבי לקפאונו העכשווי. שולץ ועמיתיו מותירים את הביצוע לקברניטים שימשלו בושינגטון מינואר 1989 ואילך. זה, אכן, מבחנה של המעורבות האמריקאית באיזור, לא רק להצהיר ולהבהיר, אלא גם ליישם בנחישות ובהתמדה.

חברת החשמל / אוריאל ברעמי

האזרח הקטן והפקידים הגדולים

מי צריך להפסיד מכך שחשבונות החשמל ... לא הגיעו ליעדם ...

חברת החשמל החליטה להתייעל. היא הציעה לאזרחים הנאמנים לשלם בהוראת קבע ולחסוך מעצמם את טרדת העמידה בתור בבנק. היא גם הציעה לאזרחים לשלם בבנק הדואר, אם הם מעוניינים בכך.

עד כאן הכל בסדר. אבל חברת החשמל החליטה שלא לקחת סיכון גם עם אזרחים ששילמו את חשבונם כדין. בחודש האחרון לא הגיעו כמה חשבונות חשמל ששולמו ליעדם. אולי המחשב „בלע" אותם, אולי הם אבדו בדרך מבנק הדואר לחברת החשמל ואולי אירעו שם תקלות אחרות. או מי צריך להפסיד במקרה כזה ? האזרח, כמובן.

בשישה בספטמבר מצאתי הודעה בארון החשמל על ניתוק הזרם בגין אי תשלום חוב מלפני ארבעה חודשים. מכיוון שהחשבון שולם והקבלה המעידה על כך נמצאה בידי, התקשרתי מיד לסניף הירושלמי של החברה. היתה שעת צהריים ואיש לא ענה לטלפון. הפריזור הול לנזול ולא היתה ברירה, אלא לרוץ לחברת החשמל ברחוב דוד המלך. אולי בכל זאת מישהו נמצא שם. למזלי היתה דלת הסניף פתוחה.

הפקיד רפי ידין שאל אם באתי לעשות לו שעות נוספות. כשראה את הקבלה שבידי, שלח אותי לצלם אותה אצל הפקיד מוסה והבטיח לחבר את הזרם. מוסה אמר, שבנק הדואר איבד את חבילת החשבונות ששולמו ולכן החליטו לנתק לי וגם לאחרים ששילמו.

אמרתי שזה לא ענייני. פקידי חברת החשמל התעקשו שכן. אבי פרדו אמר: „מה אתה חושב, שאנחנו נפסיד בגלל שהדואר איבד את החשבון שלך?" אמרתי: „שינתקו לדואר, אם הוא גרם לכם להפסדים". הם המשיכו לנסות לשכנע אותי שזו הבעיה שלי, אבל לא הצליחו. לא עלה ברעתם, למשל, להתקשר ולברר לפני הניתוק. הם החליטו לפתור את הבעיה בינם לבין הדואר על גבם של האזרחים.

אבי רביב, דובר חברת החשמל, אמר לי בתגובה, כי ניתוק ללא התראה מקובל ומותר. „המחשב אצלנו לא מבין אבחן של בנק הדואר", אמר רביב, „והוא פלט כנראה קבוצה של תשלומים כאילו לא שולמו והוציא הוראות ניתוק". רביב התפלא שהפקידים לא התנצלו על הניתוק הלא מוצדק והתנצל במקומם. לגופו של עניין אמר: „אין לשלוח את הצרכן לבנק הדואר, וכל בירור בין הדואר לבינינו נעשה על ידינו".

ועכשיו, אם שילמתם את חשבונכם ובכל־זאת נותקתם, אתם יודעים את התשובה וגם את זכויותיכם.

מידע

אמינות בטלוויזיה

מספר הפעמים שבהם ג'ורג' בוש קרא לטד קופל „דן" במשדר הטלוויזיה הלילי של קופל – 3.

כמה אמריקאים אומרים שראו בינואר את הראיון הסנסאציוני של דן ראתר עם ג'ורג' בוש? – 29 אחוז.

כמה אמריקאים צפו באמת באותו ראיון? – 13 אחוז.

כמה דקות בממוצע צופה האמריקאי עד שהוא עובר לתחנה אחרת? – 3.7 דקות!

כלכלה / אריה ארד

הפקידות לעולם נשארת

משרד האוצר מתכנן קיצוץ בסובסידיות במגנון הפקידות המנופח, שעבודתו מיותרת ואף מזיקה, לא יקצצו

„אם אין למנוולים כסף לקיים את הצריכה שלהם ברמה שתמלא את קופת המדינה, ישלמו באמצעות החלב והתחבורה הציבורית" – זו המשמעות המקוממת של הקיצוץ הציני שמתכנן משרד־האוצר לקצץ בסובסידיות. הגדלת המסים בדרך זאת משקפת את כשלון הממשלה להנהיג בביתה שלה את ההתייעלות שהיא כופה על המיגזר העסקי.

הסובסידיות למצרכים החיוניים הן מס שלילי, והקטנתן היא אחת הדרכים הרגרסיביות ביותר להעלאת מסים. הממשלה מודה ללא כחל וסרק, שהעלאת המסים הרגרסיבית הזאת דרושה לה נוכח הקטנת הצריכה הפרטית (ולכן גם ירידת הכנסותיה מהמסים המוטלים עליה) ובשל ירידת התקבולים ממסים ישירים בעקבות הורדת שיעוריהם לעשירונים העליונים ובגלל ירידת רווחיותו של המיגזר העסקי.

ואולם הקטנת רווחיותו של המיגזר העסקי והורדת המסים הישירים על העשירונים העליונים משקפות את מדיניות הממשלה. הקטנת הצריכה הפרטית היא התפתחות רצויה, שהביאה להפחתת הגרעון במאזן המסחרי של המדינה. קיזוזה של הקטנת ההכנסות מהסיבות הללו באמצעות העלאת המסים על העשירונים הנמוכים בדרך של קיצוץ הסובסידיות הוא על כן ציני ומקומם. איזה צדק יש בהחלטה, שמי ששותה חלב או נוסע באוטובוס יפצה את הממשלה על הקטנת הכנסותיה ממכירת מכוניות, או מהורדת המס הישיר על בעלי ההכנסות הגבוהות?!

כלכלנים רבים סבורים, כי אין רע בהקטנת הסובסידיות. אדרבא, כפיית מחיר ממשי על מצרכים עשויה להביא להקטנת הבזבוז בצריכתם ופירושה התייעלות במשקי הבית. השאלה היא, מה ייעשה בפירותיה של ההתייעלות הזאת: החזרת רווחיותו של המיגזר העסקי ומימון הצמיחה המיוחלת, או קיום רמת הצריכה הממלכתית והציבורית הבזבזנית.

באחרונה הודה פרופסור דן מיכאלי, שבהיותו מנכ"ל משרד־הבריאות בממשלת פרס התנגד לייעול מערכת הבריאות, מחשש שמשרדו ייהפך ל„משרד־צ'יק". שלא במפתיע שינה הפרופסור החכם את דעתו ברגע שחזר לשמש מנכ"ל בתי־החולים העירוניים בתל־אביב. עמדתו של ד"ר מיכאלי והמהפך שחל בה משקפים את הלך־הרוח בקרב הביורוקרטיה הממשלתית והציבורית, המסרבת לוותר על השררה שכבשה לה ב־70 שנות המדינה והמדינה־שבדרך. ממשלות ישראל ושריהן הם חלק מחזית־הסירוב הזאת. זה „המשטר הסובייטי", שנגדו מתריס פרופסור משה ארנס, אבל לנוחותו הוא שוכח להזכיר, שמפלגתו שלו, הנמצאת בשלטון 11 שנה, לא רק שלא הקטינה את היקף הסובייטיזציה אלא האדירה אותה בתחומים רבים.

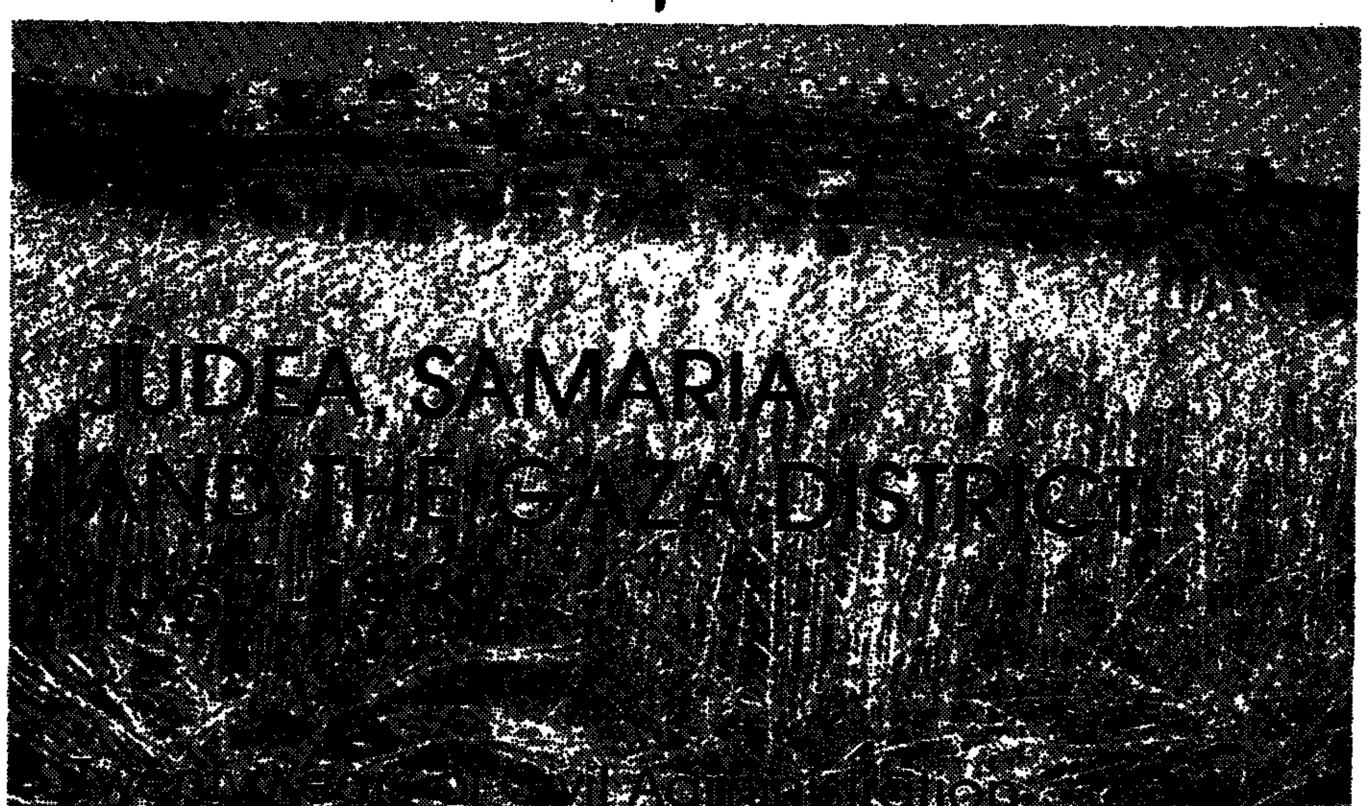
הגידול המתמיד של הביורוקרטיה הממשלתית והציבורית וסירובן של הממשלות – בטוב שבמקרים חוסר־האונים שלהן – לפרקה, משתקף בצורך המתמיד להכביד את עול המסים. קיומה של ביורוקרטיה זו היא הסבר האמיתי לפני צמיתות המשק היצרני, מפני שהיא גוזלת משאבי אדם וחומר, שלהם שימוש יותר רווחי במיגזר העסקי.

למדינת ישראל יש אגף עליה ומשרד־קליטה, אך אין לה עליה ואין בה קליטה; יש אגף התיישבות, אך אין התיישבות; יש משרד־חינוך, אך אין חינוך; יש משרד־בריאות, אך אין בריאות; יש משרד־תקשורת, אך אין תקשורת לא בדואר ולא בטלפון. תקציבי הפעולות מצטמקים בהתמדה ואילו הפקידות לעולם נשארת. איש אינו טוען, שהפקידות הזאת אינה עובדת קשה; אדרבא, הטענה היא, שככל שהיא עובדת יותר קשה, כן נחלשת היכולת לפתח את המשק. הסיבה היא, שהפקידות הזאת ממציאה ללא הרף דרכים להכביד על הפעילות התקינה של המשק ומול כל פקיד חרשני שכזה דרושים שניים במיגזר העסקי: אחד כדי להבין מה הוא רוצה והאחר כדי למלא את רצונו.

הכסף גוזל בין האצבעות לא בסעיף הסובסידיות לתחבורה הציבורית אלא בקומה של הביורוקרטיה שעבודתה הקשה מיותרת ואף מזיקה. משום כך יש להתנגד לא להקטנת הסובסידיות, שהיא דרך נכונה לכפות שימוש יותר יעיל במשאבים שלרשות משקי הבית, אלא לנסיון הממשלה לפצות עצמה על הקטנת הכנסותיה ממסים. חובתה של הממשלה להשלים עם הצטמקות הכנסותיה ולקוז אותה בקטיעת הביורוקרטיה המזיקה, שהצמיתה היא וקודמותיה. לרוע המזל נראה, שיש הסכמה לאומית־דומה בין כל המפלגות, שלא לגעת במפלצת הזאת, שכן היא המפרנסת אותן וכידוע אין שוחטים תרנגולת המטילה ביצי זהב.

השטחים / דני צדקוני

לא אקטואלי

כמה חודשים לפני שפרצה האינתיפאדה יצא לאור אלבום מהודר שעניינו השטחים. מזכרת למציאות שעבר זמנה

היו ימים שישראל הרשמית התגאתה בכיבוש הנאור שלה בשטחים. עד לפני שנה היו גם רוב הישראלים משוכנעים שהדבר הטוב ביותר שקרה לתושבי יהודה, שומרון וחבל עזה הוא שלטונם עליהם. איש לא יתווכח עם הנתונים הסטאטיסטיים המשקפים את העליה שחלה מאז '67 ברמת החיים של תושבי השטחים. נתונים אלה כוללים ירידה בתמותת תינוקות, שהיא תוצאה ברורה של שיפור מערכת הבריאות על־ידי הישראלים, עליה במספר כלי הבית החשמליים, המעידה על הרווחה הכלכלית שפקדה את השטחים עד שלהי השנה שעברה, ועוד נתונים רבים, שלא כאן המקום לפרטם.

כמה חודשים לפני פרוץ ההתקוממות בשטחים, באווירה זו של סיפוק מהישגי הכיבוש הישראלי, הציאו משרד מתאם הפעולות בשטחים במשרד הבטחון והוצאת „כרטא" אלבום מהודר בשפה האנגלית – „יהודה, שומרון וחבל עזה 1967־1987" (עשרים שנה של מינהל אזרחי). האלבום הנאה, על שלל תמונותיו הצבעוניות, לשונו העניינית, הדיאגרמות הלא מסובכות שלו, הדפסתו המעולה ועריכתו הגראפית המצויינת, הוא דוגמה לפרסום הסברתי יעיל. אין ספק שער לאינתיפאדה הוא הרשים זרים שהתעניינו בנושא הישראלי־פלשתינאי.

כדרכם של אלבומים מטעם משקף האלבום את המציאות בשטחים בצורה אופטימית שקורנת גם ממלאכת החשב המקצועית של עורכיו. מבחינה זו הוא היה חצי אמת כבר בשעה שיצא. מצוקתם של פליטי הרצועה אינה יותר מנרמזת בו. על רקע צילומים גדולים של בתי הקומות החדשים של שכונת השיקום לפליטים שייח' רדואן בעיבוריה הצפוניים־מערביים של עזה מופיעים צילומים קטנים של מחנה פליטים וסימטה במחנה פליטים.

הטקסט מציג את נושא שיקום הפליטים כאחד הנושאים החשובים בשטחים. כידוע התאפיינה תחילתו של המפעל בראשית שנות ה־70 בתנופה גדולה, שבמרוצת השנים נחלשה בהדרגה בגלל מיגבלות תקציביות. מאמציה של ישראל לגייס סיוע בין־לאומי למימון מפעל שיקום הפליטים לא נשאו עד כה פרי. הצטרפות השכונות המשוקמות להתקוממות מעוררת את השאלה אם המשאבים שהושקעו במפעל השיקום אכן פתרו את הבעיה מהבחינה „הבטחונית".

האלבום מאלף בנתוניו, בצילומיו ובדברי ההסבר המלווים אותו. אף שראה אור רק לפני שנה, הוא מבטא במידה רבה את ערגתנו שהעניינים בשטחים יחזרו למסלולם הקודם, ערגה הנגועה כמו כל נוסטלגיה באשליה שמה שהיה בעבר היה טוב ונחמד. בפתח האלבום, המשקף מציאות שזמנה עבר, מציינים עורכיו כי הקו המנחה את שלטון ישראל בשטחים מאז 1967 הוא מדיניות של הפרדה רבה ככל האפשר בין הרוב הגדול של התושבים הנרתעים מפעילויות עויינות לבין המיעוט הקטן המעודד אותן או משתתף בהן. באה שנת 1988 והוכיחה מצב אחר בשטח(ים). אלבום „יהודה, שומרון וחבל עזה", שיצא לאור במלאת עשרים שנה לכיבוש (או שחרור) השטחים, הוא מזכרת נחמדה למעשים החיוביים שעשינו למרות הכל באזורים אלה, אך גם לתקוות ולאשליות שליוו אותם.

עולם יהודי / שירות „דבר"

אחרוני יהודי בורמה

לפני מלחמת העולם השניה חיו בבורמה כאלפיים יהודים. היה כאן בית־ספר יהודי וחברה ציונית וראש עיר יהודי בראנגון

בקלות אפשר שלא להבחין ב„משמיע ישועה", בית הכנסת ההדור השוכן במרכז ראנגון. בית הכנסת ניצב מאחורי חומות לבנות ברחוב חשוך, ההומה מרוכלים המוכרים תבלינים, בננות, ספרים, תרופות ובגדים. מקצה הרחוב רואים בבירור את הפגודה סול, בת 2,500 שנה, שהיא המרכז הדתי השני בגודלו במדינה דתית זו. במרחק כמה רחובות מבית הכנסת עומד מלון סטרנד, שהיה ידוע בעבר במאוד הרב. במלון זה השתכנו נכבדים, אנשי אצולה וסופרים בסוף המאה הקודמת ובראשיתה של המאה הנוכחית, בתקופה שבה שלטו הבריטים בבורמה. עתה נרקב המלון, כנראה בגלל מזג האויר החם והלח השורר באיזור.

אך אם תסיט לרגע את עיניך מהרחובות, תראה שהחומה הלבנה המקומרת מקושטת במנורה כחולה וכי שמו של בית הכנסת חקוק עליה באותיות כחולות. הוא נשמר יפה ומשמש תזכורת לאותה קהילה שבנתה אותו ב־1857. כיום משמש בית הכנסת את מעט היהודים שנותרו בבורמה ומצפים לעתיד לא ברור.

יהודים חיים בבורמה מתחילת המאה ה־19. היהודי הראשון שידוע כי הגיע לבורמה נקרא גולדנברג, והוא בא מרומניה כדי לסחור בעץ טיק. מתיישב יהודי אחר היה שלמה ריינמן, יהודי גאליציאני שהגיע לראנגון ב־1851 והיה ספק של צבא הכיבוש הבריטי. רוב יהודי בורמה היו בני קהילת בגדאד שהיגרו במאה ה־19 להודו־סין. אחרים הגיעו מטהראן ומהודו. בבורמה עסקו בעיקר במסחר. קהילות אלה, כולן אורתודוכסיות, היו מפולגות מאוד ולכן חיו בשלום חלקי. פעם היו יהודים בראנגון, במנדליי, בסיין ובתייטמין. פעם היה בית־ספר יהודי וחברה ציונית וראש עיר יהודי בראנגון. ב־1939, כשהקהילה היתה בשיא גדולה, חיו בבורמה כ־2,200 יהודים.

שלוש שנים לאחר מכן פלשו היפנים לבורמה. מחשש כי יפגעו בהם נמלטו רוב היהודים. אחרי מלחמת העולם השניה חזרו רק מעטים. השאר הצטרפו לבני משפחותיהם שהיגרו לישראל, להודו, לאוסטרליה, לבריטניה ולארצות־הברית. במשך השנים נישאו היהודים שנשארו בבורמה עם בודהיסטים ומוסלמים. מקצתם נשארו נאמנים לדתם. אחרים התרחקו ונמוגו בנוף הבודהיסטי. קהילה מצומצמת זו חיה בשלום עם שאר האוכלוסיה הבודהיסטית. הממשל הבורמזי נוקט אף הוא גישה סובלנית כלפי היהודים.

ביקרנו ב„משמיע ישועה" ובבית הקברות היהודי המרשים בראנגון עם משה סמיולס. הוא ואחיו יעקב מטפלים בבית הכנסת בכספיהם. אביהם, יצחק, היה ראש הקהילה ואחד מנאמני בית הכנסת. משה טוען שהוא עדיין חש בנוכחותו של אביו בשעה שהוא ניצב על בימת בית הכנסת. מסירותם ותרומותיהם הם שני הדברים שמניעים את האחים לשמר את יופיו של „משמיע ישועה". בעבר היה אפשר למצוא בארונות שבמקום 126 מגילות תורה. היום מציג משה את שתי המגילות היחידות שנותרו במקום. שאר המגילות נלקחו עם בני הקהילה שהיגרו.

על פי עדותו של משה פחות מ־20 איש שומרים על קשר קבוע ובאים לבית הכנסת בראנגון. המבוגר שבהם בן 86 ואילו הצעיר הוא בן שמונה בלבד. לפני דור אחד בלבד נזקקה הקהילה לשלושה בקבוקי יין לקידוש ביום שישי. היום בקבוק אחד מספיק ויותר. חברי הצוות הדיפלומטי הישראלי בראנגון נקראים לבוא למקום כדי שיהיה מניין. השגרירות גם מספקת ליהדות מרוחקת זו אביזרים שונים כמו ספרי תורה, מצות ונרות חנוכה.

למשה ולנלי סמיולס יש שלושה ילדים – סמי בן השמונה ואחיותיו דיאנה וחמזה, היהודים הצעירים ביותר בבורמה. משה משכיר ריהוט לחתונות ולכל מיני שמחות. המשפחה מתגוררת במרחק כמה רחובות מבית הכנסת, בשכונה שבעבר היו רוב תושביה סוחרים יהודים. על דלת ביתם קבועה מזוזה ואת קירות הבית מעטרים פוסטרים רבים מישראל. את ביתם מקשטות גם מתנות רבות שנתנו להם מבקרים שהתפעלו מבית הכנסת וחתמו בספר המבקרים.

היום מסייע אדם מיוחד במינו למשפחת סמיולס בטיפול במקום. שמו יו אנג קוי, והוא בודהיסט בורמזי ועמית לשעבר של אביהם של יעקב ומשה. יו אנג קוי משמש יועץ לעניינים מינהלתיים של המקום. הוא מנהל את חשבונות הקהילה היהודית, גובה כסף מהסוחרים השוכרים חנויות השייכות לבית הכנסת, משלם תשלומי רווחה לחברי הקהילה, משמש איש קשר עם המימשל ושומר על הארכיונים. התפקיד האחרון משמעותי וחשוב משום שלעתים קרובות נזקקים היהודים שהיגרו מבורמה לתעודות לידה ולמידע אחר. עקב הקשר ההדוק עם הקהילה היהודית למד קוי הרבה על המסורת היהודית וההיסטוריה שלה. סביב בית הכנסת תלויות תמונות בצבעי מים שצייר ואשר מסמלות את החגים והמועדים היהודיים.

במשך קרוב למאה שנים פרחה יהדות זו בצד פגודות זהובות נוצצות ונוף ירוק ולח. עתה מודאגים משה ויעקב סמיולס ויו אנג קוי מעתידו של בית הכנסת. יש גם ילד ושתי ילדות שעוד לא הבינו כי עתיד יהדות בורמה תלוי בעצם בהם.

סטנוגרמה / יצחק רועה

הוא לוקח לעזה

ליד השולחן בחדר בבית המרקחת של קופת־חולים הכללית, קופת־חולים של ההסתדרות, קראה אמא לבת הזרדקית שלה בקול גדול: „נועה איפה את, נועה איפה את, בואי תהיי כאן על ידי בתור". כשהגיעה נועה היא אמרה לה: „תיזהרי נועה, אל תתרחקי ממני ואל תעיזי לצאת הנה מכאן, את שומעת? את ראית שם את הערבי שעובר בחוץ לא רחוק מהדלת? אם לא תהיי על יד אמא, ואם תצאי עוד פעם מהדלת, הוא יקח אותך הערבי, את שומעת? הוא יקח אותך לעזה".

נועה שואלת את אמא בשקט־בשקט, למה הוא יקח אותה לעזה, ואמא עונה לה בסבלנות מפורטת, התור לא זז, „כי הוא לוקח את הילדים שלא עם אמא לעזה, ואחר־כך הילדים כבר לא יכולים לראות יותר את אמא שלהם. הוא לוקח את הילדים שלא על־יד אמא תהי. אז תישארי כל הזמן כאן על יד אמא, בסדר?"

הילדה נשארה.

אמונה / מאשה לובלסקי

באמונתו יחיה

לישראל, חלוץ ובונה, חשוב השלום וחשובה היהדות. אם הרבי מבעלז בירך את פרס, אומר ישראל, הוא יצליח והוא יביא את השלום

הימים ימי מלחמת־העולם השניה. ישראל, חלוץ, כבר שמונה שנים בארץ־ישראל, בונה עם רעייתו הדסה בית בהרצליה, בחולות.

משם, מהבית הרחוק בפולין, מתעננות לישוב ידיעות על אימי השואה, ואיש אינו רוצה להאמין. רדיו אין, טלפון אין, ורק עתון „דבר", המגיע בכל בוקר, הוא מקור החדשות וגם מוקד להוזדהות.

במושבה השוחט פינקלשטיין הוא גם הדוור. באותם ימים אין תיבות דואר בפתחי הבתים, הפתחים אינם נעולים. יום יום, בשעה 11.00, לאחר שגמר לשחוט את התרנגולות, יוצא פינקלשטיין מביתו, ובידו צרור מכתבים. מיד הוא אוסף סביבו מעגל של אנשים, רובם ילדים, וקורא באוזניהם, אחד אחד, את שמות המאושרים שקיבלו מכתב. גם את בתו של ישראל שולחים יום יום, ביחוד בחופשות, לראות אם הגיע מכתב משם. הכמיהה למעשה נסים, לאות של חיים, אינה נותנת מנוחה, אבל מכתבים, כמובן, אין.

זמן רב לפני כן, בימי המאורעות, שלוש שנים אחרי עלייתו לארץ, עלו ישראל וחבריו על מוקש, ליד קיבוץ שפיים. חברו נהרג, ומאז מקפיד ישראל להדליק נר ולומר קדיש לזכרו. את חייהם מנהלים ישראל והדסה על־פי תורת ישראל, שהיא לדידם עץ חיים למחזיקים בה וכל נתיבותיה שלום. האמונה והתורה הן שנותנות לזוג החלוצים את הכוח לבנות את ביתם בחולות, בים הבדידות והטינה, ולא ליפול ברוחם.

בעבודתו עם הגמלים, בכריית דיפוזיף ובהעברת הזיפוזיף לבניה, נדבק ישראל בזיהום מאחד הגמלים ודלקת פשטה בזרועו. אבל מי הלך לרופא אז, ואיפה בכלל היה רופא במושבה הקטנה? כאשר האדמומית התפשטה והחום עלה, נגרר ישראל, בשארית כוחותיו, לכפר שמריהו, שם ביקר רופא פעמיים בשבוע. כשהגיע התברר לו שבאותו יום המרפאה סגורה. מעולף למחצה הגיע לאחות סוניה, במרכז הרצליה, וזו שלחה אותו בבהילות למרפאת זמנהוף בתל־אביב. הרופא המנתח בישר לו, כי בנס הצילו את ידו. אילו התאחר קמעה היו נאלצים לקטוע את היד. והידיים הן ידיים לעבודה, לפרנסה, לבניה.

בביתו, לאחר הטיפול הרפואי, חלם ישראל חלום. בחלומו באה אליו אמו, זו שעודדה אותו בשעתו להיות חלוץ ולעלות לארץ־ישראל, וביקשה ממנו ללכת ל„יהודי טוב". והכוונה – לרב צדיק, המברך ברכה. ישראל התעורר נסער. הוא לא יכול היה להשתחרר ממועקת החלום. אבל איפה ימצא „יהודי טוב" לקבל ממנו ברכה, כמצוות אמו בחלומה? הרי אין זה ממנהג המקום. זה שייך לשם, לעבר, לפולין הבוערת. אבל החלום אינו מרפה. אחרי יום העבודה בכריית הזיפוזיף, המתמשך 12–14 שעות, נוסע ישראל לתל־אביב. ליד התחנה המרכזית הוא נכנס לחנות לתשמישי קדושה ומנסה את מזלו. אולי יציעו לו שם למי לפנות. המוכר מספר לו, כי זה עתה הוברח לתל־אביב מפולין הרבי מבעלז. כספי רב שילמו, מספר האיש, כדי לשחד את הגרמנים ולהציל את הרבי. ישראל מחליט לפגוש אותו, נוטל את הכתובת והולך לרחוב אחד־העם, לפגוש ברבי מבעלז.

הרב, תקופה קצרה בארץ, מתעניין בחלוץ הצעיר, שואל את ישראל על מקום הולדתו, על העיירה בפולין, על הגעגועים, על ההורים. ישראל מספר לו על על החלום. הרבי מברך אותו. חוט דק, עדין, נטווה בין החלוץ הצעיר לבין הרבי. הקשר נוסך בצעיר בטחון.

לימים מספר ישראל על למדנותו של הרבי, על צניעותו, על הסובלנות הרבה שלו כלפי הציבור החילוני בתל־אביב.

חלפו 45 שנים. למחרת ביקורו של שמעון פרס אצל הרבי מבעלז בירושלים, אחיינו וממשיכו של הרבי מבעלז מתל־אביב, אץ ישראל לבית־הכנסת שלו. בבימה ספק מתריסה, ספק מנצחת, הוא אומר לחבריו לשיעור: ראו, גם הרבי מבעלז הוא בעד שלום ונגד שטחים. זה מה שקלט ישראל מביקורו של פרס אצל הרבי. לישראל, חלוץ ובונה, חשוב השלום וחשובה היהדות, ובית־הכנסת שלו אין הוא מרפה מנושא השלום.

אם הרבי בירך את פרס, אומר ישראל, הוא יצליח והוא יביא את השלום. באמונתו יחיה.

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

אפיסת כוחות

שגריר ארצות־הברית בלבנון, ג'ון קלי הוטס ביום שישי לבית־חולים בקפריסין מכיון שסבל מאפיסת כוחות, הודיעה השגרירות אשר מסרה על כך הוסיפה, כי מקפריסין יועבר למדינה אחרת לקבלת טיפול. תחנת השידור הנוצרית „קול לבנון" ומקור מקורב למשרד החוץ הלבנוני מסרו כי השגריר לקה בהתקף לב וכי הוא הוטס למערב־גרמניה. קלי נכנס לתפקידו בלבנון באוגוסט 1986 ואמור לסיים את כהונתו השנה. בינתיים הגיע לדמשק השגריר האמריקאי החדש אדוארד ג'רג'יאן ויחליף שם את השגריר הקודם ויליאם אגלטון.

דן אבידן

יום הולדת

ישראל, שהיא בעלת הישגים מופלאים, צריכה להתגבר על כל המעצורים ולפעול גם למען הגשמת זכויותיהם הלאומיות של הערבים הפלשתינים – משאלה זו הביע במוצאי שבת קלאוס ליבבקה, אחד העורכים הראשיים של השבועון המערב־גרמני רב התפוצה „שטרן" שהוגג ארבעים שנה ליסודו. „שטרן" נודע לא אחת בביקורתו החריפה על המדיניות הישראלית. בין המאזינים לעצתו של האורח במסיבה בביתו של שבתאי טל, ראש המשרד הישראלי של „שטרן", היו גם השרים ללא תיק עזר וייצמן, מרדכי גור, שגריר מערב־גרמניה וילהלם ראם ואחרים.

שלמה שמיר

יו"ר כבוד

יקיר צור

ממשלת ישראל אישרה אתמול את מינויו של ד"ר יוסף בורג לכהונת יו"ר המועצה של „יד ושם" במקומו של גדעון האוזנר (בתמונה), שביקש לפרוש מכהונתו. הממשלה הביעה הערכה ותודה למר האוזנר על שירותו המסור והמסור בתפקידו, ועל תרומתו רבת־החשיבות למורשת השואה והגבורה. האוזנר יישא מעתה בתואר „יו"ר כבוד של המר־עצה".

נשיא המדינה חיים הרצוג הגיע אתמול לביקור בבית התפוצות לרגל ציון 10 שנים למוזיאון. נשיא בית התפוצות אריה דולצ'ין העניק לנשיא שי את ספר מגילות האש – ספר המרטירולוגיה היהודית של בית התפוצות שבו מקופלות 52 פרשות סבל ויסורים ושל עמידה על הנפש בתולדות עם ישראל והמוצג דרך קבע בחלל המרכזי של הבניין המוקדש לזכרון – ואת „ספר העשור" המסכם את העשור הראשון לפעילות בית התפוצות. צילום: ישראל סימיונסקי/יפפא

שניים מתוך ארבעה

שני ישראלים נמנים על ארבעת הזוכים בפרסי בלזן היוקרתיים בתחום מדעי החברה – מסר במילנו נשיא הקרן השווייצרית, קרל בו, בסוף השבוע שעבר. השווי הכולל של הפרסים – 300,000 פרנקים שווייצריים. פרופ' שמואל אייזנשטדט, בן 65, זכה בפרס על עבודתו בסוציולוגיה, ופרופ' מיכאל אבנארי, בן 84, זכה בפרס על עבודתו בתחום הביולוגיה השימושית, יחד עם חברו למחקר, המערב־גרמני לודוויג לאנגה, שביחד עמו פירסם יותר מ־30 עבודות מחקר. הסופר הצרפתי והפרופ' לספרות רנה ארנסט אטיימבל, בן 79, זכה בפרס על עבודתו בתחום הספרות ההשוואתית. אבנארי, שגורש על־ידי הנאצים מאוניברסיטת דארמשטדט ב־1933 והיגר לארץ ישראל, שם החל להורות באוניברסיטה העברית, ולאנגה, פרופ' לבוטניקה ומנהל הגנים הבוטניים באוניברסיטת ורצבורג, קיבלו את הפרס על עבודתם בתחום האקולוגיה והגברת הפריון של צמחים באזורים צחיחים. אייזנשטדט, סוציולוג נודע בזירה הבין־לאומית וחבר באקדמיה הישראלית למדעים והאקדמיה הלאומית האמריקאית, זכה בפרס על עבודתו בהרחבת ההיקף הדיסציפלינארי במדעי הסוציולוגיה.

שבועיים ישראליים

מייקל דוקאקיס, מועמד המפלגה הדמוקרטית לנשיאות ארה"ב, אישר את השתתפותו ויהיה אורח הכבוד בטקס פתיחת „שבועיים ישראליים" ברשת החנויות האמריקאית „ג'ורדאן מארש". טקס הפתיחה החגיגי יתקיים ביום 24.9.88 בבוסטון. את ישראל ייצגו שר התעשייה והמסחר אריאל שרון ויו"ר מכון היצוא הישראלי גד פרופר. ה„שבועיים הישראליים" יערכו בין 9.10.88 – 25.9.88 ובמהלכם תוצגנה סחורות מתוצרת 44 יצרנים ישראליים בתחומי אופנה, טקסטיל, שטיחים, מתנות ומזון. בארוע, שאורגן ע"י מכון היצוא הישראלי, השקיעה רשת „ג'ורדאן מארש" סכום של כ־4 מיליון דולאר. לרשת „ג'ורדאן מארש" 26 חנויות כל־בו בניו־אינגלנד ומחזור המכירות שלה עומד על 900 מיליון דולאר לשנה.

ברכת ראשונים

ע"פ נוהג שאימצה מזה שנים רבות הוועדה המרכזת של ההסתדרות, מקובל לברך בפתח הישיבה השבועית על אירועים משפחתיים הקשורים אישית עם חברים בוועדה שאירעו להם מסבוע לשבוע. בישיבת הוועדה המרכזת אתמול השמיע המזכ"ל ישראל קיסר ברכה לאחת מחברות הוועדה, שכמותה לא הושמעה בחמישים השנים האחרונות. המדובר הוא בברכת מזל־טוב לנישואיה של חברת הוועדה המרכזת שרה אלטסקהר (בתמונה) לבת"ל ד"ר אמנון כספי. אכן, היתה זו „ברכת ראשונים", שמורה בעליל על הגשמת הרשרשה הגילית של הנבחרים למוסד העליון של ההסתדרות הלכה למעשה, שחלק מחבריה כיום הוא בגיל צעיר שמתחילים בו בבניין בית ומשפחה יחד עם קריירה ציבורית. מ. שמאל

עורך שמאלי

העתון השמרני הצרפתי „פיגארו", שבבעלות המו"ל הימני הארסן, זכה בימים אלה לעורך ראשי חדש דווקא ממחנה הליברלים השמאליים. נוכח מפלת הימין בבחירות לנשיאות, ואי־הצלחתו בבחירות לפרלמנט, ירדה תפוצת העתון, והבעלים חשב שמינוי עורך שמאלי עשוי לתרום להתאוששותו. הבחירה נפלה על פרנץ־אוליווייה ז'יסבר, אחד הכתבים הפוליטיים המוזהרים של השבועון „נובל אובסרבטור".

שלמה שמיר

הוירטואוזים של מוסקווה, התזמורת הקאמרית הייצוגית של ברה"מ הנחשבת לטובה מסוגה בעולם, פתחה היום את הופעותיה בישראל בקונצרט חגיגי שנערך ב„היכל התרבות" בתל־אביב במעמד סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות יצחק נבון. מארגני הסיור מברה"מ הם שביקשו כי השר נבון יהיה אורח הכבוד במופע הפתיחה והשר נענה ברצון. בקבלת־פנים שנערכה לפני הקונצרט בירך השר נבון על „התחממות" היחסים התרבותיים בין ישראל וברה"מ והביע תקווה כי בעקבות הידוק היחסים בתחום זה יבואו גם יחסים דיפלומטיים בין שתי המדינות. מייסד התזמורת ומנצחה הכנר ולדימיר ספיבקוב הודה על קבלת־הפנים החמה שבה מתקבלת התזמורת בישראל. רוב הוירטואוזים, לרבות מנצחם, הם יהודים. בתמונה: שר החינוך ומנצח התזמורת שותים „לחיים" בערב הבכורה.

המדור נערך ע"י אורה זרניצקי

מכתבים • מכתבים • מכתבים • מכתבים

בעקבות אברהם טמיר

מלחמת יום כיפור לא היתה תאונה פרי גודל עיוור, כב"ל האינתיפאדה, אלא פרי עיוורון מדיני של ההנהגות הפוליטיות שלנו מאז ועד עתה.

אם ייעשו צעדים נכונים סביר להניח, שאת המלחמה הבאה ניתן יהא למנוע או לפחות לצאת אליה בהסכמה לאומית רחבה. מתוך אינטרס בטחוני עליון של ישראל הגיעה העת לסייע בהקמת מדינה–מדינונת פלשתינאית מפורזת, מוקפת על־ידי ישראל ולישראל מאחזים אסטרטגיים בתוכה. מדינה זו תקים את הפרלמנט שלה, מיני־פרלמנט בירושלים של מדי קולק, הגדולה, המאוחדת והפתוחה לכל. פרלמנט אמור לשרת מטרות רציונליות ולכן למרות החשש מסחף מדיני מסוכן הרי הסכנה פחותה מפונדמנטליזם המצוי במסגדי הר הבית עימו אנו יודעים להתמודד.

בתהליך ממושך לייצוב השלב הראשון ישקלו הפלשתינאים יחסיהם עם אחיהם ממזרח לירדן ואם אכן עם אחד יושב משני עברי הירדן יגיעו המה בשלב שני להסדר פוליטי אשר יאפשר מימוש קשר זה. במשך השנים יחליטו הפלשתינאים אם וכיצד לממש חוק שבות ומידת עצמאותו של המיני־פרלמנט הירושלמי יחסית לשלטון המרכזי בעמאן.

אם כדברי אברהם טמיר אש"ף (הח"ל ומקומי) הוא אכן נציגות הפלשתינאים ואת ניתן לוודא על־ידי משאל־עם, טוב תעשה ישראל אם תזמין גוף זה ובהקדם כדי לעשות עסקים בנושא הנדון כאן. אין אנו זקוקים לנוסחת יריב–שם טוב כדי לטהר את אש"ף, הוא יישאר בעינינו לפני ואחרי ההסדר כגוף נתעב עם היסטוריה טרוריסטית. אולם כאשר הוא המייצג, האחריות כולה עליו במעבר מהטרור אל המכובדות של הפוליטיקה.

הדרך המוצעת כאן היא היחידה, לדעתי, שתיתן סיכוי לישראל מתקדמת ומלוכדת, ישראל המהווה אתגר לילדינו ונכס אסטרטגי לעצמה. זו גם הדרך היחידה הנותנת סיכוי לרצונו הלאומי של העם השכן, רצון שאין אנו רשאים לפגוע בו.

ד"ר דן שיפריס
גני יהודה

אברהם טמיר

בבאר שבע פועל מרכז לייעוץ

הופתענו לקרוא בכתבה „מימד חדש בבאר שבע ובנגב" („דבר" 29.8.88), כי „בעבר נאלצו תושבי הדרום להיטלטל עד תל־אביב או ירושלים על מנת לעבור מבחנים פסיכוטכניים ופסיכולוגיים שנועדו לסייע בבדיקת הנתונים האישיים והתיכנון הקריירה המקצועית".

בבאר שבע פועל כבר שנים רבות מרכז לייעוץ ולמידע תעסוקתי של שירות התעסוקה, אשר משרת את תושבי הנגב מגיל 15 ומעלה, הן באמצעות הפניה של לשכת התעסוקה והן על־ידי פניה עצמית.

אלפי אנשים, תושבי באר שבע והערים, פנו לקבלת ייעוץ במשך השנים האחרונות, קיבלו את מבוקשם, ובכל יום בוצעת הלשכה בפונים רבים נוספים.

מן הראוי לציין, שהפונים באמצעות לשכת התעסוקה, וביניהם חיילים משוחררים זוכים לשירות ללא תשלום, ואילו האחרים מתבקשים לשלם תשלום סמלי בלבד.

אבנר מיכאלי
דובר שירות התעסוקה

לפרסם שם הרופא

הסחיקה בנורמות ההומניסטיות, כתוצאה מהכיבוש, חילחלה גם לרקמות היותר עדינות של החברה הישראלית. הרופאים, כך נוהגים לומר, עוסקים במקצוע אוניברסלי. שעה שהם ממלאים את תפקידם, כך רוצים להאמין, נופלות המחיצות הלאומיות, הדתיות, הגזעיות ונשאר האדם נטו, בו יש לטפל במיטב המסירות והידע עד להחלמתו.

באחרונה אני קורא יותר ויותר על רופאים בשירות צבאי שנרקבו ברקב הכיבוש. ב„דבר" (19.8.88), ב„דף הירוק", מוסף „על המשמר" לתנועה הקיבוצית (23.8.88) ועוד. ב„הארץ" (25.8.88) מסופר על האני שאני בן 43, תושב מחנה הפליטים ג'בליה, אשר הוכה באורח קשה על־ידי חיילים לאחר שהתנגד למעצר אחד מילדיו. הוא נלקח למעצר ובכניסה נבדק על־ידי רופא „ונמצא שהוא בריא". כעבור כמה שעות „נמצא מחוסר הכרה ורופא קבע את מותו".

במדינה תרבותית דמוקרטית ומתוקנת מעמידים רופאים כאלה למשפט. בשביל זה, בין השאר, יש משרד בריאות המופקד על פקודת הרופאים. יש גם הסתדרות הרופאים שצריכה לעמוד על משמר האתיקה הרפואית של החברה. ויש יועץ משפטי ופרקליטות המדינה ומח' חקירות משטרתית על מנת לחקור רופאים שסרחו. ויש גם קצין רפואה ראשי החייב בין שאר תפקידיו לעמוד על משמר תקינות תיפקודם של הרופאים בשירות צבאי.

אבל על דרישה אחת איני מוכן לוותר: לפרסם את שמו של אותו רופא שקבע, כי אדם שהוכה קשה הוא בריא, ולאחר כמה שעות מוצא, ככה סתם, את מותו.

גדעון ספירו
ירושלים

הרימון

מציאות הרימון מסתבר מתקופת בית ראשון, מהווה תזכורת שירושלים היתה בירת ישראל דורות רבים לפני שמישהו שמע על לונדון, מוסקווה, פריס, ודתות האיסלם והנצרות.

לכל המתקיפים את ישראל יש לשלוח העתק מהרימון עם הקרשה: איפה הייתם כשרימון זה עוצב? האם אין זה מוכיח שהקשר שלנו לא"י עמוק פי כמה מהקשר שלכם לארצותיכם?

רדו מאיתנו והתעסקו בבעיותיכם, אנחנו לא נתערב בבעיותיכם.

רות אביב
ירושלים

לשון הרע במערכת הבחירות

עם גבור המתח במערכת הבחירות לכנסת, מרשים לעצמם פוליטיקאים אחדים לנצל אווירה לא רגועה כדי להפיץ לגבי יריביהם הערכות ודעות לא מדוייקות, במקום להתמודד עם דעותיו, עמדותיו והצהרותיו האמיתיות של היריב.

ערב הימים הנוראים אני מוצא לנכון לפנות לאחראים על מטות ההסברה של המפלגות ולבקשם לנהל ויכוח ענייני ולא להעכיר את האווירה שבין כה וכה סובלת מחוסר מנוחה.

יהיה זה נאה בימים אלה לבדוק איך התייחסו מקורותינו לעניין ההשמצות ולשון הרע: ב„פרקי אבות" מתריע ר' אליעזר: „יהיה כבוד חברך חביב עליך כשלך". ב„פסחים" (דף ה', ע"א) כתוב: „כל אדם שיש בו גסות רוח, אמר ה', „אין אני והוא יכולין לדור בעולם". ב„תענית" (דף ז', ע"ב) נקבע: „אדם שיש לו עזות פנים, מותר לקרוא אותו רשע".

„לשון הרע", הפצת ידיעות מזיקות על בני־אדם, נחשבים לעבירה חמורה ביותר. נאמר: „לא תלך רכיל בעמיך", והרמב"ם אומר: „עוון גדול מזה הוא לשון הרע".

היהדות מקפידה על כבוד האדם – כבוד הבריות, יחסי אדם ושכנו. בסנהדרין (דף נ"ט, ע"א) נאמר: „המלבין ומבייש את פני חברו, אע"פ שיש בידו מעשים טובים, אין לו חלק בעולם הבא".

גם ערב הבחירות מוטב לחשוב על התקופה שלאחר מכן כדי שנוכל להמשיך ולהכיר האחד בעיני השני ולקיים דו־קיום אידיאולוגי בשלום.

שאול בן שמחון
אשדוד

ניבא וידע מה ניבא

במוסד וז'ליר בירושלים התקיים עימות וייצמן–ארנס. כשוייצמן קם לשאת את דברו הופרע ללא הרף על־ידי חבורת חוליגנים בצעקות גסות מלוות עלבונות קטנוניות מהסוג הזול ביותר הלקוחות מבית־מדרשם של שולחיהם צחי הנגבי ורוני מילוא.

בקשר לזה אני רוצה להזכיר, שהיו דברים מעולם. בסוף שנות החמישים גם כן ערב בחירות לכנסת נתקיימה בקולנוע „מוגרבי" אסיפה מטעם „התנועה השמית". הופיעו שלושה אישים מטעמה: הראשון הפותח היה עדי דבוטינסקי. אחריו נאם אליעזר ליבנה וכשקם אחרון הנואמים, שמואל תמיר ז"ל, פרצו הפרעות וקריאות גנאי בלתי־פוסקות לעברו. הנואם היה נאלץ להפסיק באמצע נרס לא לפני שזרק את המשפט שהידהד בכל האולם: „אני מרחם על עם ישראל אם פעם אלה בריוני חירות יגיעו ח"ו לשלטון".

[illegible]

צבי פרנקל
תל־אביב

לפני 60 שנה

אילי הכסף בעולם

סטטיסטיקה אמריקאית קובעת, כי ארבעת הראשונים בשורת אילי הכסף בעולם הם: ג'ון רוקפלר, קינגי, הנרי פורד, ומילון. הונו של רוקפלר מגיע למיליארד דולר ושל פורד ל־800 מליון. החמישי הוא הנסיך ההודי חיידר־אבד. הרוטשילדים שהיו פעם בשורה הראשונה, עומדים עכשיו במקום העשירי ברוחק.

כח קרני השמש

מלומד יהודי, פרופ' ב. וויינברג מלנינגראד, המציא מכונה לניצול קרני השמש ככוח מניע. האמצאה מעוררת עניין רב.

לפני 40 שנה

התנקשו בכנסיית נוטרדאם בירושלים

חבלנים ערבים הפרו את ההפוגה אתמול כשפוצצו חלק מקיר כנסיית נוטרדאם הפונה לעבר השער החדש. החבלנים עברו את שטח ההפקר והניחו את המטענים מול קיר הכנסיה. לקיר נגרם נזק רב ושני חיילים יהודים נפצעו.

סעולות לגילוי המרצחים

עד כה נאסרו כ־150 איש רובם מאנשי לח"י. אנשי לח"י טוענים, כי הם אינם אחראים למעשה רצח הרוזן ברנדוט שבוצע על ידי „חזית המולדת".

ראשי לח"י ד"ר שייב ופרידמן־ילין נעדרים מדירותיהם מאז יום ו' האחרון.

סין / ירוחם משל

זמירות חדשות

בסין נאבקים בשוויוניות המעוותת, מבססים את ההכנסה על פריון־העבודה, אך מוסיפים לדבוק בסוציאליזם

„רפורמות" הן כיום שם־המשחק בעולם הקומוניסטי, והללו לא פסחו גם על סין. בעשור האחרון החלה סין להשתחרר מכבלי האידיאולוגיה הנוקשה של תקופת מאו־טסה־טונג וכיום מתחוללות בה תמורות מרחיקות־לכת. השלכותיהן הגיעו גם לאזורנו וכבר מסתמנים גישושים ראשונים והדדים לקראת קשירת קשרים עם ישראל.

מנהיגיה של סין הבינו, כי כדי שארצם תגיע לדרגת מעצמה, כמו יפאן שכנתה, עליהם להעתיק את הרגש אל הכלכלה ואל הטכנולוגיה. לשירותה של מטרה זו הם רתמו גם את האידיאולוגיה. אחד הביטויים לדיון הציבורי בנושאי כלכלה וחברה המתנהל בסין כיום הוא המאמר „סוציאליזם אינו שוויוניות (אגליטריאניזם)", מאת ליו גואוגאנג, כלכלן ידוע וסגן יושב־ראש האקדמיה הסינית למדעי החברה. מן המאמר, שפורסם ב„פקינג רוויו", אפשר ללמוד הרבה על המכשלות האידיאולוגיות הניצבות בסין בפני פיתוח כלכלי וטכנולוגי ועל ההכרה ההולכת וגוברת בצורך לסלקן מן הדרך.

בעל המאמר טוען, כי רבים מאלה שהתגייסו למאבק למען הסוציאליזם, עשו זאת כיוון שהיו בטעות סוציאליזם עם חלוקה שווה של ההכנסות. עיוות זה הצליח להכות שורשים בקלות יתרה בסין, בשל האידיאולוגיה המסורתית של האיכרות ושל הבורגנות הזעירה, שצידדה בחלוקה שווה של העושר.

בעשר שנות „המהפכה התרבותית", בשנים 1966–1976, שלטה בסין העמדה, שדגלה בשוויוניות בלתי־מבוקרת. תוספות השכר, הנורמות והפרמיות בוטלו והשכר הוקפא למשך שנים רבות. באזורים כפריים שלטה השיטה של הקצאת כספים על־פי הצרכים, „שיטת היוצע", שבאה במקום חלוקת ההכנסה על־פי עבודה. כתוצאה מכך, אלה שעבדו בפרך ואלה שלא עבדו כלל זכו לאותה הכנסה. שוויוניות זו פגעה בתמריץ לעבודה של רבים. במלים אחרות, השוויוניות הסבה נזק כבד לכלכלת סין.

למעשה, טוען מחבר המאמר, המארקסיזם מתנגד לשוויוניות בצורתה המעוותת, אך דוגל בשוויון, שמובנו ביטול ניצולם של בני־אדם, ניצול המתבסס על הבעלות הפרטית על אמצעי הייצור. כללים אלה אינם מתיישבים עם הסוציאליזם, לא רק במובנו האידיאולוגי כי אם גם במבחן חיי המעשה. לכן, מאז שהוכרז על רפורמות בסין, הופעלה שוב שיטת הנורמות הפרמיות ובמפעלים רבים הונהגו הסדרי תשלום הקושרים את השכר לפריון העבודה. אולם במיגזרים רבים אחרים של החברה הסינית השוויוניות במובנה המעוות עדיין קיימת.

יש להודות, כך כותב בעל המאמר, כי בעיות שונות לא באו עדיין על פתרונן, כגון מתן תמורה נמוכה על עבודה רוחנית־אינטלקטואלית, לעומת המקובל בעבודה פיסית. נוסף על כך יש מפעלים בסין שבהם, החלוקה במתן הנחות, הטבות ותוספות שכר היא בלתי־מבוקרת, ללא קשר למצבם הכלכלי של המפעלים. המחבר תובע להקדיש מאמצים רבים לעקירת הדבקות בשוויוניות ולקידום הרפורמות במקומן. התקדמותה של חברה, הוא מציין, נעשית באמצעות התקדמותם של היחידים בה, והרפורמה היא שהחזירה את עקרון ההכנסה בהתאם לפריון העבודה.

ההכנסה מעבודה היא רק צורה אחת של הכנסה. יש בסין הכנסות שמקורן בקרנות ובנכסים, ובכלל זה ריבית על פקדונות, דמי שכירות, רווחים ממניות, דמי חכירה ופעילויות דומות אחרות.

בשנים האחרונות התרחב הוויכוח בסין על הכנסות, שאינן קשורות במישרין בעבודה, ועל מקומן בחברה הסוציאליסטית. יש המודאגים מהכנסות אלה וקושרים אותן עם ניצול עבודת הזולת. אולם גם אם יש גרעין של אמת בטענות אלו, אין לצפות מהוגלים במארקסיזם שידאגו רק לצדק החברתי. עליהם לדאוג גם לפיתוחם של אמצעי הייצור, מציין בעל המאמר ומוסיף, כי עתה הם אמנם תובעים לאפשר למגזרים שאינם בבעלות סוציאליסטית להתפתח, כל עוד הם תורמים לקידומה של החברה כולה, מה גם שרוב המשק הוא בבעלות ציבורית. הריבית שמשלמים על חסכונות ורווחים אחרים, שמקורם בפעילות בנקאית, אינם ביטוי של קאפיטליזם במובנו הפשוט, מדגיש המחבר. לדעתו, יש לעודד אנשים להפקיד כספיהם בבנקים במקום לבזבזם בצריכה פרטית, דבר הגורם נזק לכלכלה ולחברה.

המחבר ער לפערים הגדולים בהכנסה הקיימים בסין וקורא, בין השאר, להפעלת מס־הכנסה פרוגרסיבי, שימנע קיטוב בין שכבות חברתיות, ולעידוד אנשים להיטיב את מצבם הכלכלי על־ידי הגדלת ההכנסה באמצעות העלאת פריון העבודה שלהם או הגברת יעילותו של המפעל. מטרתנו, מסכם בעל המאמר, היא לממש את רווחת הכל על בסיס פיתוח כוחות הייצור בחברה.

הענק המוזהב חברת „כריסטי" מציעה את היהלום השני בגדלו בעולם. שמו של היהלום – „הענק המוזהב". משקלו – 407 קאראט. מחירו המשוער – 20 עד 25 מליון דולר למכירה. למי שמתעניין, המכירה הפומבית תיערך באוקטובר בניו־יורק. תצלום אי.פי.

אירופה / „אקונומיסט" ל„דבר"

ליליפוט המאושרת

בעבר היה המכנה המשותף של המדינות הקטנטנות באירופה זעירות ועוני. כיום הוא זעירות ושפע

המדינות הקטנות ביותר של אירופה אולי אינן נחשבות הרבה על המפה, אבל הן מפצות עצמן על־ידי כלכלות בריאות, שפע של היסטוריה וגאווה. אנשיה הקטנים של היבשת הם גם שורדיה הגדולים. הם תזכורת לאותה אירופה, שהיתה בעבר משטח מסורף של דוכסויות, נסיכויות ומלכויות זעירות. יידרש להם כל כושר ההמצאה שהביאם עד 1988, כדי להוסיף ולהיות שאפי־הגדולות, הזעירים אמנם, של אירופה אחרי 1992.

זעירות שהתכנסה באנדורה בשנה שעברה מצאה, כי יש רק מעט מן המשותף למדינות הקטנות, פרט לזעירות ולשפע. בעבר, חוץ מן הוותיקן, היה המכנה המשותף שלהן זעירות ועוני. היום הוותיקן הוא הוא שנקלע לתקופה קשה. יחסית, מכל מקום.

אילולא היה אפיפיור, לא היה גם ותיקן. מדינת הוותיקן היא יורשתה של מדינת האפיפיור, שנתבטלה על־ידי איטליה החדשה ב־1870. מאז סירב האפיפיור לצאת מן הוותיקן, עד שהכירו בו כמלך במצודתו. ב־1929 תתמו הוותיקן ואיטליה של מוסוליני על חוזה לאטראן, שהוליד את המדינה־עיר ותיקן. היום יש בה 800 תושבים, ואפשר להקיפה ברגל ב־45 דקות.

מנהל בית־המרקחת של הוותיקן אומר, שגלולות־הרגעה הן רבי־המכר שלו. זה אולי לא מפתיע. [illegible] נוסף השנה, של כ־60 מיליון דולר, הפקידים המנהלים את המדינה־עיר עצמה יכולים להיות רגועים. התקציב שלהם נפרד מן התקציב המקיים את הכנסיה הקתולית, והשנה הוא יגיע, בוודאי, לשבעה מיליון דולר, הודות להכנסות מתיירות ומבולי דואר. לגבי הוותיקן, השפעתו של שוק אירופי יחיד אחרי 1992 תהיה מוגבלת, משום שהוותיקן מייבא מעט ומייצא, כביכול, „מוצרים בלתי־נראים ברמה גבוהה".

סחורות הייצוא של אנדורה נראות יותר. תגויות המוכרות הכל – מביסקוויטים הולנדיים ועד מכוניות ב.מ.ו. – סוחרות לאורך הרחובות ועוזרות לרפד את כיסיהם של המקומיים. את השינוי שחל באנדורה משווים לשינוי שחל במפרץ. במקום „מגמלים למכוניות קאדילק" יש לקרוא „מפרדות למכוניות מרצדס". לפני 1950 נאלצו האיכרים העניים של אנדורה ללכת לעבוד כפועלים בבתים הגדולים של צרפת ושל ספרד. עכשיו האיכרים העניים מן הפיליפינים, מספרד ומפורטוגל באים לעבוד בבתים הגדולים של אנדורה.

היה זה ב־1867 שהסכם צרפתי־ספרדי שוחרר את אנדורה מתשלום מיסי יבוא. האנדוראים היו אז כה עניים, שממילא לא יכלו לייבא הרבה. אבל אחרי מלחמת־העולם השניה הם גילו כי אם הם מייבאים, לדוגמה, מכשיר רדיו פטור־ממכס, בקבוק ויסקי, או מצלמה יפאנית, יימצאו אנשים שיהיה כדאי להם לבוא מצרפת או מספרד השכנות כדי לקנות זאת. בשנה שעברה ביקרו 10 מיליון איש בנסיכות שהנסיכים השותפים בשלטונה (בעלי הסמכויות המעורפלות) הם נשיא צרפת והבישוף מאורגל בספרד.

היוכלו הזמנים הטובים להימשך? „רק אם נגווך", אומר גראהד מארטינז, יועץ כלכלי לממשלה. „אנו יודעים, כי אחרי 1992 יירדו שיעורי מס הערך המוסף בספרד ובצרפת, ואז יהיה פחות ופחות כדאי לאנשים לבוא הנה רק כדי לערוך קניות". האנדוראים משתדלים לנהל משא־ומתן על קשרים מיוחדים עם הקהילה הכלכלית האירופית.

במונטה קארלו רואים את העתיד בעיניים בוטחות יותר. ז'אן־שארל ריי, נשיא הפארלמנט של מונאקו, אומר: „היינו מדינה ריבונית עצמאית במשך 800 שנה, ואינני מבין מדוע צריכים הדברים להשתנות עכשיו". הפארלמנט, שבראשו יושב ריי, שקט יותר מרוב הפארלמנטים. יש בו רק מפלגה אחת, ורבים הם אומרים שיש רק כוח אחד במדינה – הארמון המלכותי. השאלות הפוליטיות האמיתיות נוגעות לעיצוב הכוח בתוך הארמון.

[illegible] כספיה של המדינה נתמכים על־ידי תעשיות, כגון קוסמטיקה. ההכנסה מהימורים היא רק 4% מההכנסות המדינה. אבל כספי מונאקו עלולים להתקצץ אחרי 1992, משיאבד לה נתח הגון מן ההכנסה ממס הערך המוסף, בגלל השוויון שמונאקו חייבת לקיים עם צרפת.

רבים אומרים שמונאקו איבדה את קסמה הישן. הם מצביעים על מבנות הפרי הניצבות בקאזינו „בל אפוק" כסימן לטעם רע. במלון לאוס מגישים קוקטייל נטול־אלכוהול הנקרא „קלי". אשתו של הנסיך רנייה, גרייס קלי, נהרגה בהתרסקות מכונית ב־1982. אבל אנשי מונאקו מציינים שארצם נקיה, שפרחיה לעולם אינם נובלים ושאדם יכול להתהלך בחופשיות ברחובותיהם כשעליו תכשיטים רבים. בטחון זה נשען על מצלמות משטרתיות רבות המציצות, כך נרמה, מכל פינת רחוב.

ברחובות ואדוז, בירת ליכטנשטיין, אין מצלמות. אכן, פרט לשלושת הבנקים של המדינה ולחנויות המוכרות בולים, שוקולד ופעמוני פרות אין דברים רבים באדוז. קטנות, נקיות ואמידות הן אדוז ועיירותיה דמויות־הפרבר האחרות של ליכטנשטיין, הנראות כתאומות של עיירות־פרבר בדרום אנגליה או במחוז וסצ'סטר בניו־יורק. אבל ליכטנשטיין יותר סנובית. קל יותר וזול יותר לנסוע לאוסטריה השכנה כדי לקנות מצרכי מכולת, מלמצוא בליכטנשטיין משהו וולגארי כחנות מכולת.

שיניים תותבות והנדסת מכשירים מדוייקים הם עניין אחר. מפעלי התעשיה של ליכטנשטיין מעסיקים קצת יותר ממחצית האוכלוסיה העובדת ונראה כי הגיעו לקצה גבול ההתרחבות. מדוע? קצת משום שהארץ כה קטנה שאין עוד מקום להתרחבות, וקצת משום שהנסיון להגביל את האוכלוסיה הזרה אינו מאפשר לחברות להכניס למדינה עוד פועלים מקצועיים.

בני משפחת ליכטנשטיין, מווינה הסמוכה, רכשו את רצועת האדמה בתחילת המאה ה־18. הם נזקקו לקרקע כדי לזכות בייצוג במועצה המחוקקת הקיסרית. עד 1938, כל עוד היה נוח לחיות בווינה, כמעט לא ביקרו באחוזה המשפחתית המרושלת הזו. מאז ועד היום האירה ההצלחה פנים לנסיכות. לאחר שהיתה חקלאית כמעט לחלוטין עד מלחמת־העולם השניה, היא צצה ועלתה ב־1945, עם בסיס תעשייתי ועם תקנות מס, שבזכותם נעשתה עשירה ביותר. אם רוצה אתה לדעת את ההבדל בין שתי המפלגות המשמשות בשלטון, אל תשאל את אנשי ליכטנשטיין. הם אינם זוכרים מה הוא.

הפוליטיקה בסאן־מארינו מעניינת הרבה יותר. בחודש מאי „רצו" הנוצרים־הדמוקראטים והקומוניסטים של מדינה זו ברשימה משותפת לבחירות הכלליות ו[illegible] של שתי מפלגות אלה עומדים אפילו שעונים מאותו סוג. [illegible] בשנה. מרום מושבה על צוק הר טיטאנו, בשתונה העצמי רב יותר משל שאר המדינות הזעירות. סאן־מארינו נוסדה בשנת 301 והיא הרפובליקה הוותיקה והקטנה ביותר בעולם.

היא מתפרנסת לא רק מתיירות. בתי־החרושת שלה מייצרים מלט ומוצרי עור וטקסטיל. בזכות איחוד־המכסים שלה עם איטליה כבר היום נהנות סחורותיה מגישה חופשית אל הקהילה הכלכלית האירופית. אנשי המקום מודאגים במקצת מתחרות קשה יותר אחרי 1992, אבל מאחר שהחזיקו מעמד בכל המוצאות אותם, למן התמוטטותה של הקיסרות הרומית ועד לאיחודה של איטליה, בטוחים אנשי סאן־מארינו כי יוכלו גם לאתגר אחרון זה.

صكذا من الاصل

משחה לגיהוץ פנים

התכשיר הנלחם בקמטים ויכול להם

מאת נעמי בן־גור

השמועה עשתה לה כנפיים: משחה מחוללת פלאים מסלקת ומונעת קמטים. כשביקשתי מן הרוקחת, חייך: „מאיפה את יודעת?" מסתבר שנשים שחרות בעודים לנצח, שקראו משהו, ששמעו משהו, שראו אצל מישהי, יצאו לחפש את משחת הפלא, בלי לדעת בדיוק איך משתמשים, מתי משתמשים, למה וכמה. נראה שהרצון לעלומים צועד במקום השני אחר רצון החיים.

פנינו לרופא העור ד"ר עמי צ'רנוב ושמענו מפיו כל מה שרצינו לדעת ואף למעלה מזה. ובכן, צעיר הוא יפה ושזוף הוא יפה זה צמד ניגודים שהסתנן איכשהו ביחוד לתוך האפנה שלנו. בימים ההם, אידיאל היופי היה עור צח כחלב. אצל האצילים, שנשמרו מפני קרני השמש, אפשר היה לראות את הורידים הכחולים מבעד לעור הלבנבן־השקוף. מכאן המונח „דם כחול", הסביר לנו הרופא.

נזקי קרינת השמש לבריאות כבר ידועים בציבור הרחב. הנזק למראה ידוע אולי קצת פחות. החלוצים התקמטו בטרם־עת בגלל החשיפה הרבה לשמש. ידוע שעורם של בני ארצות הצפון מעלה קמטים מאוחר יותר מזה של בני הדרום שטופי השמש.

התכשיר שמדובר בו, רטין A, מונע ומחליק קמטוטים הנגרמים כתוצאה מהחשיפה לשמש, כפי שמסביר ד"ר צ'רנוב. אין הוא מונע קמטי גיל ואינו מנהץ קמטים. אולם, בארצנו ברוכת־השמש אחראית הקרינה לחלק גדול מן הקמטים שלנו. הרטין A, ובארץ אפשר להשיגו תחת השם המסחרי AIROL מתוצרת התרופות השוויצרית „רוש", הוא חומצה של ויטמין A המשמשת זה עשר שנים לטיפול בפצעי בגרות ואקנה. החומר ממיס את הראשים הקטנים הלבנים, קוטלם באיבם ומונע התפתחותם לדלקת.

אחד הרופאים שהיו קשורים בפיתוח התכשיר הוא ד"ר קליגמן מפילדלפיה. „לפני שנים מספר השתתפתי בקונגרס לרפואת עור קוסמטית שערכו האמריקאים בקאן", מספר ד"ר צ'רנוב. „פרופ' קליגמן הירצה על השפעת הרטין A לעצירת הזדקנות מוקדמת של העור. באותו קונגרס השתתפה גם אשתו, פרופסור אף היא, שחוקרת על הנושא. היא נראתה צעירה יחסית לגילה וגילתה שהיא משתמשת ברטין A. החלטתי לנסות על עצמי", חושף הד"ר בן הארבעים וארבע את סוד מראהו המצודד ומעביר את כף ידו על פניו החלקים. הוא משתמש בתכשיר כבר ארבע שנים ו„הסביבה מרווחת על תגובות חיוביות".

את השפעתו של הרטין A על האטת ההזדקנות המוקדמת של העור גילו במקרה, בעיקבות הטיפול באקנה. ההסבר לתופעה נמצא מאוחר יותר. להזדקנות מוקדמת של העור גורם חומר יסוד מסויים הפועל בדרמיס – השיכבה המרכזית של העור. הרטין A מקטין את כמות אותו החומר ואף מעלים כליל. התכשיר גורם גם להחלשתם או העלמותם של כתמי גיל קלים, ובעיקר בעור הפנים וכן מונע גידולים סרטניים מסויימים בגיל מבוגר, משמש לטיפול בספחת (פסוריאזיס) ובהתקרנות־יתר של העור. הרטין A נמצא בשימוש כבר עשר שנים ולא הוכחו עד כה כל תופעות לוואי מזיקות. החומר נמצא גם בצורת כדורים אך, לגביהם, אומר ד"ר צ'רנוב, הדעות חלוקות. במשחת הרטין A יכולים להשתמש נשים וגברים כאחד. (לא מומלץ לנשים בהריון). התכשיר מגביר את רגישות העור לשמש, לכן רצוי למרוח אותו בשעות הערב. יש למרוח שיכבה דקה על פנים נקיים, אחת ליומיים, במשך החודש הראשון, כדי להרגיל את העור. אם נוצר גירוי, יש לדלל את התכשיר בחומר מדלל הנרכש בבית המרקחת ולהגדיל את הריכוז בהדרגה. לאחר חודש, למרוח כל ערב, במשך שנה. לאחר מכן אפשר לעבור לטיפול „תחזוקה" פעמיים בשבוע. התוצאות אינן ניכרות מהיום למחר. צריך להתאזר בסבלנות של חקלאי. את הפירות מתחילים לקטוף, לדברי רופא העור, כעבור חצי שנה.

מאיזה גיל מומלץ להשתמש ברטין A? כל המקרים הרי זה משנבת, אומר ד"ר צ'רנוב. אפשר להתחיל בגיל הנעורים ולהרוג שתי צפורים במכה אחת – גם למנוע פצעי בגרות וגם לנטרל נזקי קרינה מוקדמים.

הרטין A משווק כתרופה ולא כתכשיר קוסמטי, לפיכך אפשר להשיגו רק על־פי מרשם רופא. תרופה משנה מצב החלאות למצב בריא. תכשיר קוסמטי שומר על הקיים ומשפר המעטה. כל רופא עור, לדברי ד"ר צ'רנוב, יתן לכם רטין A, כיוון שמוסכם על הכל כי רצוי למנוע נזקי קרינה. ישנן קופות חולים (ולא כולן. קופת־החולים הכללית לא מממנת) המממנות את התרופה. מחירה בבית מרקחת, כ־20 שקל לשפופרת בת 20 גרם.

השימוש ברטין A אינו מבטל את הצורך להיזהר מקרינת שמש מכל הסוגים, כולל מיטות שיזוף, מדגיש ד"ר צ'רנוב. מסנני הקרינה צריכים להגן מפני קרניים קצרות וארוכות. לאחרונה מציינים היום על התכשירים את מקדם הקרינה לגבי שני סוגי הקרניים. הקרניים הקצרות פעילות בשעות היום הארוכות, לפני תשע בבוקר ואחרי ארבע אחה"צ. הקרניים הארוכות אמנם מקרינות פחות, אך הצטברות הקרינה מהן במשך השנים גורמת אף היא נזק. אנשים נוהגים למרוח תכשירי הגנה על שפת הים אך לא בטיול ברחוב, למרות שגם כאן הם חשופים להשפעתן המזיקה של קרני השמש, מתריע ד"ר צ'רנוב. כמו כן, יש לשמור על לחות העור על־ידי שימוש בתכשירים קוסמטיים מתאימים, „כי רפואת עור היא שילוב נכון של קוסמטיקה ורפואה", מסביר הדוקטור החביב שמככב בשני עולמות.

עיין ערך: התנדבות

רות איזקסון: 30 שנות פעילות התנדבותית מלאה

מאת בלהה דבורי

„יותר ויותר נשים רוכשות כיום מקצוע. על כן קשה ולא הוגן לצפות שנשים תעבודנה אך ורק בהתנדבות", כך סבורה רות איזקסון, יו"ר אגודת ידידי תיאטרון „הבימה", שמאחוריה שלושים שנות פעילות התנדבותית מלאה.

כאשר נולד מירון, הבן הצעיר החלה רות לעסוק בפעולות התנדבות בשטח, שכן רות מעדיפה את העבודה הישירה עם האנשים ולא באמצעות פעילות משרדית. ראשית הפעולה היתה בהקמת סניף „ויצ"ו" בהרצליה ואחר כך קיבלה תפקיד יו"ר הסניף. כעבור תקופת מה מונתה לסגנית יו"ר „ויצ"ו" בישראל ובשנת 1970 כיהנה כיו"ר המחלקה לחינוך יהודי בגולה. כעבור שבע שנים מונתה ליו"ר הנהלת „ויצ"ו" העולמית, תפקיד שממנו פרשה כעבור שבע שנים לטובת לימודים באוניברסיטת תל־אביב וקבלת תואר ראשון ושני בהיסטוריה כללית. הסטודנטית בת השישים, אם לשלושה וסבתא לאחד־עשר נכדים, המקרינה פשטות אצילית ונועם, סבורה כי ככל שאתה עושה יותר אתה מוצא עצמך יותר.

לאחרונה קיבלה על עצמה רות איזקסון את תפקיד יו"ר אגודת ידידי תיאטרון „הבימה". כמובן שגם תפקיד זה הינו התנדבותי.

על פי רות איזקסון נשים צריכות לממש עצמן גם מעבר למסגרות ההתנדבותיות אך יחד עם זאת יש לשמור על ההתנדבות כערך ולייחס ערך זה כחוי היומיום שלנו בארץ. „אם כל פרט בארץ יאמץ לעצמו פרוייקט התנדבותי מסויים ויפנה למטרה זו חלק יומי ממנו, תיראה ארצנו טוב יותר", סבורה רות איזקסון אשר יוצאת לארץ ישראל מקביל יומה לבני המשפחה: עדיפות עליונה בעולם הערכים. אחר כך באה ההתנדבות לטובת הקהילה כאורח חיים.

רות איזקסון: „הייתי שמחה לו היה קיים שיתוף פעולה בין ארגוני הנשים בארץ. אז היה לנו כוח אדיר משום שאז, במקום להתחרות ביניהם ולפתוח מעונות יום של [illegible]

מאוכזבת מן הפסיביות של ארגוני הנשים נוכח שביתת האחיות אשר היתה הפעם מכוערת מאוד, מבלי לפגוע בתנאי החולים ותוך כדי שמירה על שביתה אשר היתה לא על תנאי שכר אלא על תוספת כוח־אדם, לטובת החולה. מדוע נשים אשר זמנן בידן לא הגיעו לבתי החולים על מנת לעזור לאחיות ולחולים ולא הביעו את דעתן על השביתה באופן צבורי? נראה לי כי נשים צריכות להיות מעורבות יותר בחיים במדינה, גם מן הזווית הפוליטית ואז לא יהיה מחר שאין ייצוג הולם של נשים בתוך המפלגות. זאת אף שאני סבורה כי על האשה לעמול קשה מן הגבר על מנת להגיע לאותם הישגים".

שורשיה של רות נטועים עמוק בארץ. סבה וסבתה מצד אמה היו בין מייסדי תל־אביב, שהגיעו ארצה מרוסיה בשנת 1905; סבו של אביה, הרב ציזלינג, הגיע ארצה בסוף המאה הקודמת מוילנה והתגורר בעיר העתיקה. אהרון ציזלינג, דודה של רות היה שר החקלאות הראשון בישראל, ממייסדי אחדות העבודה וקשת חולים ונמנה עם החותמים על מגילת העצמאות.

רות: „הייתי בין הילדות היהודיות בכתה להן היו סבתא וסבא משני הצדדים. השואה לא נגעה במשפחתי משום היותנו בארץ ישראל ומאז הרגשתי חייבת. השתדלתי לחנך את ילדי להכרה בעובדה, שלהיות צברים במשך דורי דורות זוהי זכות וגם חובה". וכאן מצטטת רות משפט מתוך שירו של בנה הצעיר מירון: „לו שרנו, לא גלינו". וזהי בעבודה תמצית ההוויה בארץ ישראל, אותה הצליחה להנחיל לילדיה.

נראה לה כי לא עוסקים די הצורך בחינוך הציוני בארץ ובעולם וגם מקפחים את הטיפול האינטנסיבי בצמצום הפער החברתי בארץ. במהלך שנות עבודתה ההתנדבותית ומעורבותה בנושאים קהילתיים ברחבי הארץ, תוך כדי פגישות אישיות עם עולים ובני נוער מעיירות פיתוח, מצפים וערים, הגיעה רות לידי המסקנה כי התיאטרון הינו אחד הכלים בהם ניתן להשתמש לסגירת הפער החברתי בישראל. לאחרונה, נבחרה רות ליו"ר אגודת ידידי התיאטרון הלאומי „הבימה" אשר שמה לה למטרה לתמוך בתיאטרון ולהעמיק את התודעה הציבורית לנושאי תיאטרון ואמנות.

רות איזקסון: לאחרונה קיבלנו תרומה להבאת כל מתנ"ס אור עקיבא להצגה „סלאח שבתי". במטרה לקרב את אמנות התיאטרון לעיירות פיתוח ולשכונות מצוקה עורכת האגודה בשיתוף עם „אמנות לעם" ימי תיאטרון ארוכים במקומות אלה המשימה היא להביא את התרבות אל האנשים. הצגות מיוחדות במחירים מיוחדים תתקיימנה בתל־אביב בשעות אחר הצהרים ותהיינה מיועדות לגמלאים, לעולים חדשים ולתושבי השכונות. בשנה הבאה יישלחו מנויים רגילים לתושבי השכונות סביב תל־אביב. האנשים יגיעו לתיאטרון בכוחות עצמם ולא בהסעות, על מנת שלא לעורר אסוציאציה של נתמכים. כאשר נותנים דבר מה כוונתם יש לשמור על כבוד המקבל".

כך סבורה רות איזקסון אשר מדגישה כי כל המצטרף לאגודת ידידי „הבימה" תורם למעשה לצמצום הפער החברתי בנוסף לזכותו להשתתף בהצגות הבכורה של התיאטרון, שכן אגודת הידידים היא המממנת בתקציבה את הפעולות אשר מחוץ למסגרת המסורתית של התיאטרון.

רות הקנה רוצה לראות כאן חברה יותר צודקת, על כן היא עושה במלאכה הקהילתית. כאשר תסיים את [illegible]

יותר יאפי מיאפי

מאת ורדה צימרמן

חברת „סאבי", כך מספרים לנו, נמצאת בתהליך של שינוי. מפריטי לבוש בסיסיים עוברת החברה למערכות לבוש בהשפעת המראה האמריקאי־יאפי, שעיקרו – כאן – לבוש בשכבות, בשילובי צבעים חזקים של טורקיז, ורוד, ירוק וסגול. הפיזוס מגלה מערכות בפוטר בשלושה חלקים, חליפות פשתן במראה גברי וסרבלי עור בעיטורי עור.

יותר יפה, יותר יקר

נעלים יפהפיות ל„גשקה" הובן מזמש, שעל־פי אלנה גטסדינר, המעצבת ובעלת הרשת, הן המלה האחרונה בנעלי החורף. זמש עדין בצבעים מדהימים של סגול־חציל, כחול עמוק, אדום לוהט, ירוק חאקי, חום־חול וכמובן שחור. יפה ויקר. הנעל הזולה ביותר עולה 280 ש"ח ובעבור היקרה ביותר תשלמו 400 ש"ח ענולים. מחירים דומים לאלה שבחו"ל ולא גבוהים מהם, אומרת אלנה. טוב, לו היינו מרוויחים גם משכורות כמו בחו"ל, היה הסיפור קצת שונה.

ב„גשקה", שעברה מעט בכיכר המדינה לחנות חדשה, מסוגננת מאוד, מעוצבת בקו החדיש ההולך ופושט בקומותיה: צבע אפור, מדפים תלויים צמודים לקיר, והיטי ברזל ואריג וכו', מוצגים הנעלים והארנקים לעיני הקונות בשתי קומות. ראינו שם: נעלים בסגנון בארוקי יפהפה, מעוטרות בסרטי קשירה גדולים ובעלות עקב קצר. נעלים שטוחות משוחרכות או כאלה המושפעות ממנעלי רקדניות הפלמנקו.

והמגפיים, מבשרים לנו, יעלו השנה מעלה־מעלה עד מעל הברך, כדי שלא יהיה קר בחצאיות המיני. לאלה מתאימים ארנקים שונים בעיצוב גיאומטרי ובעלי ידיות קצרות, ארנקי ערב זעירים ותיקי נסיעה, איפור והחצה.

מיני תפנית

מיני־תפנית ב„כל בו שלום" במחלקת האופנה: יובא בלעדי, מאיטליה, של חליפות מעבר לנשים. יש שם חליפות מפוספסות בשילובי פסים שחור־אפור־לבן, ביחד ולחוד; מכנסיים, חצאיות, ז'קטים קצרים בשיטת „ערבב והתאם".

„נעלי אפל" עד עכשיו בקר־העיר ומעכשיו גם בכל בו.

לגברים בלייזרים עם חולצות טריקו וחליפות מארץ החליפות, בריטניה.

ולתוספת עניין: 20 אחוזים הנחה על ביגוד זה במהלך חול המועד סוכות.

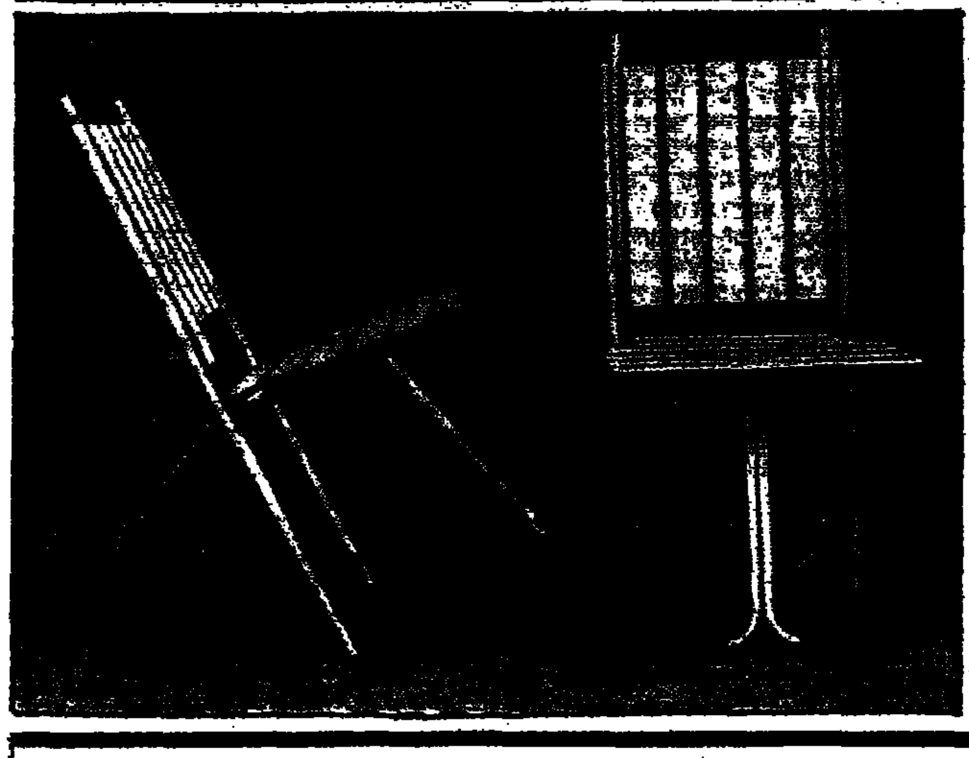

יאפי ויאפית נוסח „סאבי"

מעצבים צעירים בתערוכת „רהיטי ישראל 89"

תערוכת „רהיטי ישראל 89", המאורגנת על ידי איגוד יצרני עץ ורהיטים בהתאחדות התעשיינים, תתקיים – זו כבר מסורת – בחול המועד סוכות בגני התערוכה בתל־אביב. בתערוכה תוצגנה גם עבודותיהם של מעצבים הלומדים במגמה לעיצוב במרכז לחינוך טכנולוגי בחולון. הכיסאות שבתמונות משמאל עשויים מאלומיניום, פורמייקה וחוטי ברזל ומתכת – ואף רצוי – להישען בהם לאחור. עיצבה: גילי בריקס, תלמידת שנה ד' במגמה לעיצוב במרכז לחינוך טכנולוגי בחולון, במסגרת פרוייקט „ריהוט ישראלי". כיסאות אלה יוצגו בתערוכה, בין יתר עבודות התלמידים.

המקרה של סעידה, יעקב ומזל

על נשואין כפולים בין יהודי תימן

מאת משה צדוק

ההלכה היהודית מתירה ליהודי לשאת עד ארבע נשים יחד. רבינו גרשום מאור הגולה שחי במאה העשירית בגרמניה והכניס תקנים נאורים בחיי היהודים באירופה, הטיל בין השאר חרם על יהודי הנושא יותר מאשה אחת. יהודי אשכנז קיבלו עליהם את החרם הזה שנקרא עד ימינו אלה „חרם דרבינו גרשום". שמואל יבנאלי שנשלח לתימן בשנת 1911 מסר לקהילות תימן שאלון של הרב קוק בו היו צריכים לענות על נשואים כפולים – ביגאמיה בתוך קהילותיהם. כל הקהילות ענו שהם נוהגים לשאת עד ארבע נשים לפי הפסק של ר' יוסף קארו מחבר „שולחן ערוך".

כידוע, מנהג זה היה מתקיים רק אצל יחידים ובעיקר בגלל עקרותה של האשה או אם לא ילדה זכרים. אגב, זה לא היה כבוד גדול לשאת שתי נשים יחד, כי משל שהיה שגור בפי הכל היה אומר: „יא זוג' אלתנתיין חקרק בל ידייך". לאמור, הרי בעל שתי נשים, ביוזיך בשתי ידיים. (במזרח קיים מנהג בזמן שמבזים את האדם מפנים אליו תנועה מזרחית באצבעות, שמשמעותה עלבון ובזיון).

זה עתה יצא לאור ספר של שלום בני משה, איש רחובות (הוצאת המחבר, תשמ"ח), שנקרא „במסלה נעלה". בספר סיפורים מחיי יהודים בחוזה העיר סאנה וגם מחיי עולי תימן בארץ. המחבר, בעל עין חדה, מעלה על הכתב סיפורים ומאורעות שהיו עלולים להישכח. בין השאר אנו קוראים סיפור על שני גברים מהעיר סאנה ש„אחזו" באשה אחת וכך היה המעשה: בשנת 1933, יהודי אמיד בשם יעקב מסלם הביא לביתו עוזרת בית נשואה ואם לילד בשם סעידה. בעלה של סעידה היה נודד בכפרים והתפרנס בקושי. יעקב מסלם התאהב כנראה בסעידה וגרם לה להתגרש מבעלה. ליצני הדור קרצו לעברו של מסלם, שהגה נפלה לו מציאה שהוא יכול לשאת את סעידה לאשה שניה, אף על פי שאשתו שלו, מזל, „היתה צעירה ונאה שיפיה היה מעורר קנאה". רעיון הנשואין לסעידה קסם ליעקב, מה גם שהוא חשב, שאם ישא את סעידה לאשה, יוכל לחסוך את שכרה כעוזרת בית. ואם הוא יעסיקה בבית המלאכה שלו לטוויית חוטי אריזה, גם כאן יוכל הוא לחסוך שכר פועלת.

אשתו של יעקב, מזל, לא הבחינה תחילה ביחסים שהתהדקו בין בעלה ובין העוזרת ובלי ידיעתה הפכה מזל לעוזרת של סעידה. כי בעת שהיתה מכינה אוכל לבעלה כשהוא הולך לעבוד היתה מכינה גם לסעידה שעזרה ליעקב בבית המלאכה.

בינתיים ליצני העיר, שדרבנו את יעקב לשאת את סעידה לאשה שניה, הסיתו את גרושה של סעידה להחזיר את גרושתו, אפילו דרך בית המשפט המוסלמי המחייב את האשה לחזור לבעלה תוך שלושה חדשים אחרי הגירוש. אולם סעידה סירבה לחזור לגרושה והדבר התפתח למחלוקת קשה ומסובכת שגרמה למשפטים ולמאסרים בין הצדדים. יעקב לא נבהל והוא נשא בכל ההוצאות ובלבד סיבנה. מאחר שנפשו דבקה בסעידה ציפה לסיום שלושה החדשים לגירושה, המתנה שדין ישראל מחייב, שמא הרתה לבעלה הראשון וקידש אותה.

הבעיה לא נפתרה בבית המשפט המוסלמי ובסוף פנו שני הצדדים להרב חיים קאפח, רבה של העיר ידים ואגב, יבנאלי מזכיר לשבח את ר' חיים קאפח זה בספרו „מסע לתימן") שפסק: סעידה נתגרשה כדין ונתקדשה ליעקב מסלם כדין ועל כן אסור לה לחזור לגרושה. אבל כדי להשקיט את המריבות ביקש הרבה מיעקב מסלם לתת לגרושה של סעידה סכום כסף מסויים כפיצוי ובזה נסתיימה המחלוקת.

אוכלים פחות ועולים במשקל

הספר „דיאטה לבנות 35 פלוס" מלמד להפוך את הדיאטה מאויב לאוהב

מאת נעמי בן־גור

אם את אוכלת כמו קודם ומשמינה או עושה דיאטה (בלי לרמות) ולא מצליחה לרזות, סימן שהגעת לגיל שלושים וחמש פלוס. כך, על־פי הלהיט התורני „דיאטה לבנות 35 פלוס", מאת ג'ין פרי ספודניק וברברה גיבונס (מאנגלית: לילי טרופן). עיבוד מדעי: ד"ר אהרון רובינשטיין. הוצאת מסר. מסדרת „רזה לתמיד". הסיבה לכך היא שבגיל שלושים וחמש מתחיל לאט שינוי בחילוף החמרים בגוף האשה. ירידה ביצירת ההורמונים הנשיים לאגירת מים וחלק גדול יותר מן המזון הופך לשומן במקום לדלק.

היפטרות מעודף המים והשומן והצורכת השומן לדלק במקום לייצור מתבגל, עומדים בבסיסה של דיאטה כיוונה זו שפיתחה הדיאטנית האמריקנית ג'ין פרי ספודניק.

המתכונת מבדילה בין עודף משקל לבין שומן. לאיש השרירים בקרקס יש משקל־יתר שכן משקלו גבוה מן הממוצע בגילו, אף־על־פי שלמעשה הוא פחות שמן. אבל האשה השמנה בקרקס היא שמנה מדי. לרוע מזלם של השמנים דרושות יומיות, פחות קלוריות לשימור משקלם מאשר לשימור המשקל של אנשים שריריים. זאת משום שלשימור שומן דרושה מעט מאוד אנרגיה, בעוד שהאדם השרירי שורף יותר קלוריות, גם ללא מאמץ פיזי. עקרון שריון התזונה אינו סולל איפוא, במקרה זה, את שריון הזכות במשקל. ההורמונים הגבריים תורמים לפיתוח שרירים בעוד שההורמונים הנשיים תורמים לאגירת שומן. שיעור חילוף החמרים אצל נשים נמוך כמה של הגברים כ־10 אחוזים. אבל, הגיל המודרניים ליצור אותנו שמה שרצה הטבע, אנחנו ביורה של קבע. אפשר להגמד ואפשר להתגבר.

שיעור חילוף החמרים הבסיסי שלנו מתחיל לרדת, החל מגיל 25 בערך אחוז עד אחוז אחד לשנה והדבר שונה מאדם לאדם. בדרך כלל אין אנו מבחינים בשינוי עד לשנות השלושים שלנו. לאחר שהגענו לשנות הארבעים, אין כבר מקום לספק. אין אנו שורפים קלוריות כמו פעם. למעשה, לרוב הנשים בקבוצת גיל זו יש שיעור חילוף חמרים בסיסי של אלף קלוריות ביום ופחות. כדי לשמור על המשקל, יש להוסיף לאלף הקלוריות הללו את מספר הקלוריות הדרוש לקיום רמת הפעילות של האשה. לפעילות קלה מאוד – ישיבה במשך רוב שעות היום – יש להוסיף 300 קלוריות בלבד (כלומר, כל קלוריה שתצרכי מעל ל־1300 תגרום לעליה במשקל). לפעילות קלה – ישיבה, כתיבה במכונה, עמידה, מעט הליכה, יש להוסיף 500 קלוריות על האלף הבסיסיים. לפעילות מתונה – עמידה, הליכה, עבודות־בית, יש להוסיף 800 קלוריות. ספורטאים יכולים להוסיף לאלף הקלוריות הבסיסיות שלהם עוד אלף או אלפיים קלוריות ליום, כדי לשמור על משקלם התכוני.

יתרונה של הדיאטה שפותחה לבנות 35 פלוס הוא בהגבלת צריכת הקלוריות בשילוב עם איזון נכון בין פחמימות, שומנים וחלבונים. הדיאטה, דלת השומן, מבוססת על פחות מאלף קלוריות ליום ומטרתה להימנע מעודפי שומן ומים ו„לאמץ" את חילוף החמרים (את הרגלי האכילה) לשמור על איפוי המשקל לצמיתות. מטרה אשתנבת זו היא, כידוע, עקב אכילם של כל בריאותו. לפי הסטטיסטיקה המתפרסמת בספר, רק אדם אחד מתוך עשרים מצליח לשמור על המשקל לאחר הדיאטה. לדברי המחברות, עד לכתיבת הספר נוסתה הדיאטה בהצלחה על ידי יותר מ־700 נשים (כולל הדיאטנית עצמה), שירדו בין 7 ל־14 ק"ג במשך שבעה שבועות ולמעלה מ־75 אחוז מהן מתמידות בה בהצלחה. אחרי שהגעת למשקל הרצוי ולאיזון הנכון בין אבות המזון, מותר לקחת יום חופשה בשבוע, לאכול במסעדה ואפילו לנשנש קינוח. אבל לא להסל התבנית עוגת שמרים שיצאה מהתנור.

כמה טיפים של הדיאטה הנשית: מותר לאכול מלח, מותר לאכול בשר בקר וכל מוצרי הבשר ה„אדום". מותר לשתות אלכוהול. דיאטה זו רואנת במובן גם לצריכת הסידן הרצויה אצל נשים בגיל זה.

דיאטולוגיה היא ענין של פסיכולוגיה, זאת כבר גילו מזמן. מחברות הספר מציעות לשנות פאזה מאויב לאוהב. במקום להילחם במזונות אסורים, לשפה מזונות מותרים. במקום לחלום על עוגת קרם, להתאהב בקלחי גזר וסלרי. מי שרוצה שינוי במצב המשקל, צריך קודם כל לשנות את המצב בראש שלו.

על־מנת לשמור על נפש בריאה בגוף בריא ולמנוע חסך בכמות התענוגות הדרושה לנו העלול להיווצר כתוצאה מן הדיאטה, ממליץ הספר לשאוב תענוגות ממקורות בלתי משמינים. למשל, הנאה מינית (הספר מקדיש פרק להנאה המינית ולמעגל הקסמים של השמנה־ירידה בתשוקה), פינוק הגוף והנאה תרבותית. הגישה המעשית הזו מאפיינת גם את הדיאטה המוצעת והיא הגיונית, מגוונת ולא רעבתנית.

חברה שלי סיפרה לי כי שכנה שלה קראה את הספר, והצליחה להוריד קילוגרמים מספר אך נתקעה עם עודף־משקל קל ועקשני, שבגללו היא מנהלת מלחמת חרמה ובהתחבטויות. ובכן, אשה זו לא שמה לב, כנראה, לאחד ממשפטי המפתח שמצאתי בספר „הציבי לעצמך יעדים מציאותיים. לא כל אחת יכולה להראות כמו שר... שקלי בזהירות את המטרה, מבחינת בריאותך ואושרך, אם תנסי לשמור על גיזרה שנחשבה בדורות קודמים לרצויה מדי.. המשקל שבו את נראית, מרגישה ומתפקדת במיטבך הוא – את... זהו משקל היעד שלך ולא איזשהו מספר שנקבע בטבלה או על־ידי דיאטן כלשהו".

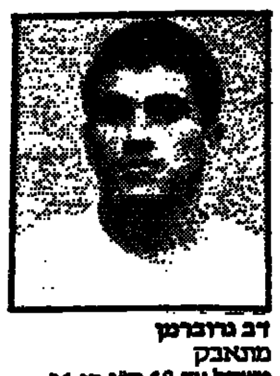
החלק המעשי של הספר, שנכתב בידי ברברה גיבונס, מזכירת סטודיו־בישול, כולל מתכונים ותפריטי ארוחות מחושבים לפי יחידות אבות המזון המומלצים. המתכונים מגוונים וקלים להכנה. הכל רק שלא דייקו להתאים את המתכונים למצבי במטבח הישראלי. למשל, גבינת קוטג' דלת־שומן, בארץ גבינת הקוטג' ה„רזה" היא חצי־שמנה – 5 אחוז, בעוד שבארה"ב היא בעלת אחוז אחד שומן. יתכן שבגירסה העברית היה כדאי להשתמש בגבינה אחרת, רזה באמת, כיוון שדיאטה זו היא דלת־שומן. דוגמא נוספת: במתכון שנו מצויין שימוש ברוטב עגבניות, זהו אמנם תרגום מילולי של TOMATO SAUCE אך הכוונה במטבח הישראלי היא לרסק עגבניות מהולל.

הספר מופיע במתכונת אלבומית, מלווה בצילומים והדר בלוקה. יש בו גם פרק על דיאטה לגברים.

המתאבקים ברנשטיין וגרובמן רצו מאד אבל לא יצא; מפנים המזרן

מאת יעקב ברוש
שליחנו המיוחד

יום ארוך התיש אותם ⊠ גרובמן נוצח בשני קרבות אחרי שלקרב הראשון לא התייצב נגדו מתאבק מתימן ⊠ ברנשטיין פתח ברגל ימין נגד מצרי אולם נוצח ע"י צרפתי ⊠ היום מצפה לו מתאבק אוסטרי

דב גרובמן
מתאבק
משקל עד 48 ק"ג בן 24

אבן ברנשטיין
מתאבק
משקל עד 90 ק"ג בן 28

לאחר יום ארוך ומתיש שבו קיימו המתאבקים ארבעה קרבות, לא הצליחו אבן ברנשטיין ודב גרובמן להפתיע את עצמם ואותנו. לעומת גרובמן, שנוצח בשני קרבות, החל ברנשטיין ברגל ימין, כשגבר על יריב מצרי אולם נוצח בהמשך ע"י יריב צרפתי

והיום מצפה לו יריב נוסף.

אם ינוצח יסתיים בכך הפרק האולימפי של המתאבקים. לזכותו של גרובמן יאמר כי למרות שיריבו התימני לא התייצב לתחרות נגדו, נאלץ להתמודד עם מתאבקים מהשורה הראשונה בעולם.

תחילה היה זה הפולני, אנגלה

גלאב, המדורג רביעי בעולם, שרכש יתרון כבר בפתיחה ומאוחר יותר היה זה הסובייטי, אלחוזדייב, שהיה שלוש פעמים אלוף העולם.

אגב, השניים נפגשו שבע פעמים וגרובמן מעולם לא הצליח לגבור עליו. המתאבק הישראלי נמוך הקומה (משקל 48 ק"ג) התחיל רושם חיובי. למרות שהיו לו יריבים קשים הוא עלה לזירה ללא רגשי נחיתות ובדיקות רבות נטל את היוזמה וגילה הופעה ראויה לשמה.

היאבקות

הבעיה היתה ששני יריביו היו גבוהים ממנו והאיל ובסגנון היוגוסלבי אסור לתפוס בפלג הגוף התחתון, קשה היה לגרובמן להפתיע את השניים.

לאחר שברנשטיין ניצח בשעות הבוקר את המצרי במשקל 90 ק"ג הוא איכזב בקרב נגד הצרפתי, ז'אן פרנסואה קוד בן ה־32. לצרפתי, שגבר פעמיים על אבן, יש אמנם נסיון, אבל הישראלי, לאחר שלא הצליח בתרגילי ההתקפה שלו, השאיר את הרסן לצרפתי והחל לספוג עבירות על משחק פאסיבי.

...

אמר כך 8%. בכל הסיבוב הראשון הוא היה היזום וגרם לכך שהמצרי איבד מכוחותיו. בסיבוב השני גילה ברנשטיין סימני עייפות ו"שיחק" על זמן ואמנם בתום הסיבוב הוא הוביל 8:11 והוכתר כמנצח. קודם לכן צימצם המצרי את הפער ל־6:8.

אבן ברנשטיין אמר בתום הקרב, כי בסיבוב השני לא רצה לקחת סיכונים. "כאשר אתה נכנס לתפיסה, אתה צריך לקחת בחשבון, שאפשר ל"השכיב" גם אותך. הרץ מזה ניסיתי בסיבוב השני לעשות לו תרגילים אבל בגלל שהוא היה זה לא הלך והחלטתי שלא לקחת סיכונים. אני גם רוצה שתדעו, שחשוב היה לי מאוד לנצח אותו, משום שלא רציתי להפסיד לערבי. ב־30 השניות האחרונות איפשרתי למצרי לצבור נקודות, אבל רציתי שהזמן יעבור ולא היה בכך כדי לסכן את ניצחוני".

מיד לאחר סיום המאבק של ברנשטיין הודיע הכרוז על ההתמודדות בין גרובמן והתימני. גרובמן התייצב על המזרן ולאחר שהכרוז קרא 5 פעמים בשמו של התימני לשווא, הורמה ידו של גרובמן כמנצח. גרובמן אמר כי אין לו ספק שהיה מנצח את יריבו שהיה באולם לבוש בבגדי אימון, אך נעלם סמוך לשעת התחרות.

יומן הנמר / יעקב ברוש

שטיגמן בלע גלולה מרה

המשלחת הישראלית הולה אתמול את הופעתה ברגל שמאל. אחרי כל־כך הרבה שנים של מאמץ ניתנה אתמול רשות הדיבור לספורטאינו.

מהמתאבקים לא היו לנו ציפיות מיוחדות. הם גם עמדו פחות או יותר בכבוד בזירה, כאשר לאבן ברנשטיין מותר להתמודד היום בקרב נוסף בעקבות נצחונו על המצרי. אבל כבר בשעות הבוקר ספגנו סטירת לחי מצלצלת מהשחיין איל שטיגמן.

הבחור הזה, שהופיע בלוס־אנג'לס, התאמן במחנות שוויצי מערב גרמניה וקיבל תנאים ואמצעים כאוות נפשו, אינו יכול לטעון להתרגשות או לחוסר נסיון. לכן נדהמנו כאשר נגע את הבריכה במקצה שלו בזמן כל־כך גרוע. איל תוכנן להגיע לשיאו במשחקי סיאול דווקא במשחה זה ולמרות שהוא ישתתף עוד בשני משחים אולי עוד יצליח להמתיק את הגלולה המרה הוא הספיק לקלקל את היום לכל המשלחת הישראלית.

...

העידוד המוסווה

חברי נבחרת הכדורמים של מערב־גרמניה כיסו את פניהם במסכות, כאשר באו לעודד את חבריהם בנבחרת הוקי השדה

מארינוב קבע שיא עולמי במשקולות

מרים המשקולות הבולגרי, סבדאלין מארינוב, הענק מדלית זהב ראשונה לארצו, כאשר ניצח

במשקל זבוב. הוא אף קבע את השיא העולמי הראשון באולימפיאדה, כשהניף 120 ק"ג.

הישגו מהווה שיפור של חצי ק"ג לשיא הקודם של הסיני הא זהקיאנג, שהוא אלוף העולם.

מארינוב, המחזיק בשיא העולמי בזחיקה (153) דחק אמנם 150 ק"ג בלבד, אך זה הספיק לו כדי לצבור בסיכום הכללי 270 ק"ג – תוצאה המהווה אף היא שיא עולמי. הוא הקדים את הדרום קוריאני צ'ון ביונג קואן (260) והסיני קיאנג (257.5).

היום בסיאול

● כדורסל: גברים: סין – ברזיל; קנדה – ארה"ב; דרום קוריאה – פורטוריקו; מצרים – ספרד; הרפובליקה המרכז אפריקאית – יוגוסלאביה; אוסטרליה – ברה"מ.

● איגרוף: תחרויות מוקדמות.

● אופניים: מוקדמות במיאוצים (גברים).

● קפיצות למים: קפיצה מקפצה 3 מ' (גברים).

● רכיבה: המשך תחרות "שלושת הימים" – דרסג'.

● סיוף: מוקדמות הרב (גברים).

● כדורגל: דרום־קוריאה – ארה"ב; יוגוסלאביה – ניגריה; ברה"מ – ארגנטינה; אוסטרליה – ברזיל.

● התעמלות: (גברים) רב־קרב קבוצתי.

● כדורעף: גברים: הונגריה – דרום־קוריאה; יוגוסלאביה – ברה"מ; שוודיה – אלג'יריה; מזרח־גרמניה – יפאן; איסלנד – ארה"ב; ספרד – צ'כיה.

● הוקי: (גברים) מוקדמות: בריטניה – קנדה; אוסטרליה – ארגנטינה; מערב־גרמניה – הודו; הולנד – ספרד; ברה"מ – דרום־קוריאה; פקיסטן – קניה.

...

הרוסיה צ'ילובה ניצחה בקליעה

את מדלית הזהב הראשונה שלה נטלה אתמול ברה"מ בזכות הקלעית אירינה צ'ילובה בת ה־28, שניצחה בירי ברובה אויר. היא צברה 498.5 נקודות והקדימה את המערב־גרמניה סילביה שפרבר (497.5) ואת בת ארצה אנה מאלוחובה (495.8).

הרומני סורין באביל נטל את מדלית הזהב בין הגברים באקדח חופשי.

יאנאמי זכתה בקפיצות למים

הסינית הצעירה קסו יאנאמי (17) העניקה את מדלית הזהב הראשונה לארצה, כשניצחה בקפיצות ממגדל (10 מ'). הסינית צברה בסיכום הכללי 445.20 נק'...

התעמלות

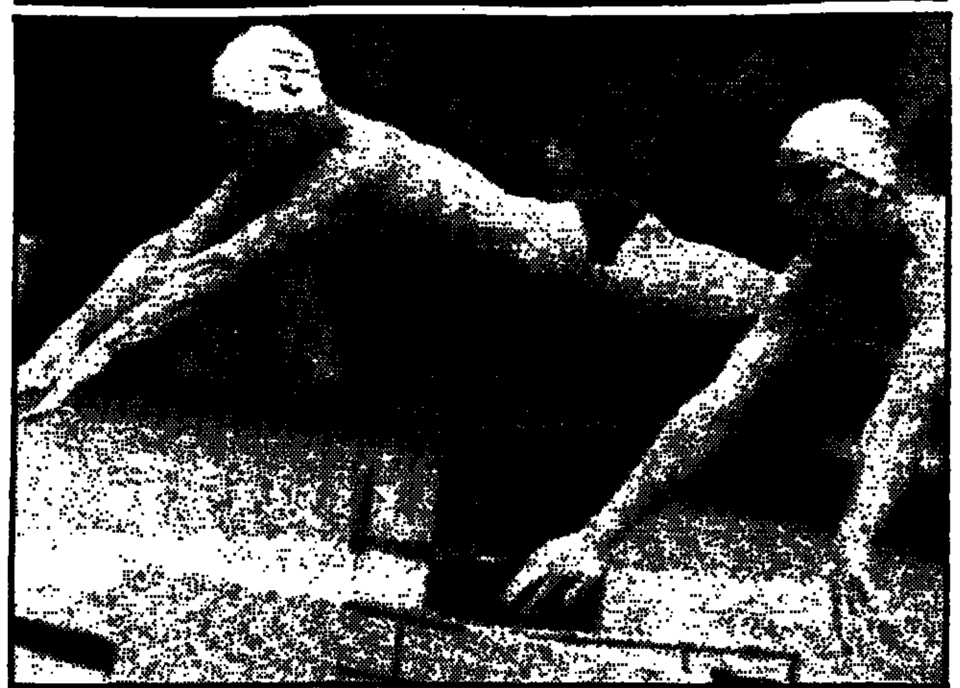
היום רויטל שרון בהתעמלות ויונסי ופפירוב בקליעה

מאת יעקב ברוש (סיאול)

היום יכנסו למעגל המשחקים המתעמלת רויטל שרון בתרגילי החובה, הקלעים יונסי ופפירוב ברובה אויר 60 כדור וכן המתאגרף אהרון יעקבשווילי במשקל 75 ק"ג נגד המערב גרמני סוון אופקה.

● התעמלות: ולאדימיר ארטמוב "עשה" אתמול את ה־10 הראשון באולם ההתעמלות. בזכות הישג זה, במקבילים, ויכולת מצויינת שלו ושל חבריו דימיטרי בילוזרצ'ב ואלרי ליוקין, מוליכה ברה"מ...

התקווה והכשלון של שטיגמן

השחיין הישראלי אייל שטיגמן מזנק למשחה המוקדם של 100 מ' בסיגנון חזה עם תקוותה רבות, אולם המציאות טפחה על פניו, כאשר סיים שמיני ואחרון

באיגרוף לא מתכוונים להזיז את בק'חיים למוצאי כיפור

בק'חיים יתייצב לשקילה בבוקר יום כיפור ⊠ מקווה שהמרוקאי לא יופיע ⊠ מי שאינו מתייצב לשקילה נפסל ⊠ אין סיכוי שהתרגיל יצליח ⊠ מזכיר האיגרוף הגרמני טוען שללקין ידע עוד בארץ שלא יהיו שום שינוי בהגרלות

אגרוף

מאת יעקב ברוש,
שליחנו המיוחד

...

לתחרות. מכל מקום, לא נראה שבק'חיים יוכל לזכות מן ההפקר, עם כל הצער שבדבר. הוא המתאגרף הטוב ביותר שעומד לרשות המשלחת ולא יוכל למצוא אקט זה ולעלות לזירה כמו שעשה המתאבק התימני.

יו"ר המשלחת יצחק אופק, שכישר על ההחלטה בעניין בק'חיים אמר, כי נפגש אתמול בבוקר עם היו"ר צ'אודרי שהודיע כי לא ניתן לעשות דבר. צ'אודרי סיפר לאופק כי המזכ"ל ואחר ממזרח־גרמניה הודיע למזכ"ל ההתאחדות לספורט, שמואל ללקין, כי לא תהיה כל התחשבות במתאגרפים ביום כיפור. אופק הסביר לצ'אודרי כי לטענה זו אין כל סימוכין בכתב, אך צ'אודרי התעקש שללקין ידע על כך מראש.

אופק הוסיף ואמר כי הבין מצ'אודרי, כי הדבר הועבר להתאחדות לספורט עוד לפני שהמשלחת יצאה את ישראל. אם יתברר כי התאחדות הבין־לאומית

...

יצחק ברמלך אמר, כי זאב ברזורמן מאליצור, שהוא איש דתי, ונמצא כאן וכן בק'חיים עצמו, שהוא שומר מסורת, טוענים שאין כל עבירה אם בק'חיים יילך להישקל – מקום המצוי כמה עשרות מטרים ממגורי המשלחת.

הדבר ייעשה למקרה של אפשרות שהמרוקאי לא יתייצב לשקילה

המרוקאי לשקילה, יתייצב בק'חיים בזירה לבוש בגדי ספורט כדי לזכות בנצחון טכני. אבל אין ספק שהתרגיל לא יעלה יפה.

שני עתונאים ממרוקו סיפרו לי, כי הם יודעים שספורטאי ישראל שובתים ביום הכיפורים וכי המתאגרף שלהם יופיע לתחרות. אם יווצר מצב שהמרוקאי יופיע לשקילה תודיע ישראל, כי בק'חיים לא יופיע

כך בעניין הזה.

שמואל ללקין מזכ"ל ההתאחדות לספורט אמר בתגובה לדבריו של אופק, כי עד ליציאת המשלחת לא הגיעה שום הודעה בכתב או בע"פ מההתאחדות הבין־לאומית. ללקין הוסיף ואמר "ההודעה היחידה בדבר הקשיים האפשריים, היתה בפגישה שקיימתי עם האחר ב־12 בספטמבר כאן בסיאול.

מדלית זהב ושיא עולמי

המשקולן הבולגרי סבדאלין מאריטב במאמץ אחרון להשלים את ההנפה (משמאל), שהעניקה לו את מדלית הזהב ושיא עולמי חדש

מנסדורף, בלום, פרקיס וברגר משדרים תקוה בטורניר הטניס

מאת יעקב ברוש,
שליחנו המיוחד

מנסדורף וגלעד ישתפו פעולה במשחק הזוגות. הם ייפגשו ביום שישי עם הצמד האירי יאן קולינס ואוחאן קסקי.

אם ינצח מנסדורף הוא יפגוש בסיבוב הבא את המנצח בין אובליצ'ביץ מיוגוסלאויה ואוהדין

טניס

...

שייט

● שייט: תחרויות השייט יוצאות היום לדרך בפוסאן, המרוחקת כ־480 ק"מ...

אחרי שבת

הפועל החלה במירוץ לתואר

מאת ניסן פרידמן

אלי כהן היה אתמול מאושר. הפועל ת"א ניצחה במחזור הפתיחה את בית"ר ים (0:1) וביקור אצל ד"ר רוסנובסקי הוכיח, כי החלים כמעט להלוטין מפציעתו. תגובתו למשחק בשבת: "הנצחון היה חשוב לנו מאד מבחינה מוראלית, אחרי הקיץ הקשה, חוסר האימונים והעונשים הכבדים, ובעיקר כדי שנחזיר כמה שיותר מהר את הנקודות האבודות. טוב שב"ש ניצחה 1:3. יהיה לנו נגרס...

...

הרכב מלא לסגל

מאת שמואל קליגר

...

השחקנים לא ישבתו

מאת שמואל קליגר

...

היום הראשון איכזב בבריכה האולימפית

מאת דוד סיבור (סיאול)

כל־כך הרבה קיווינו לטוב מהופעתו של איל שטיגמן בתחרויות היום הראשון באולימפיאדה, וו במשחה 100 מ' חזה ולכן האכזבה גדולה.

איל, במסלול אחד במקצה החמישי, נרגש מאד מן המעמד המחייב, עם קריסה ואחורה לפני הזינוק. זינוק ראשון פסול. הסיני יאן פו מקיים לזנק ואיל קופץ אחריו. הזינוק השני מוצלח, אבל לא לשטיגמן. הוא מתעכב מעט ויוצא כמספר חצי אחרי כולם.

לאחר זינוק גרוע מנסה איל להגביר ע"י תנועות מהירות מידי, מסתובב ב־50 מ' בזמן של 30.78 שניות. לאחר הפניה מבצע תנועות...

...

יש לציין, שהבריכה שבה 10,000 מקומות היתה בתפוסה כמעט מלאה, כאשר רובם המכריע של הצופים בה לעודד את שחייני המדינה המארחת שאחד מהם הפתיע בקבעו זמן שיא קוריאני ב־100 מ' חזה – 1:04.68 דקה וסיים במקום ה־26 בדירוג הכללי. בסך הכל היום הראשון לא היה מלהיב. לא לשחיינים מרוכזי העולם ועל אחת כמה וכמה לא לשחיין שלנו, איל שטיגמן.

טבלת המדליות

[illegible]	1	0	2
מז. גרמניה	1	0	0
רומניה	1	0	0
סין	1	0	0
בולגריה	1	0	1
שוודיה	0	1	1
ארה"ב	0	1	1
פולין	0	1	0
קוריאה	0	1	0
מע. גרמניה	0	1	0

האוסטרלי פארינה הפתיע יוגוסלאויה בדקה ה־50

מאת יעקב ברוש,
שליחנו המיוחד

במשחק אוסטרליה – יוגוסלאויה 0:1 שהיה כאן צפה המאמן הלאומי יעקב גרונדמן. קשה לומר שהוא רווה נחת, שכן אתמול הוא הבין שאוסטרליה אינה רק נבחרת ביתית.

אמנם גרונדמן יחזה גם במשחק של האוסטרלים מחר נגד נבחרת בראזיל. אגב, האוסטרלים הפגינו יכולת מעבר לציפיות ולמה שידענו

עד כה עליהם. גרונדמן מבין, כי לנבחרת ישראל מצפה יריב עדיף במשחק בין השתיים שיערך בישראל בחודש מארס 1989.

נבחרת הכדורגל של אוסטרליה, יריבתה של ישראל במוקדמות הגביע העולמי, פתחה אתמול ב"רגל ימין" את הופעותיה בבית ד' של הטורניר האולימפי. לעיני הבוחנות של יעקב גרונדמן, אחד מאמני הנבחרת הישראלית גברו האוסטרלים על יוגוסלאויה בשיעור 0:1.

אולם לא היתה זו ההפתעה של

יום המשחקים אתמול. דרום־קוריאה, המארחת, בפתח תיקו אפס על נבחרתה של ברה"מ וכך גם ארה"ב, שסיימה בתיקו 1:1 את משחקה נגד ארגנטינה. את הנצחון הגבוה אתמול רשמה לזכותה נבחרתה של בראזיל, שמיגרה את ניגריה בשיעור 0:4.

בבית ד' הספיק שער של פרנק פארינה, כדי להעניק נצחון יקר לאוסטרלים על היוגוסלאים הטובים. השער הובקע בדקה ה־50. לפני הסיום ניתנה לאוסטרלים הזדמנות נוספת להבקיע, אך כדור בגיחה נבעץ במשקוף הרוחק.

יוגוסלאויה הפתיעה את ברה"מ עם סאבוניס 79:92

הפתעה מרעישה נרשמה אתמול בסיבוב הפתיחה של בית א' בכדורסל, כאשר נבחרת יוגוסלאויה גברה על ה"פייבוריטית" לגמר, נבחרת ברה"מ, בשיעור 79:92 (33:39), על אף שהאחרונה הופיעה בהרכבה המלא, שכלל הענק ארוידאס סאבוניס.

היה זה המשחק הראשון של שתי הנבחרות, בבית המוקדם, והיוגוסלאים בוודאי שאבו עידוד רב מנצחונם. הם הפגינו משחק מצויין, שלטו היטב בכדורים החוזרים והיכולו להלוטין את סאבוניס, שנכנס למשחק בדקה ה־10, שיחק 26 דקות, קלע רק 11 נקודות וקלט ארבעה כדורים חוזרים. הוא גם לא הצליח לסייע לחבריו, שספגו יתרון בן 12 נקודות, לפני שהיוגוסלאים עלו ליתרון (31:34), כדקה לפני סיום המחצית.

מיודענו דראזן פטרוביץ' היה גיבור נצחונם של היוגוסלאים, כשקלע 25 נקודות. סייע לידו פאספלי, שקלע 20 נק' וקלט 11 ריבאונדים. סוק ומארשוליונס קלעו 20 נקודות כל אחד לזכות הסובייטים.

שתי דקות מהסיום הוליכו כבר היוגוסלאים ביתרון של 16 נקודות ועד לסיום שמרו עליו, הרף מאמצי הסובייטים לצמקו.

בקלעיה היה רובינסון – 16 נק'. עוד קלעו לזכותה: דני מאנינג והרסי הוקינס 13 כ"א.

מרכז אפריקה 73
דרום־קוריאה 70

במשחק נוסף בבית א' נפלה הפתעה, כאשר נבחרת מרכז אפריקה גברה על המארחת, דרום־קוריאה, בתוצאה 70:73, לאחר שכבר הוליכה במחצית ביתרון גדול – 50:47. שמחתם של האפריקאים לאחר הנצחון לא ידעה גבול והם לא עזבו את המגרש במשך דקות ארוכות.

אוסטרליה 81
פורטוריקו 77

● אוסטרליה גברה על פורטו ריקו

ארה"ב 97
ספרד 53

קל יותר היה משחקה הראשון של ארה"ב, שמתצה בבית ב' את נבחרתה של ספרד, בעלת מדלית הכסף בלוס־אנג'לס, בשיעור 53:97. הטוב

77:81, כשאנדרו גייז קולע 33 נקודות.

● בהוקי: ארה"ב פתחה בקרב ההגנה על מדלית הזהב, כשגברה בקלות על נבחרתה של יפאן 0:3 (13:15, 2:15, 2:15). ברזיל ניצחה את איטליה 0:3 ובאותה תוצאה גברו גם ברה"מ על בולגריה וארגנטינה על תוניסיה.

● הוקי: האלופה האולימפית, פקיסטן, הביסה בפתיחות המשחקים את נבחרתה של ספרד בשיעור 1:5. הודו הופתעה ע"י ברה"מ, בתוצאה 1:0. אוסטרליה הכימה את קניה 1:7. בריטניה – קניה 2:2; הולנד – ארגנטינה 1:5; מערב־גרמניה – קנדה 1:3; קוריאה – בריטניה 2:2.

המהיר מכולם מצהיר

"אף אחד לא יכול לתפוס אותי", אמר אתמול השיאן העולמי בריצת 100 מ', הקנדי בן ג'ונסון, במסיבת עתונאים שקיים בסיאול

במאי מברה"מ בפסטיבל חיפה

אורח נוסף בפסטיבל הסרטים החיפאי והפעם מברה"מ. הבמאי גדי פלוקה יגיע לישראל עם סרטו "התערבותי" שהותר להקרנה השנה אחרי 20 שנות איסור צנזוריאלי. הסרט מתמקד בהופעת קברט בהשתתפות הצבא האדום והכוכב שלו הוא זמר המחאה הסובייטי ולדימיר ויסוצקי. בנוסף יוקרן בפסטיבל גם סרטו של הבמאי הגרוזיני סרגיי פאראג'נוב "ערבסקות על פירוסמני". זהו סרט דוקומנטרי על הצייר הגרוזיני ניקו פירוסמני. סרט דוקומנטרי שנעשה על במאי הסרט, פאראג'נוב גם הוא יוקרן בפסטיבל.

"כל נדרי" באולם הקונצרטים

הלחן המסתורי והנוגע ללב של תפילת "כל נדרי" בערב יום כיפור, בנוסח אשכנז, ידוע בכמה גירסאות. בין העיבודים האמנותיים נמצא גם זה של החזן ארהארד (אשר) בירנבאום שהותקן לבית הכנסת של קהילת קניגסברג בגרמניה שנהרס בליל הבדולח בנובמבר 1938.

המנגינה שיש בה, לדעת חוקרים חשובים, גם יסודות ספרדיים, עוררה את הדמיון היוצר של כמה מלחינים. ארנולד שנברג יצר בתקופתו המאוחרת בלוס אנג'לס יצירה (טונאלית) לקריין, מקהלה מעורבת ותזמורת, המבוססת על "כל נדרי" בחמישה נוסחים מאוספים של חזנים. היצירה המושמעת כיום, משום מה, לעתים נדירות, בוצעה לראשונה בתקופת הימים הנוראים, לפני חמישים שנה בניצוח המלחין. המפורסמת מכל הגירסאות הקונצרטיות היא זו של מקס ברוך (לצ'לו ולתזמורת אופ. 47 משנת 1881), שהוקדשה לצ'לן הגרמני רוברט האוסמן, ידיד של ברהמס וחבר "רביעיית יואכים" שהיתה מהחשובות בזמנה. ברוך לא היה יהודי. הוא התעניין מאד במוסיקה העממית של סקוטלנד, שוודיה וארצות אחרות. "כל נדרי", מיצירותיו הפופולאריות ביותר, לצד הקונצ'רטו הראשון לכינור, חוברה בהזמנת אחת הקהילות היהודיות באנגליה. החלק השני שלה מבוסס על נעימה יהודית, מעין מזמור עברי, ששמע ברוך מידידים יהודים בברלין, העיר שבה חי ולימד שנים רבות. "כל נדרי" של ברוך משמשת כיצירה ייצוגית לכל צ'לן המכבד את עצמו והמשתוקק להוכיח את יכולתו.

מההקלטות החדשות יחסית (גם בתקליטורים) מומלצות: לין הארל ותזמורת פילהרמוניה בניצוח ולאדימיר אשכנזי, יחד עם הקונצ'רטו של דבוז'אק (דקא); ג'וליאן לויד וובר, הצ'לן הבריטי הצעיר, אחיו של המלחין אנדריו לויד וובר, מנגן להפליא עם התזמורת הפילהרמונית הלאומית בניצוח צ'ארלס גרהארד, בלקט של יצירות קצרות לצ'לו ולתזמורת (אר.סי.איי). מהביצועים הישנים, שהופקו לאחרונה במהדורה חדשה, מעורר שימת לב זה של הצ'לן האמריקאי הוותיק, יליד הונגריה, יאנוש שטרקר, המוכר מביקוריו בארץ. משתתפת בהקלטה התזמורת הסימפונית הלונדונית בניצוח סטניסלב סקרובאצ'ווסקי (פיליפס). שטרקר עומד לנגן, בעונה הקרובה (בדצמבר) עם הסינפונייטה הישראלית בניצוח מנדי רודן – קונצ'רטות של יאנסן וסן־סאנס.

ביצוע שופע זמרתיות וחום אנושי הוא של פול טורטלייה עם הפילהרמונית המלכותית בניצוח בנו יאן־פסקאל טורטלייה (אי.אם.איי). אפשר להשיג גם הקלטה הסטורית (במהדורה מחודשת) שהיא אולי הטובה מכולן – פבלו קזלס בנגינה עילאית, שבה הצ'לו המזמר נשמע כקול אנושי, עם תזמורת בריטית בניצוח המנצח היהודי לנדון רונאלד, שנעשתה לפני למעלה מחמישים שנה.

ישראל דליות

מקורות האמנות – נושא פסטיבל ישראל הקרוב

נושא פסטיבל ישראל הקרוב יהיה מקורות וריטואל האמנות. כדי לתרגם את הנושא למופעים שנים יצא בחודש הבא המנהל האמנותי של הפסטיבל, עודד קוטלר, למזרח הרחוק, בין השאר להודו וליפאן, בחיפוש אחר חומר מתאים.

ורדה צימרמן

קונצרט

מקצוענים עם נשמה

"הווירטואוזים של מוסקווה", היכל התרבות, 17.9

בתכנית הראשונה של התזמורת הקאמרית האורחת מברית המועצות, אהבתי במיוחד את הגירסה של הסרנדה לכלי קשת מאת צ'ייקובסקי. כבר בצלילים הפותחים הורגש שעשרים הקשתנים, בהשראתו של מנצחם ולאדימיר ספיבקוב, מתייחסים ליצירה ביראת קודש. המוסיקה המוכרת, הכמעט "נדושה" נולדה מחדש וקיבלה צביון של חיוניות רעננה. ביצוע מרתק של חבורת מקצוענים עם נשמה. צוות מגובש שנשמע ככלי־נגינה אחד עם עשרות מיתרים עשירים בגוונים.

בקונצ'רטו לשני כינורות של באך, בפתח התכנית, היתה החוויה פחות מלהיבה. הסולנים ולאדימיר ספיבקוב ואריקארי פוטר (הכנר הראשי) ניגנו בתיאום טוב ובדייקנות. למרות השקיפות המלוטשת, הרושם הכללי היה שגרתי. בקונצ'רטו לפסנתר, כלי קשת וחצוצרה של שוסטאקוביץ' משך את שימת הלב "הווירטואוז של מוסקווה", הפסנתרן בן ה־15 יבגני קיסין. היצירה כאילו נכתבה למענו. לצעיר הזה יש טכניקה מדהימה. למרבה המזל הוא גם ניגן בחדווה גלויה וברגישות מרתקת במעברים הליריים. החצוצרן הישראלי המעולה רם אורן (מהתזמורת הסימפונית ירושלים) והקשתנים נסחפו בעקבותיו בזרם גועש של שמחת היצירה שבנגינה. תוספת של חן מעודן, בפרק המתון, היתה משלימה את ההישג הכללי. משאלות המנצח בפרשנות נענו בנאמנות. הקהל הנלהב ערך למבצעים קבלת פנים חמה בתשואות ממושכות והתזמורת השמיעה ארבעה הדרנים קצרים ומבריקים.

ישראל דליות

סדנאות האופרה הישראלית לאורך כל השנה

קרן תל־אביב לספרות ואמנות תתמוך בסדנאות האופרה הישראלית החדשה שיתקיימו לאורך כל השנה (עד עתה הצטמצמו לסדנה בת חודש ימים בקיץ). לקונסרבטוריון ברחוב שטריקר בתל־אביב יגיע בכל חודש מדריך או זמר להדרכת הישראלים. בחודש הקרוב, למשל, יגיע מאמן הזמרים דיוויד לייטון, שיעבוד במהלך אוקטובר עם מקהלת האופרה.

"הבימה" – הסרט

"לחיות ולהיות אגדה זה לא הולך יחד. אם רוצים לחיות צריך לחדול להיות אגדה... צריך ליצור, צריך למצוא דרך", דברים שאמרה השחקנית **פאני לוביץ'**, שהלכה לעולמה בשבוע שעבר, בראיון שנערך עמה לצורך הכנת הסרט הדוקומנטרי על "הבימה" שיוקרן בחודש הבא בטלוויזיה החינוכית. לוביץ' התכוונה בדבריה לתיאטרון, אבל מילים אלה הופכות אקטואליות היום גם לגבי דרכה שלה בתיאטרון.

"מחפשים את הבימה" הוא שמה של התוכנית שהופקה בעזרה קרן תל־אביב לספרות ואמנות שמימנה את התחקיר ואת העריכה. **חיים תכלת** תיחקר, הפיק ובִיים **ושלמה בר־שביט** היה היועץ והמנחה. בתוכנית לא נכללים קטעים מהצגות, להוציא קטע קצר מ"הדיבוק" במוסקווה. שומעים ורואים אנשי תיאטרון מדברים, רואים מודעות, כרטיסים, חלקי תפאורות אבל לא הצגות.

אחרי שנתיים של עבודה יוקרן הסרט בטלוויזיה החינוכית בשני חלקים. הראשון, "הדיבוק ממוסקווה" (ישודר ב־10.10, 16.00) עוקב אחר הקמתו של התיאטרון הלאומי עד המסע לארה"ב ב־1927, המשבר, והעלייה של חלק מאנשיו לארץ ישראל. מספרים על תחילת הדרך **בנימין צמח, שמעון פינקל, עדה טל, ישראל בקר, רפאל קלצ'קין ופאני לוביץ'. אילנה רובינא ודליה פרידלנד** מספרות על ילדות בצל אמא־שחקנית. הפרק כולל גם דיון אחד בין פרופ' **חיים שוהם** לבין **עומרי ניצן**, המנהל האמנותי של "הבימה" היום המתווים קווי אופי וכיווני התפתחות ברפרטואר של התיאטרון.

החלק השני ישודר למחרת, ה־11.10 גם כן בשעה 16.00 (וחבל שרבים לא יוכלו לצפות בו בשל השעה המשונה הזאת). "הבימה" כבר בארץ־ישראל וחברי קיבוצים יספרו על הקשר ההדוק שנוצר בין ההתיישבות העובדת לבין השחקנים. השחקנים עצמם מספרים על חבלי קליטה, החיפוש אחר בית, מסעות התיאטרון בחו"ל וכניסתם של הצעירים. הסרט מסתיים בהכרזה על פירוק הקולקטיב ב־1969.

הטלוויזיה שוקלת שילובה של התוכנית בבתי הספר וקיום תערוכה מן העיטורים המלווים את התוכנית בבית "הבימה".

ורדה צימרמן

פאני לוביץ' ז"ל, בצילום ארכיוני מתוך "גן הדובדבנים", כפי שמופיע בסרט

תזמורת בעקבות שורשים

סרטו של דן שילון "בחזרה לאושוויץ", על סיור התזמורת הפילהרמונית בפולין – הערב בטלוויזיה

הטלוויזיה הישראלית תקרין הערב בשעה 22.00 את הסרט התיעודי של דן שילון "בחזרה לאושוויץ" – על מסעה של התזמורת הפילהרמונית הישראלית בפולין בנובמבר שעבר. כמי שהתלווה לנגני התזמורת בביקורם בפולין ביכולתי להעיד שהיה זה מסע עם משמעות רגשית והסטורית בלתי רגילה. מצד אחד התזמורת התקבלה בכל מקום ביחס חם ולבבי. הכרטיסים לארבעת הקונצרטים בוואשה, קטוביץ וקראקוב נחטפו תוך כמה שעות, המונים צבאו על הדלתות ובאולמות הצטופפו אנשים במעברים וליד הקירות ורבים ישבו על המדרגות. הקונצרטים בניצוח זובין מהטה זכו למחמאות ולשבחים של הביקורת (במיוחד בביצוע של הסימפוניה החמישית של מאהלר). זרי פרחים ענקיים הובאו לבימה בתום הקונצרטים. הסיקור של העתונות, הטלוויזיה והרדיו (גם בארצות אחרות) היה מקיף ואינטנסיבי. הנגנים ומהטה הפיקו ביצועים גדולים ומרגשים של החמישית של מאהלר שזיעזעו בעוצמתם את הקהל. מעולם לא שמעתי את הקונצ'רטו לכינור של צ'ייקבסקי בנגינה כה מופלאה ונוגעת ללב כמו בביצוע של יצחק פרלמן כסולן בקונצרט הפרידה בבית האופרה "תיאטר וילקי" בוואשה במוצ"ש ה־14 בנובמבר. מצד שני – היה זה סיור בעולם שחרב. כפי שסיפר מהטה בראיון ל"דבר": "תזמורת ממדינת ישראל באה לנגן בארץ שבה הושמדו כל הקהילות היהודיות. ידוע שלרבים מחברי הפילהרמונית קרובי משפחה שניספו בשואה. כמה מהנגנים, מהם ילידי פולין, ניצלו בנס. כמוסיקאי, ביכולתי להביע את עצמי, קודם כל, בהשמעת מוסיקה. החמישית של מאהלר מבטאת את הטרגדיה הנוראה מכל תיאור. המוסיקה שלו החרמה ותאסרה, כידוע, ברייך השלישי. נגינתה על־ידי הפילהרמונית הישראלית בפולין מסמלת בשבילי נצחון רוחני ותקומה מחדש מהחורבן. אירוע מעורר למחשבות".

פרלמן הגיע לוואשה במהלך סיור שערך במערב אירופה. היה זה ביקורו הראשון במדינה בגוש הקומוניסטי. שמו והקלטותיו מוכרים היטב לחובבי המוסיקה בפולין. המוני מעריצים ניגשו לחדרו בתום הקונצרט. הוא סיפר ל"דבר" כי נגינתו בפולין, עוררה אצלו רגשות מעורבים. לדבריו, לא יכול היה להשתחרר מהתחושה המתמרת והזכרון שבני משפחתו נרצחו בשואה. להופיע בפולין פירושו לנגן על האדמה שבה חיו והושמדו רבים מקרוביו. הפולנים התייחסו אליו בכבוד רב ובלבביות והזמינו אותו לשוב ולנגן בארצם.

כמה שעות לפני שהמריאה התזמורת לבודאפשט ערכו נגניה, בהשתתפות פרלמן ומהטה, קונצרט זכרון מאולתר, בשעת חצות, באולם קולנוע קטן בשם "פמינה" השוכן בקרבת הגיטו היהודי לשעבר. מספרים שבימי הכיבוש הנאצי ניגנו במקום, מדי פעם, גם מוסיקאים יהודים מהגיטו. חברי התזמורת השמיעו קטעי סולו ולהרכבים קאמריים, בנעימות יהודיות וביצירות של באך ומוצארט. פרלמן ניגן את השאקונה של באך. חברי הפילהרמונית ביקרו במחנה ההשמדה אושוויץ. במחנה המוות בירקנאו הניחו שני נציגיה (הכנר אברהם מלמד והצ'לן פאול בלסברג שניצלו ממחנות ההשמדה) זר פרחים על לוח המצבה לזכר הקרבנות שעליו חקוקות המילים בעברית: "במקום הזה עונו בעינויים קשים ואכזריים, על ידי הנאצים הרוצחים, ארבעה מיליונים אנשים, נשים וטף". התזמורת לא ניגנה באושוויץ אלא הרכינה ראש בשתיקה של דומיה. היה זה, לדעתי, צעד נבון לא לנגן כלל באושוויץ "בעבור האזכרה בבירקנאו. בוואשה ביקרו הנגנים באיזור הגיטו ובבית הקברות היהודי והניחו זרים ליד האנדרטה לזכר לוחמי מרד גיטו ואושה.

בתכנית שתשודר הערב גם קטעים מהופעות התזמורת וראיונות עם נגנים ניצולי השואה ובמה מאלה שאיבדו את יקיריהם.

חבל שהקונצרטים לא הוקלטו בשלמותם, בצורה מקצועית, ולא שודרו, מסיבות שונות, ברדיו ובטלוויזיה הפולניים. היתה זו, לדעתי, החמצה הזדמנות לאפשר לאנשים ברחבי פולין, ולאלה שלא השיגו כרטיסים, לשמוע את התזמורת.

ישראל דליות

בידור רומני

האמרגן רפי שחר מתמקד ביבוא אמנותי מרומניה. בתכניתו להביא ארצה מופעי תיאטרון, אופרה ומוסיקה. המופע הראשון בסידרה כבר כאן, כמעט. "טאנסה" – תיאטרון מוסיקלי וסאטירי בהשתתפות 40 אמנים – זמרים, בדרנים, רקדנים, פנטומימאים ונגנים – ביניהם בדרן רומני מפורסם בשם ארשיקל, זמרה ובדרנית סטלה פופסקו והחלילן ראדו סמיון. במופע 23 קטעי מחול והומור. ההופעות בישראל – שש בסך הכל, מה־11 באוקטובר ועד ה־19 בו – ההופעות הראשונות של הלהקה מחוץ לגבולות רומניה.

שידורים

טלוויזיה

חינוכית

08.00 עד כאן – רצף דפי הטלטקסט.
08.05 שעת כושר.
08.15 גיאוגרפיה של א"י: פני הארץ, ליד הנחל (כ).
08.40 בלי סודות – ד'.
09.00 אנגלית (ח').
09.20 אנגלית (ז').
10.30 רגע עם דודלי, כאשר אנחנו ביחד (כ).
11.00 ערבית מדוברת, קדיש (אל) סאעה.
11.15 אנגלית (ו').
11.30 חשבון פשוט (ד') כפולות והתחלקות (כ).
12.00 אנגלית (ח').
12.30 שידור חי מאולימפיאדת סיאול, התעמלות קבוצתית נשים+הרמת משקולות.
15.30 עד־כאן – רצף דפי הטלטקסט.
15.35 תיבה 2 (פרק 4) צוות התיבה מחלץ אנשים החיים בעבודות תחת שלטונו של ברון וארגס, אדם אכזר וחסר מעצורים.
16.00 סליחה שאני קיים – הסרט מספר על חשיבותן של חברות ואמנות. וירגיל, תלמיד עצל אך פופולארי, מתיידד עם אמילי, תלמידה חרוצה אך לא פופולרית כדי לנצלה לתועלתו. תוכניתו משתבשת כאשר אמילי מתגלה באור חיובי, והוא לומד לקח.
16.35 שביל באמצע שביל בצד: נחל סבך ונחל יגור, ירידה בערוצי נחל סבך ונחל יגור בהר הכרמל. על הצמחיה באזור המסלול. יאצק מסייל ומשתעשע במוחרקה בפסגת הכרמל (כ).
17.00 ערב חדש.

כללית

12.30–15.30 אולימפיאדת סאול, שידור ישיר – א. התעמלות קבוצתית נשים, הובה; ב. הרמת משקולת 56 ק"ג.
17.30 חבובוסף – "שלגיה ושבע החבובות" – בעקבות צפייה בהצגת, החבובות מחליטות להעלות מחזה משלהן אלא שמתחיל ריב על התפקידים וכל אחד מן המשתתפים מנסה להכניס בעלילה שינויים, לפי מיטב דמיונו (דיבור עברי).
17.55 קטטון (ערבי־עברי).
18.10 אימה בשכונה – (פרק אחרון): פולה נקרעת בין נאמנותה למשפחתה, אשר שמה הטוב יוכתם, אם יורשע אלקין, לבין נאמנותה לחברתה הטובה נרינדר, אשר עלולה לעזוב את אנגליה. במי תבחר? למי תמסור את העדשה המרשיעה? (עברי־ערבי).
18.25 מסוקו של מקום – מבט אל עיר התמרים.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 ספורט – סקירת אירועי הספורט בארץ ובעולם, סקירה מאולימפיאדת סאול.
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 אולימפיאדת סאול 1988 "יומן ערב אולימפי"
21.00 מבט לחדשות.
21.30 תשדירי שירות.
21.35 משהו מהסרטים – סקירה על פסטיבל הסרטים בחיפה.
22.00 חזרה לאושוויץ – ביקור התזמורת הפילהרמונית בפולין, תיעוד ביקורה של התזמורת הפילהרמונית הישראלית בפולין, בנובמבר 1987. ביקורה הראשון של הפילהרמונית בפולין, יותך לקונצרטים בניצוחו של זובין מהטה, לביקור במחנה ההשמדה אושוויץ ולביקור באתרי זיכרון בוורשה, ובהם האנדרטה לזכר מרדכי אנילביץ וגיבורי מרד גטו ורשה ובית הקברות היהודי שבעיר. שניים מחברי התזמורת, הכנר אברהם מלמד והאבובן חיים יובל, ניצולי השואה, מספרים את סיפוריהם האישיים בסרט, הצ'לנית שולמית לורך מספרת על ניסיונה להתחקות אחרי שורשי משפחתה בפולין. (עברי־ערבי).
22.35 בלשים בלילה (פרק אחרון) "דיוקנה של מאדי". מאדי מאומנת מטעם השלטונות לזהות את גופתו של צייר שצייר את דיוקנה. מאדי מעולם לא דגמנה לפני הצייר ולא ידעה על קיומו של הדיוקן. בעת החקירה שהיא פותחת בת עם שותפה דיויד היא מגלה כי לצייר יש את, אף הוא מת במפתיע. האח האח היה מעורב בפרשה של גנבת חפצי אמנות. דיוקנה של מאדי משמש מפתח חשוב בפרשת הגנבה הזאת. (עברי־ערבי).
23.25 חדשות הלילה.
00.00 אולימפיאדת סאול 1988 – "יומן לילה אולימפי".
00.30 סיום המשדרים.

ערוץ 2

18.30 "מה מסדר הערב".
18.35 "אני המלך" – אגדה לילדים (דיבוב עברי). סיפור עם יוגוסלבי, על מלך אנוכי שלא חשב על נתיניו ולא הקשיב לצרותיהם. למלך היה מנהג מוזר: הוא תמיד חבש כומתה כשישב, כשהתרחץ ואפילו כשישן. שמועות הופצו בממלכתו מדוע...

19.30 "מהדבר ועד האיידס" (סידרה תיעודית, בענייני רפואה) פרק 1: סקירת ההצלחות והטרגדיות במאבק נגד מגיפות החל בקדחת הצהובה, השחפת והחצבת וכלה בפוליו ובאיידס. הסידרה חושפת את התהליכים הדינמיים המסתרחשים במחקר הרפואי ומציגה את החידושים במעבדות ובמכוני המחקר.
20.00 "הרופאים משוגעים" (פרק רביעי) – "יש לי סוס". יש חולים שיכולים "לשגע" את הרופאים שלהם. אחד החולים של ד"ר סטיוארט קלארק מזמין אותו להתחלק עמו בהימור במירוץ סוסים, וזאת בתמורה לחשבונות האישפוז שלו. קלארק "קונה" את הרעיון ובעקבותיו מחליט גם ד"ר וורנג להשקיע את כספו ולהמר על אותו סוס. למרבה הצער מתברר לשניים באיחור כי לסוס עליו הימרו...רק שלש רגליים...
20.25 הפעם על תרופה נגד מחלת האיידס.
20.30 "מדעתיד" פיטר קוסטינב סוקר את השימושים של טכנולוגית הוידאו הדו־כיווני – מכשיר וידאו בהם הצופה מגיב באופן פעיל לשידור. עוד בתכנית, היבטים נוספים על פתרונות עתידיים לבעיית האקנה.
20.55 "מה נשיר מחר".
21.00 "סיכום השנה בזמר העברי". סקירת התפתחויות במהלך השנה האחרונה בתחום הזמר העברי. וידאו־קליפים משיריהם של: יהודית רביץ, יהודה פוליקר, שלמה ארצי, סי היימן, שלמה יידוב, עפרה חזה ועוד (ש.ת).
21.25 "לקראת שיגור" מס' 1 "ההכנות לשיגורה של מעבורת החלל דיסקברי". נדווח על ההיבטים השונים של שיגור המעבורת הראשונה לאחר האסון שארע לפני שנתיים כאשר התפוצצה מעבורת החלל צ'לנג'ר בעת שיגורה עקב תקלה בטבעת ה"O".
21.30 "המותחן הקלאסי" – "מסתורי הפחד". (פרק רביעי) "הילד הקטן והמכוער". מבוסס על סיפור מאת יצחק אסימוב עם קייט ריד. בארי מורס וגאוי ביג בתפקיד הילד. במאים: בארי מורס ודנך תומפסון. אחות בכירה מוזעקת באמצע הלילה לבית החולים, מתברר שהיא עומדת להיות שותפה לאירוע המדעי החשוב ביותר מאז המצאת הכוח האוטומטי – אחות זו (גברת פלוז) תהיה האשה הראשונה בהיסטוריה שתשגיח על ילד נאנדרטאלי. מיהו ילד זה? מיהי גברת פלוז ומדוע דווקא היא נבחרה?

רדיו

קול המוסיקה

07.09 בהאזנה נינוחה – באך: סוויטה תזמורתית מס.3 ברה מז'ור; מוצרט: קונצ'רטו מס.3 בסול מז'ור לכנור ותזמורת 216 ק;מ.ארנולד: שלושה שירי יין; מטזה: "ששת היוונים" – מוסיקה לבלט. סוק: סרנדה במי במול מז'ור לתז' כלי קשת 6 / (ע"ג ת"ק); דבוז'ק: קונצ'רטו בסול מינור לפסנתר ותזמורת אופוס 33; בטהובן־סדלק: קטעים מתוך "פידליו" בעבוד לכלי נשיפה; מנדלסון: שישייה לפסנתר וכלי קשת אופוס 110; שוסטקוביץ': סימפוניה מס.1 בפה מז'ור אופוס 10 / ע"ג ת"ק).
11.57 פינת השיר – משירי רבקה מרים.
12.00 מן הסרטיה
13.05 בהאזנה נינוחה (ע"ג ת"ק) – סליארי: קונצ'רטו בדו מז'ור לחליל, אבוב ותזמורת; הומל: חמישיה במי במול מינור לפסנתר, כנור וויולה; מנדלסון: סונטה בפה מינור לכנור ולפסנתר אופ.4; מקס ברוך: סרנדה לכלי קשת; דליב: סוויטה מתוך הבאלט "קופליה".
15.00 הסברה מוסיקלית – צלילי הזמן ספור הפרברים (תכנית שניה).
16.00 מאולמי הקונצרטים שלנו – התז' הפילהרמונית הישראלית מנצח: כריסטוף אשנבך / סולן: דניאל בנימיני ויולה שומן: "הכלה ממסינה" – פתיחה; ולטון: קונצ'רטו לויולה; שומן: סימפוניה מס.4; דבוז'ק טרצט בדו מז'ור או.74 (שלמה מינץ, יצחק פרלמן, דניאל בנימיני ברהמס; סונטה במי במול מז'ור לויולה ופסנתר (ד.בנימיני+מ.לקס).
18.00 דגש על הביצוע.
19.00 בין חברים – מיצירות וורדי, טלמן, ברטוק.
20.05 אינטרלוד.
20.30 מאולמי הקונצרטים בעולם – 1).קונצרט בתערות הפסטיבלים ע"ש קלרה הסקיל. מוצרט: קונצ'רטו בדו מז'ור, ק.467 (הירוקו סקגמי־פרס ק"הסקיל; מנדלסון: קונצ'רטו בסול מינור אופ. 25 (סטיו ינקוות); שופן: קונצ'רטו מס. 2 (סילביאן צפרך) (עם התז' הקאם, מלודאן / א.סגל). 2).שבוע העוגב בוינה – ד. סיטרייננסטין – הצוצרה / הקו הרזנברגר, עוגב – טלמן: 12 שירי לכת לחצוצרה ועוגב; קרבס: 2 פרלודים כורליים; האורת: תפילה לחללי הירושימה; פטר אבן: חלונות שגל (כחול, ירוק, אדום וזהב).
22.57 מחזורי יצירות – הרביעיות של בטהובן.

רשת א'

15.30 האוניברסיטה הפתוחה – "המעבר מתקופת השופטים לתקופת המלוכה" והפעם: "המחלוקת בשאלת המלכת מלך" (חלק שני).
16.05 בן הארץ והפעם: עם פרופ' פנחס פלאי (ש.ש)
17.05 צבעי הקשת – שירים לאחר־הצהריים והפעם: שירי עמים.
22.05 לכל אדם כוכב, עם האסטרולוג אילן פקר.

רשת ב'

15.05 תוצרת הארץ – שירים עבריים
16.05 שעה קלה עם "הכל עובר חביבי".
18.06 שעה חפשית – ענייני היום.
18.45 יומן אולימפיאדה.
19.35 שירים עבריים.
20.05 ברכת הרב הראשי לישראל – הרב אברהם שפירא.
20.10 סולם הזמירות – פזמונים מסורתיים.
22.05 גיז ועוד.
23.05 קפה ראשו – חידונים מגוונים בהשתתפות המאזינים.

רשת ג'

18.06 היה היו.
20.05 צליל מכוון.
21.05 קצת אחרת.
23.05 הלילה הוא שירים.

גלי צה"ל

10.05 מכת שמש – מערכונים ופזמונים.
16.05 ארבע אחר הצהריים.
18.05 תכנית מיוחדת עם חיילי הטותחנים בגבול הצפון לקראת יום חיל התותחנים.
18.05 משהו עולמי – ענייני חוץ.

צה"ל 1

19.05 שירים מכאן – שעה של שירים עבריים.
20.05 משירי נתן יונתן.
21.30 לילה לא שקט.

צה"ל 2

19.05 הרדיו הישן.
20.05 להיטים.
21.57 הודעות לחיילים.
22.05 הפסקת עשר.
23.05 קול הגיל הזה.

קולנוע